

1990eko uztailak 1 — 1.298. zenbakia — 175 pezeta (BEZ barne) / 10 libera

ARGIA

Piru Gainza:
«Munduko Futbol Txapelketar
tranpak gehitu egiten dira»

**Aurkezpenetik hasi ziren
Negu Gorriak-en sorpresak**

**POLIZI LEGE-PROIEKTUA APIRILEAN AURKEZTU DA
ERTZAINAK BIDERATZEKO
ERRONKA BERRIA**

EKO ALTZA
Larratxo ibilbidea. 96 zbk.
ALTZA

**AUTO SERVICIO
DURANGO**
Retentxu kalea 30
DURANGO

**MERKEK
IGLESIAS**
TRINTXERPE

EKO AIETE
Grupo Elxadi. Telf.: 21 14 88
AIETE. DONOSTIA

**S. JUAN BAUTISTA
Kooperatiba**
Villas auzoa. Telf.: 55 01 99
HERNANI

SUPER AMARA
Isabel II.a. 16 zbk. Telf.: 46 11 77
DONOSTIA

BETI MERKEK
Loiola kalea 12.
DONOSTIA

EKO ASTEASU
Keelavite poligonoa z/g.
Telf.: 69 25 26. ASTEASU

**AUTOSERVICIO
VILLALBA**
Urkizu. 13. Telf.: 12 05 73—71 61 60
San Juan. 9. Telf.: 70 26 38
EIBAR

EKO TOLOSA
TOLOSA

Vivodist

1.298. zenbakia

POLITIKA

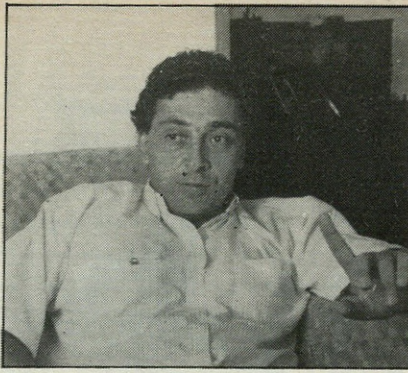
- 8.** Polizi lege proiektua. B. ARTO-
LA.
- 11.** Pablo Mosquera: «PNVk Bil-
boko beste auzo bat bilakatu nahi
du Araba». B. ARTOLA.
- 16.** NAZIOARTEKOA: Lake
Meech-eko akordioa: apurrak
Quebec-entzat. LUIS FERNANDEZ.

ERREPORTAIK

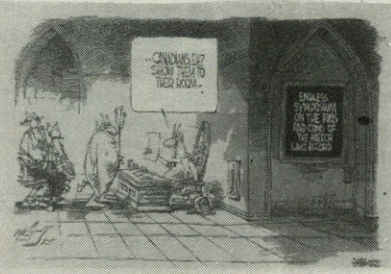
- 22.** Lan istripuak: non da admi-
nistrazioaren erantzunkizuna?
LUIS FERNANDEZ.
- 27.** Piru Gainza: «Euskadin ape-
nas dago futbolariak Real Madrid
edo Barcelonari kontra egiteko».
A. GOSTIN eta J.J. PETRIKORENA.
- 39.** Zomorroen aurkako guda.
XABIN MAKAZAGA.
- 42.** Iparraldeko barnekaldeko
rugbia amateurtasun guztizkoan.
IÑAKI CAMINO.

KULTURA

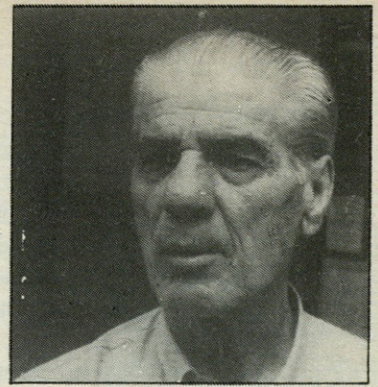
- 46.** Ezustean erasotuko du eta
adi! «Negu Gorriak» iritsi da. LO-
REA AGIRRE.
- 48.** Aldakuntza guti Nafarroako
Jaialdiek. IÑAKI CAMINO.
- 49.** Pello Zabaleta: «Irakurleari
agian zapore garratza soilik gera-
tuko zaio». JOXAN OIZ.
- 50.** Getxoko Nazioarteko XIV
Jazzaldia gero eta maila altuagoa
eskainiaz. ITSASO F. ASTOBIZA.

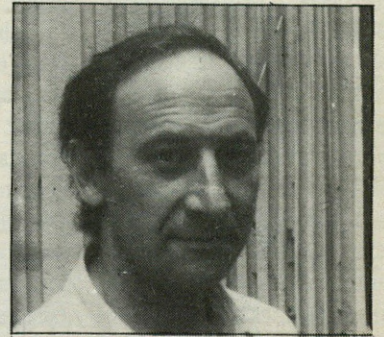
PABLO MOSQUERA: Unidad
Alavesa alderdi arabatar berriaren
Idazkari Nagusia dugu Pablo Mosquera.
Partidu Popularrean eszisia eman arte,
alderdi honetako lehendakaria izan zen
Euskal Komunitate Autonomoan.
Alderdi berriarekin burutu duten
11 Kongresu osatzaileak
mintzatu gara.

QUEBEC: Canadako frantses
mintzairadun lurraldeak, bere nortasun
bereziaren errekonozimendua lortuko
du Canadako konstituzioan, Lake
Meech-eko akordioari eskerrak.
Errekonozimendu horretan hala ere,
formaltasunez gain
16 ez da beste
askorik agertzen.

PIRU GAINZA: Italiako Mundu
Txapelketa pil polean dagoen hune
honetan, mixu baten hitzak ditugu
honako hauek. Athleticari loturik
karrera osoa egin ondoren, hogei
denboraldi, gazteek futbolera jokatzan
ez dutenaren kezka
27 erretiratu da
berriki.

LITERATURA: Elkar-en eskutik
kaleratu berri du Pello Zabaleta idazle
legazpiarrak «Bi poema tèrdi» poesi
liburua, erreflesio eta amorrazioz
erudituriko liburua. Haur nahiz heldu
itzulpengintzan ederki ihardu den
legazpiar honen hitzak
49 dakarzkizuegu
aste honetan.

Jabea: Zeruko ARGIA S.A.L.

ARGIA egiten dugu:

Donostia: Mikel Antza, Gorka Arrese, Mikel
Arrieta, Luis Fernández, Josu Landa, Xabier Le-
kuona, Imanol Murua, Joxan Oiz, Juan Jose Petri-
korena, Pablo Sastre, Iñaki Uria, Pello Zubiria.

Bilbon: Lorea Agirre, Jose Luis Aizpuru, Joseba
Azpeitia, Joxe Mari Egaña, Xabier Letona, Sabinio
Madariaga, Iñigo Makazaga, Xabin Makazaga eta
Jon Olaizola.

Gastelzen: Bagare taldekoak.

Iparraldean: Isabel Etxeberria, Tala.

Iruñean: Iñaki Camino, Marta Diez, Joxe Martin
Gogortza, Imanol Haranburu, Itziar Mendibe.

Kolaboratzaileak: Xabier Agirre, Natxo Allende,
Enrike Amonarritz, Jon Mikel Arano, Ladix Arrosa-
garai, Antton Azkargorta, Joxe Azurmendi, Joxe
Felix Azurmendi, Nerea Azurmendi, Balere Bakai-
koa, M.J. Barandiaran, Bota Puntutuba, Amaia Elo-
segi, Enbido, Xarlo Etxezaharreta, Martin Garita-
no, Andres Gostin, Mielanjel Harana, Iñaki Irazza-
balbeitia, Mikel Iribarren, Gure Irratikoak, Irulegi
Irratikoak, Xiberoko Boza Irratikoak, Koldo Izagi-
rre, Kanko Izpizua, Edorta Jimenez, Karmelo Lan-
da, Amaia Lasa, Emilio Lopez Adan 'Beltza', Ermi-
ne Madariaga, Fermin Muguruza, Rosa Martin Sa-
baris, Edu Mintegi, Laura Mintegi, Bego Montorio,
Morau eta Mattin, Joxe Mari Ostolaza, Martxelo
Otamendi, Jon Sarasua, Allande Sokarros, Joan
Mari Torrealdai, J.L. Alvarez 'Txillardegi', Asisko
Urmeneta, Mikel Zabaleta, Jesus Mari Zalakain, Pa-
txi Zarautz eta Joxemi Zumalabe.

Diseinu eta montajea: Eneko Abrego, Leire Al-
bisu, Jon Barandiaran, Patxi Puertas eta Garbiñe
Ubeda.

Fotomekanika: Agus Barandiaran.

Azala: Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Lema 7 (Tlfnoa: 426996).

Promozioa: Josu Esnal.

Administrazioa: Txumai Iturria.

Ardura teknikoa: Simeon Barroso, J.Jose De
Marcos, Xabier Agirre.

D.L.: 80-1963.

Helbideak: ARGIA, Mundaiz bidea z/g.
20012 Donostia./ Tendaria kalea 33 - 3. ezk.
48005 Bilbo.

Telefonoak: (943)283399, (94)4166936, 4166500.

Telefexa: (943)293613.

Inprimategia: ANTZA inprimategia.

1989. urterako harpidetza sariak:
(BEZ barne)

Hego Euskal Herria	7.000 pezeta.
Ipar Euskal Herria	465 libera.
Estatu Espainola	7.000 pezeta.
Beste atzerriak	9.300 pezeta.
Airez	14.000 pezeta.

Gehiegi, Urrujulegi

Ez naiz hasiko J. Urrujulegik leporatzen dizkidanen eta nik esandakoen arteko aldeak xehetzen. Interesa lukeenak hor ditu hark eta nik idatzitakoak ARGIAren 1.294 eta 1.296 zenbakietan. Zenbait gauza, ordea, ezin esan gabe utzi.

Lehena, egia ez den zerbait deklaratzaz hasten eta bukatzen duela J. Urrujulegik bere gutuna: ez bait da egia ezagutzen ez naudelakoa. Izango dira sei-zortzi urte elkar ezagutzen dugula; Ategorrietako Irakasle Eskolan maisutarako ikasten ibili zenetik, hain justu. Harrez gero, hizketatu ere egin gara inoiz, pasaeran topo egitean. Burua flakiak jota ote du? Nolanahi den, ezin haserretuko gara horregatik.

J. Urrujulegirena irakurrita, ipuin ezagun hura gogoratu zait: norbaitek ilargia seinالاتu eta ilargiari ez baina seinالاتzen duenaren behatzari begira geratzen den harena. Hala ere, onartzen diot nere gutunean aipatzen nituen zenbait gauza edo gertaera harrotzeak ez diola inori faborerik egiten. Aipatu ez banitu hobe. Baita barrikadana ere. Ni behintzat prest nago erretorika klase hori lurperatzeko, bai orain kanpainarenean eta baita gerora ere. Dena den, esan behar dut neuk ez nuela modan jarri. Mea culparik ez, hortaz.

Urrujulegik nere hitzetan

borondate txarra besterik ikusten ez duen arren (bera ere ez dabil batere eskas neri egozten didan esne txarretik), nere gutunean agertzen nituen kezkek ez dira nereak bakarrik. Ongi dakite hori Egunkaria Sortzenekoei, proiektuaren berri emanez herriz herri joan direnean, jendearen kezkarik biziena zabaltasunarena zela. Horren haritik zihoazen nere galderak ere, eta oraingoz ez zaie erantzun argirik eman.

Egunkaria Sortzen talde eragileaz, adibidez: ETBko Astelehen Buruzuri batean esan zai-gunez, ahalik eta kontsentsurik zabalena bilatu omen zen hura osatzerakoan. Kontsentsua egiteko, beharrezko da aurrez iritzi desberdinak egotea, eta horrelakorik baldin bazegoen, pentsatzekoa da kontsentsukide guztiak jabetzen zirela arazoak nondik etor zitezkeenaz. Pentsatzekoa da, halaber, euskaldungoa zatitzen duten arazoen diagnosia egin eta bat etortzen saiatuko zirela. Biolentzia armatua, marko juridiko-legala, instituzioekiko jarrera,... Horiek eta beste batzuk jorratuko zituzten, informazioaren testuingurua, informazio-gaia bera mugatzen eta determinatzen duten aldetik. Eta guzti horrek ondorio batzu izango zituen zorioneko egunkariaren informazio-trataera eta egiturari begira. Esate batera, jeneroen bereizketa klasikoari jarraituz, «report» saileko informazioaren objetibotasuna eta «comment» sailekoan iritzi-aniztasuna nola bilatu planteatzean (eta hor sartuko lirateke bate-

tik estilo-liburuarena, eta bestetik linea editorial bakar bat ez izatearena, Urrujulegi jaun-na).

Kontsentsua era horretara ikusten dut nik, arazo hauek sasoia denean planteatuta. Horrela egiten ez bada, giroa nahastu behar ez delako aitzakiaz, a) geure buruari eta jendeari iruzur egiten ari gara, eta b) arazo horiek, goiz ala berandu, azpian hartuko dute egunkaria.

Zuzendaritza eta kazetari taldea aukeratzea ere (nork, nola aukeratuak izango ziren galdetzen nuen) kontsentsu modu horren bidetik joan beharko luke, nere aburuz. Kazetarien iritzi-askatasuna eta abar juridikoki segurtatu nahi izatea (horretan omen dabil batzorde bat, ETBtik jakinera zi ziztaigunez) hankamotz geratuko litzateke testuinguru horretatik kanpo.

Dena den, kontsentsu hori lortuta ere, hortik aurrerakoa izango da zailena: irekitasunari eta aniztasunari leku eginez, egunez egun funtzionatzea. Baina horretxek merezi luke gehien. Ez dakit Urrujulegik zer garrantzi ematen dion, neri egunkaria gauza askotarako laborategia gerta litekeela iruditzen zait. Besteak beste, harreman eredu desberdinak abiarazteko, jokamolde berriak gure artean zabaltzen hasteko. Norbaitek inoiz esandako hura, euskaldunon artean eta euskaraz gure arteko arazoak konponerrazagoak direla, egia ala gezurra den frogatzeko.

Gehiegitxo, apika. Beharba-

da, arrazoi du aurreko gutuna irakurri eta super-optimista deitu zidan lagunak (super-jenuo esan nahi zuen). Gezurra badirudi ere, Urrujulegiren iritzian esne txarrez eta ezkortasunez beteta dagoen testu berbera irakurri zuen.

Bukatzeko: nik soldatek konpetitibo izan beharra aipatu nuela eta, Urrujulegik, maisu ikasketak egin izaki, ikasgaitxoia luzatzen dit euskararen aldeko militantzia. Hala ere, ez du esplikatzeko zergatik eskatu behar zaion kazetari bati Urrujulegi bera bezalako udal-itzultzaile bati baino militantiago izatea (bi aldiz militantiago, deskuidatuz gero, militantziaren parametrotzat soldatak hartzen badira).

INAKI INURRIETA

Hitzez hitz

«Bilboko udalak soldaduzkaren inguruan hartu duen erabakia testiniala da. Ez du suposatzen ez dugula (Espainiako) ejerzitoarekin kolaboratzen jarraituko. (...) Nabardura hori egin badugu, biolentoengandik ezberdindu eta aukerarik ez emateko izan da».

J.M. Gorordo
(TVE, 90-VI-19)

«Espainia herri demokratikoa bada, justiziaren erabakiak onartu egin behar ditu».

Denis Sutter
Paueko GALEkoen defendatzaile
(Diario 16, 90-VI-22)

«Alderdi nazionalistok Estatutuaren berritze eta desblokeatzeko estrategia baterakoi bat bultzatu behar dugu».

Inaxio Oliveri
(Deia, 90-VI-25)

«SUPek ez du negoziaketa hori (politikoa) errefusatzeko. Gero ikusi beharko luke. Negoziaketa baten aldeko apostua egitendugu, baina ez gara zehaztepenetan sartzen. Hori Exekutiboaren eskuetan dago».

SUP polizi sindikatua.
(Egin, 90-VI-25)

Gordetzekoak

U.G.T.-ERTZAINZA

U.G.T. ERTZAINZA está integrada en la Federación de Servicios Públicos de Euskadi (F.S.P.-E).

Somos una organización autónoma, libre, independiente de gobiernos y partidos políticos.

La F.S.P.-E agrupa a sectores de la Administración Autónoma y Local.

¿QUIENES FORMAMOS LA F.S.P.-E?

La integran UGT-ERTZAINZA y Trab. Públicos que prestan servicios en la Administración Autónoma.

La F.S.P.-E es el Sindicato mejor estructurado de la Administración autónoma.

¿COMO NOS ORGANIZAMOS?

Existen Federaciones Regionales, Provinciales o de Nacionalidad, Sindicatos comarcales y Secciones sindicales en cada centro de trabajo. El Congreso Federal se celebra cada 4 años, elige a los representantes de la Comisión Ejecutiva Federal, compuesta por 13 miembros. Finalmente la F.S.P.-E, está afiliada a la Internacional de Servicios Públicos (I.S.P.) por lo que estamos representados más allá de nuestras fronteras.

¿QUE PRETENDEMOS?

UGT-ERTZAINZA, trabajará para conseguir armonizar convenios y leyes que nos permitan conseguir retribuciones dignas, sistemas de promoción adecuados, elaboración de alternativas que garanticen la máxima eficacia y el mejor servicio a la colectividad adecuando la calidad de sus prestaciones a las demandadas por la sociedad.

¿QUE SERVICIOS PRESTA U.G.T.-ERTZAINZA?

- Asesoramiento y apoyo técnico-sindical permanente.
- Los gabinetes jurídicos asesorarán individualmente a los afiliados.
- Información coordinada y rápida, revista UGT-ERTZAINZA
- Medidas sociales orientadas a mejorar la calidad de vida del colectivo UGT-ERTZAINZA.

Promoción Cooperativas de Viviendas
Compañía de Seguros (U.N.I.A.L.)
Agencia de Viajes (LIBERTUR)
Residencias de Tiempo Libre para vacaciones.

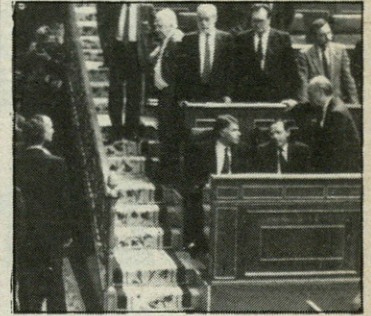
«UGT-ERTZAINZA»K AFILIATU KANPAINARI EKIN

GASTEIZKO Barne Sailarekin hainbat istilu izan ondoren, UGT sindikatuak Ertzantzan afiliatuz hornitzeko eta sindikatu gisa aurkezteko apostua egin du. Komisaldegi eta Arkauteko akademian afiliazio txartelak banatzen hasi dira, izena ematen duten ertzain edo ertzaingaiak UGTko Zerbitzu Publikoetako Fedekakundean sartuko direla; UGT izango da, ELAekin batera Ertzantzaren baitan izango diren bi sindikatu konfederal bakarrek, beste biek, ERNE eta ESAN alegia, Ertzantza bait dute izateko arrazoin bakarria.

GIPUZKOAKO GOBERNU MILITARRA LOIOLAKO KOARTELERA ERAMATEKOTAN

DONOSTIAKO udala aspaldidanik udaletxearen parean dagoen Gobernu militarra den eraikuntza beretzat eskatzen ari da eta, antza denez, militarrek euren administrazioa Loiolako koartelera eramateko asmoa agertu omen dute. Aipatu behar, militarrok 36ko gerlan eraikuntza hau berea egin zutela eta geroztik, administrazio militarren zerbitzurako erabilia izan dela.

Ezpalak

HERRI BATASUNAREN FORMULA EPAILEEK ONARTU DUTE

● MADRILGO Epaitegi Konstituzionalak Herri Batasunak Kongresu-
ra agertzeko egin zuen formula onartzea erabaki du, alderdi estatista espainiar guztien borondate-
raen aurka. Emanadako sententzia-
ren arabera, HBko parlamentariak
zuzen jokatu zuten eta jauregi ho-
rretako ateak zabalik ditu. Alderdi
honek, bestalde, behar adinetan Ma-
drilen agertuko dela ziurtatu du.

EAJ-K LEHENDAKARIGAI ARDANZA AUKERATU

● EUZKO Alderdi Jeltzalea-ko
herrialdeetako asanbladak larunba-
tean Bilbon, Jose Antonio Ardanza
lehendakari aho batez aukeratu
zuten. Era berean, Parlamentuko
presidentegai Joseba Leizaola, hau
ere aho batez, aukeratu zuten.

AMNISTIAREN ALDEKO MARTXA BILBON AMAITU

● EKAINAREN 16an Baionan ha-
si zen «Tip Ttapa, amnistiaren alde-
ko ibiltariak» martxa manifestapen
batez amaitu zen larunbatean Bil-
bon. Herriz herri Euskal Herria ze-
harkatu duten bi kolumnek komuni-
kabide gehienak isiltzen saiatzen di-
ren presoenganako elkartzuna,
hauen egoera eta amnistia eskakizu-
na zabaldu dute.

Bidasoa eta Pirinioak ez dira muga dagoeneko

I SILPEAN baina lokarturik ez zeuden ohizko indarrek agerpen publikoa egin dute Iparraldean Bixente Zelaia errefuxiatua mehatxatuz eta diru txantaia eskainiz. Iparraldean bertako herritarren nahiz Hegoaldetik ihesitakoen inguruan jazotzen ari diren gertakariak, hau da, epaiketak, kontrole zorrotza, mehatxuak, GALEko partaideen aurkako epaiketak... Iparraldeko giro abertzalea zakartzen ari dira, helburu hau zutenak bete betean asmatzen ari direla.

Jupeek errefuxiatuenganako elkartasuna behin eta birritan zigortu nahi eta zigortu izan dute baina moeta honetako epaiketak ez dira horregatik urritu. Alde batetik, beldurpean ezkutan dabiltzanei ate asko ireki zaizkie, bestetik, errefuxiatu estatutua sakelean zuten Bixente Zelaia bezalako beste lau errefuxiatuen agerpen publikoa ere ekidin nahian dabilta eta zigor zorrotzen arriskua benetakoa dela frogatu da. Polizi espainolak badu zeresan guzti honetan, baina frantsesaren isiltasunak eta «malgutasunak» ez dute onik iragartzen.

Trevi eta Schengen-go taldeek bizirik dirautenean, geroz eta indar handiagoz gainera, gendarmeak Madrilen nahiz Gastei-

zen «egokitu» dira eta polizi espainolak Parisen eta Lapurdiko itsasertzan. Ebro ibaia ez den bezala, Bidasoa eta Pirinioak ez dira muga dagoeneko, eta txantaia, mehatxuak eta beldurra helburu politikoez berririo darabiltzate salatu berri dute Errefuxiatuen Batzordeek.

P A UEN ospatu da GALEko bost mertzenarioen aurkako epaiketa, eta hauetatik batek, George Menadaille, dirudienez taldearen arduraduna, ezin izan du epaiketan egon. Lau epaituek Mendailleren ardura nabarmendu dute epaiketan, hauetako baten arreberen adierazpenak ere aski adierazgarriak izan direla. Denek Mendaille akusatzen dute, baina honek ez du, oraindik bederen, fitsik ere esan. Mohamed Talbi mertzenarioak eta, atxilotu bezain laster hitz egitea erabaki zuten defentsa izan zitekeelakoan; Mendaillek —Amedo eta Domínguez-en antzera— isiltasuna aukeratu du. Oraingoz emaitza ezin hobeagoaz, Pauen epaitu dituzten bere lau ki-

deek hamalau eta hamasei urteetako espetxe zigorra jaso bait dute eta justizia espainolak bera askatasunean utzi bait dezake.

Aski adierazgarriak izan dira Paueko epailetan esku hartu duen fiskale frantsesaren adierazpenak. Honen arabera, Mendaille ez da estraditatu izango polizia espainolaren babesa daukala begibistakoa delako. Pitin bat sakonduz, polizia izan zen Mendaille atxilotu zuena baina PSOE gobernuak da, Mendaille estraditatzeko ez duena. Alfonso Guerrak «Mamarruren truke Mendaille estraditatu dezakegu» dioenean bera da Mendaille babesten duena; Corcuera ministrariak «Mamarruren estradizio eskaerak Mendaillerena baldintzatzen duela» dioenean Mendaille pozik egon daiteke. Paueko fiskalak dioena baieztatuz, babes polizialez gain, PSOE gobernuaren babes politikoa ere Mendaillek baduela erantsiko genuke. Babes honen zergatia nork argi dezakeen eta Mendaileren isiltasunak badu funtsa.

BIDAIA luzea egin dute Izquierda Unidako ordezkari batek, EAko Joseba Azkarragak eta EEko Koro Garmendiak Suizaraino. Xedetzat GALEkin zerikusia omen duen Paesaren status diplomatikoa aldatzea zuten, baina sarriegitan gertatu ohi den bezala, GALEn inguruaz zerbait jakin eta argitu nahi duenak urrutira joan gabe, Madrildik itzulia egitea besterik ez duela susmoa oso hedatua dago.

Bestalde, jokua afera ez da ahultzen. Hauteskunde gaia bilakatuko den honek min handia egin diezaioke PNVri, akusazio larriak egin ohi bait dira epailetan. Hala ere, Andaluziako hauteskundeetan PSOErekin gertatu den bezalaxe, biktimaren papera probetxa dezake PNVk, jasaten ari den erasoaz defendatu asmoz basearen laguntza, hots botuak, eska dezakeela.

TRIBUNAL de Cuentas delakoaren txostena argitaratu da aurreko astean eta honen arabera euskal alderdi politikoen zehaztapen ekonomikoak ezagutzen ez badira ere, hauen jokarailuna begibistakoa dela ofizialki frogatu da. Egunkari madrildar batek argitaratu duenez, 1987ko datuen arabera, alderdi guztiek gorabeherak badituzte ere, PNV eta EE dira hutsune larrienak dituztenak, datu okerrak, ezkutuak eta epailegi honek eginiko eskaerei jaramonik ez zaiela egin salatzen dela.

Hil honetan Gasteizko Parlamentuak onartuko duen «Hauteskunde Legea» zorrotza izanik, Madrildo kontrolak urratzeko beldurrik eta oztoporik ez badago, Gasteizkoarekin ere —lege proiektua alderdi guztiek onartu arren— urratzeko arriskua hortxe dago, alderdien trikimailu ekonomiko guztiak justifika bait ditzake emaitza elektoral on batek.

N. ARRASTOA

Pase forala, inpassea, blokaketa, Independentzia

EZ dut asko maite Jose Luis Orella irakaslea, berak badaki zergatik. Harritu nau Euskaria taldean dagoela jakiteak. Gauza interesgarriak idatzi ditu berrikitan «Deia» egunkarian. Laburbilduko dut. 1839tik Euskal Herria atzerakako urratsen egunak ospatzen ari da, foruen ezabatzea, kontzertu ekonomikoak bortxaz ezartzea... Estatu-toek ez dute euskaldunon jatorrizko eskubidea ezagutzen eta atzerakako joeraren barruan daude. Aurten Gasteizko Parlamentuak euskal populuaren autodeterminazio eskubidea aldarrikatu du eta hori euskal alderdi guztien altxor bihurtu da. Madrildo Tribunal Constitucional delakoaren azken erantzuna zer da? Gasteizen eta Iruñean autodeterminazio eskubidea aldarrikatzeari zentralismoak emandako erantzuna. Orain pase forala erabiltzeak autodeterminazio eskubidearen aldarrikapena praktikan jartzea esan nahiko luke. Bere artikuluan, bate-tik, Orellak espreski aipatzen du alderdi demokratikoen blokea (bera ESEIkoa izan zen eta gero...). Bestetik, Gasteizko Parlamentuaren erabakia eta Iruñean Euskariak eta Ligak deitua egin zen manifestaldia batean aipatzen ditu.

SAN ISIDRO egunez eman zuen hitzaldia Deustuako «Forum Deusto» delakoan Iñaki Esnaolak. Komunikabideek espazio handirik ez zioten eskaini HBko buruzagiak esandakoari. Eta gauza interesgarriak bota zuen... «Proiektu hau aurkezten dut: alderdi politikoa nazionalistek Euskadiren independentzia politikoa deklaratu dezatela. Eta HBk dei bat egin behar baldin badio ETari —borroka armatua geldi dezan— ez litzateke beharrezkoa izango, ikusiko duzue, baina eginen luke. Hortik gaurko gorpil zoro honetatik atera eta kojuntura berri batean sartuko ginateke». Eta aurreraxeago: «Zer esango dio Kohl-ek Arzalluzi, adibidez, Arzalluzek beste partidu politikoeekin independentzia eskatu eta botoen %70a ateratzen baldin badu?»

ESBko buruzagi bati entzuten diot berrikitan —1977a ez da historia soilik, 1977a bizi da partidu eta lantegietan barreiatuta— «Herri hau noraezean dabil, benetako estrategia nazional bat gabe. Eta gure begien aurretik pasatzen ari da benetan une historiko bat dena. Abagadune eder bat. Begira Lituaniarrei, lezio bat ematen ari zaizkigu, eta gu berriz agortutako bideetatik atera nahi gabe». Estrategia nazionalik ez dago? Eskuarlean ditugun bideak agortuak daude? Ezta baidarako gaiak. Baina diskutiezina zera da: abertzale askok eta askok euskal politika inpasse luzeegi batean murgilduta dagoela uste du. Mugimenduak nabaritzen dira, bilkurak, talde berriak, aldizkari asmoak... Estatutoaren errejenerazioaren bidetik horiek harrapatzea zaila dirudi. Beste ilusio bat eskatzen dute abertzale horiek. Nork zer eskainiko die?

PELLO ZUBIRIA
(ARGIAko kazetaria)

Gasteizko gobernuak polizi lege zirriborroa burutu du

Komisaldegia harrotuko dituen lege proiektua auzian

Legealdia amaitzear dagoenean Juan Lasak zuzentzen duen Barne Sailak Polizi legearen zirriborroa burutua du, eta alderdi politiko nahiz sindikatuak aurkeztu egin die dagoeneko. Gasteizko parlamentura eramango den lege proiektuak Ertzantza eta Komunitate Autonomoko polizia desberdinak arautzeko asmoa dauka.

1988ko uztailan, Funtzio Publikoaren Legea eztabaidatzen ari zen unean, Euzko Alderdi Jeltzaleak Eusko Alkartasunako berbadunarekin hartutako konpromezua bete asmoz, atzerapenarekin bada ere, —saso hartan 89ko martxoan poliziaren lege proiektua Gasteizko Parlamentuan aurkeztuko zela agindu bait zuen— sindikatu nahiz alderdi politiko gehienei lege-proiektuaren zirriborroa aurkeztu die. Hauek jaso duten lehen irudipena azalezkoa izan arren, aski esanguratsua gerta daiteke, aipatu zirriborroa ez bait da, oro har, begi onez ikusi.

Orain aurkeztearen irakurketa desberdinak

Gasteizko parlamentuak oporrak hartu bezperan zirriborroaren aurkezpena egitea irakurketa desberdinak jaso ditu. Eusko Alkartasunako Juan Porresek adierazi digunez, «orain aurkezteak ez dauka zentzu handirik zeren legealdi honetan eztabaidatzeko eta onartzeko astirik ez bait dago, eta beraz, orain honelako testu batekin agertzeak hauteskunde bezperan gaudela garbiki adierazten du». Juan Porresen us-tez Gasteizko gobernuak bere hitza bete

duen irudipena saldu nahi du, baina konplexutasun maila hau duen honelako proiektu bat seriozki eta sakonki eztabaidatzeko eperik ez dago. Politikari honen hitzetan, «Barne Sailak aurpegia garbitau nahi du». Gainerako alderdien ahotsik ez da entzun, zenbaitek oraindik zirriborroaren testua bera ere eskuratu ez dutelarik.

Ertzantzan lanean ari diren sindikatuak, ordea, bestelako irakurketa egiten dute. Hau honela, ELAK zio elektoralistak baino sindikatu honek azken sasoian zehar eginko protesta eta presioei esker, Barne Sailak proiektuaren zirriborroa aurkeztu behar izan duela ziurtatzen du, «ez dakit presarik ote zuen ala ez, baina neurri batean behartu egin dugula esan daiteke» dio ELA-Ertzantzako arduradun den Luis Miguel Saez-ek. ESAN sindikatuko Iñaki Elizetxea eta Jose Angel Azaldegirentzat, ordea, hau baino garrantzitsuagoa Barne Sailak euren sindikatuarekiko agertzen duen jarrera da, «apirilaren 17an atera zen lege-proiektua eta ekainak 20an oraindik ez dugu ofialki behintzat zirriborrorik ere jaso egin. Gure kasa lortu behar izan dugu, Barne Sailak gureganako duen jarrera baztertzaila errefusatzeko dugularik».

Aurkako nahiz aldeko eritzi kontrajarriak

ERNE sindikatuko idazkari nagusia den Joseba Gómez-ek testua ulertzeko zailtasun handiak izan dituztela ziurtatu digu, «testua bera oso erreglamentistaegia bait da, eta hainbat gai garrantzitsu hortxe airean uzten duen artean mila xehetasunez zehazten du azalezko beste hainbat». Sindikalista honen eritziz, lege proiektuak

Sindikatuaren aburuz, lege proiektuaren zirriborroak azalezko gauzetan ñabardura asko eta funtsezkoak airean uzten ditu.

bere baitan jasotzen duen hauteskunde sistimaren aurka erabat agertzen da, ERNE-ren apostua bestelakoa dela azaltzen digularik. «Sindikatuak dauden ertzainek bi botu izango dute, bata ertzain izateagatik eta bestea ertzain afiliatua izateagatik». Belgikatik ekarritako sistema hau errotik kritikatzeko Joseba Gómezek, «gure ustez 'ertzain bat, botu bat' izan behar du eta honen gainean egiten dugun irakurketa zera da: Barne Sailak ertzainak sindikaturik egon daitezkeen bultzatu nahi du, gaur egun 'correa de transmisión' delakoaren papera egin ohi bait du sindikatu batek eta horrek egungo gobernuaren mesedetan jokatzeko. Funtsean, ertzainak afiliatzen ez badira sindikatuon arazoa da, ertzainak gureganatzen ez baditugu gure errua edota ertzain horrek bere kezka eta arazoak konpon diezazkiokeen sindikaturik ez dakusalakoa bait da».

ELAko Jose Miguel Saez ERNEko Joseba Gómezek testua oso erreglamentista dela dioenean eritzi berekoa da. Hala ere, ELAko arduradunarentzat, ERNEkoarentzat ez bezala, orain aurkeztu den zirriborro honek benetako proiektu egoki bat izateko aukerak ditu. «Funtzio-Publikoarekin gertatzen den bezala, asko kopia dago eta zirriborro honek 'Ley de Fuerzas de Seguridad del Estado' (FSE) legetik asko kopiatu du baina, hala eta guztiz ere, Estatuaren menpe dauden oinarritzko bost lege onartuz gero, lege proiektu honek guk nahi du-

gun polizia artikulatzeko aukerak ematen ditu».

Polizi erredua auzian

Datozen hauteskunde ondoan burutuko den legealdian aurkeztu eta onartu nahi den polizi lege-proiektuak dagoeneko zortzi urte dituen Ertzantza honek polizi erredurik bultzatzen ote duen dago auzian. ESAN sindikatuarentzat zirriborro honek FSEren erredutik edan du. «Zirriborro honetan ez da Euskadik dituen arazoez hitz egiten, polizia diren funtzionari hauen eskubide batzuk erregulatzen ditu soilik. Gure ustez, proiektu honekin Ertzantzaren ahalmen guztiak kontrol sozial baterantz bideratzen ari dira eta FSEren semea da».

Eredu poliziala badagoela defendatzen duten artean bereizketa erabatekoa da. ELA sindikatuak egunerokoak erredua egiten duela eta gaur egun Ertzantzak duen

“**E**LA eta Barne Sailarekin kezkaturik gaude, bata manipulatu egiten duelako eta besteak ongien datorkion sindikatuarekin bakarrik negoziatzen duelako”

Joseba Gómez, ERNE

eredua hobeagotu eta kritika daitezkeen puntuak aldatzeko parada dagoenez «sindikatuaren zeregina funtzionari-langile hauen eskubide eta araudiak errespetatu daitezkeen da».

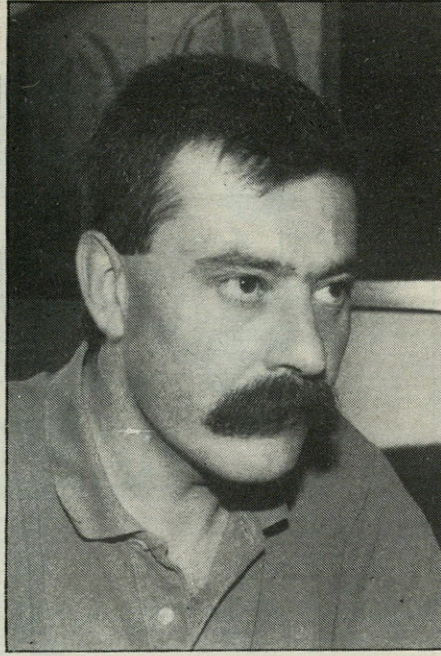
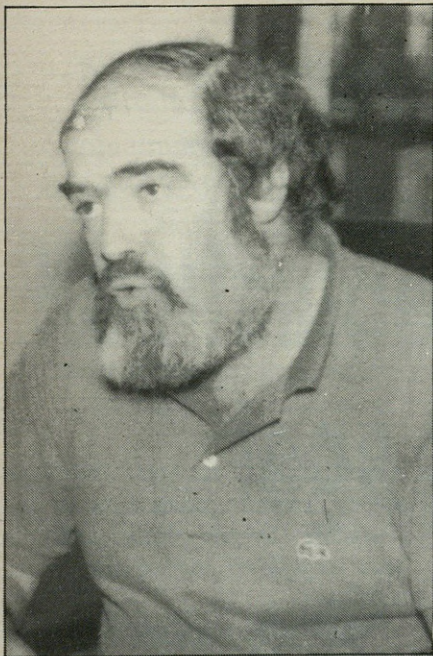
Polizia erredurik ez dagoela defendatzen duen ERNE sindikatuak zirriborro honekin Administrazioak ez duela bere polizi erredurako garapenik aurkeztu baiezatzeko du. Joseba Gómezek dioenez, lege proiektu hau udal mailan eratu diren batzorde antzeko batzuz soilik mintzo da, herri baikoitzean zein zerbitzu eta nola eman aztertzeke; «Barne Sailak bere erredua izan behar du, bestela zortzi urte ostean testu hau aurkeztu eta erredurik ez balego...». Polizi gaietan jakitun den Juan Porresentzat ere, orain egin nahi dena funtzionarien administrazioa nola eratu da eta «proiektu honen administrazio espainolaren jarraipena da». Inprobisazioa leporatzen dio EAKo politikariak Komunitate autonomoko Barne Sailari, Porresek dioenez, erredurik ez bait dago, «funtsezko erabakiak ez direlako hartzen eta Barne Sailaren eritzi propioa mugatuak daudelako».

Sindikatuak zatiturik

Sindikatuaren artean urak ez dira bare eta elkarren arteko kalapitak begibistakoa dira. ERNE eta ESANek gogor mintzo zaizkigu ELAren aurka, honek Gasteizko administrazioarekiko duen jarrera salatzen dutela. Orain bi urte ELAk Barne Sailarekin sinatu zuen akordioa istilugune da oraindik, ERNEko Joseba Gómezek ustatan «ELAk traizio egin zuen». Sindikatuek ertzainengan sortu zuten kezka eta gerora lortu zuten mobilizapenak ikusirik akordio hobeagoa lortzeko baldintzak sortu zituztela begibistakoa dela azaldu digu ERNEko idazkari nagusiak. «ELA eta Barne Sailare-

“**L**ege proiektu honek guk nahi dugun polizi artikulatzeko aukerak ematen ditu”

Jose M. Saez, ELA

Jose Miguel Saez (ELA), Joseba Gómez (ERNE) eta Iñaki Elizetxea (ESAN).

kin kezkatuak gaude, bata manipulatu egiten duelako eta besteak ongien dator-kion sindikatuarekin bakarrik negoziatzen duelako» gaineratzen du. «Sindikatuok bost pututako akordioa lortu genuen eta ELAk ez zuen bere hitza bete».

ESANek berriz, ELAren kritika areagotu egiten ditu, «ELA Barne Sailaren bosgarren zutabea dela» adieraziz. Sindikatu honen ustetan Gasteizko Barne Sailak sindikatuen arteko batasuna zatitzeko politika eraman du, batekin negoziatuz, bestea baztertuz... «helburu hori ere lortu egin duela» diote ESANeko bi sindikalista hauek.

ELA-Ertzaintzako Jose Miguel Saez arduradunak, ordea, ertzainek egun dituzten eskubide frango sindikatu honek egindako lanari esker eskuratu direla azaldu digu, eta elkar hizketa eta kontsentsua oinarritzat harturik, egin behar ohi diren presio ekintzak baztertu gabe, ekimen honetan jarraituko dutela. Lege proiektuaren testua hartuz, euren proposamena egingo diote Juan Lasaren Sailari, ELA sindikatua Barne Sailak dagoeneko adierazi dion borondate zabalez baliatuz, «polizi lege duin bat lortzeko ahaleginak egingo ditugularik».

Polizi politikoa, polizi neutrala

Ertzaintzaren ereduaz mintzatzerakoan eta gorpuz polizial honen inguruan dan-

tzan dabilen ohizko gaia polizi politikoarena da. Juan Porresek birritan adierazi du egungo Ertzaintza polizia politikoa dela, baina honen erabilera argitu nahi izan digu; «polizi politiko adierazpena gogorra da, baina errealitatea da destinu asko eskuz aukeratutako funtzionarien menpe daudela. Gaur egun agintari eta elite taldeetako kideen artean eskuz aukeratutako 350 ertzain inguru izango da, eta hori gehiegizkoa eta arriskutsua da, funtzionari hauek jaso dezaketen informazio eta bere onerako edota hurbil duen politikarientzako informazio iturri bilaka baitaitezke, eta denok ezagutzen ditugu, Madrildu polizi zuzendaritzan adibidez, informazio duenak zein nolako boterea duen eta zertarako erabiltzen duen, hau da, irakur deza-

gun Ballesteros, Martínez Torres, Colorado...»

Zentzu honetan sindikatuen eritzia ere aski adierazgarria da. ESANeko Iñaki Elizetxea eta Jose Angel Azaldegiaren ustean Barne Saila eredu bat zuzentzen ari da, bostere politikoarengandik geroz eta makurtuago dagoena, PNVren mende dagoena. ERNEk eta ELAk, aldiz, politikarien gestioa Ertzaintzaren gainetik dagoela onartzen badute ere, eta Ertzaintza, ia beste guztia bezala erabilia dagoela aitortu, polizi politikoa bultzatzeko arriskurik ez dakusate.

Hurrengo legealdian Barne Sailaren ardura duen sailburuaren eta komisaldegi-tako ertzainen artean izango da kalapita frango, lege honen baitan dauden udaltzainek ere zer nola erantzun dute ikusteko dagoela.

Bestalde eta gure borondatearen aurka, ezin izan dugu Barne Sailaren eritzirik jaso ahal izan. Sindikatuen eta hainbat politikariren eritzia jasotzeko arazorik izan ez badugu, Gasteizko Barne Saileko sailbu-ordea den Pello Caballeroekin mintzatzeko ahaleginak alferrikakoak izan dira, azkenean ezinezkoa egin bait zaigu. Prentsa arduradunak «Caballerok gai honetaz ez duela mintzatu nahi eta gai hau jorratzen duen beste teknikarirekin ere ezin dugula mintzatu» adierazi digu.

XABIER LEKUONA
B. ARTOLA

“**P**olizia militarizatua, erabat jerarkikoa eta botere politikoaren menpe dagoen polizia bideratu nahi du lege proiektu honek”

I. Elizetxea
eta J.A. Azaldegi, ESAN

Pablo Mosquera, Unidad Alavesako Idazkari nagusi

«PNVk Bilboko beste auzo bat bilakatu nahi du Araba»

Pablo Mosquera, Unidad Alavesa alderdi arabatar berriaren Idazkari Nagusia da. Partidu Popularrean eszisia eman arte, alderdi honetako lehendakari izan zeh Euskal Komunitate Autonomoan. Orain, ezberdintasunen ondoren osatu zen alderdiak bere Kongresu Osatzailea burutu berri du.

A.— PPren eszisiotik sortu ondoren Kongresu Sortzailea egin berri duzue.

P.M.— PPren azken kongresu erregionalean gipuzkoarrekin batera koalizio bat aurkeztu genuenean izan genuen lehen arazoa. Gu garai horretan UPNren tesi posforalisten aldekoak ginen. Bizkaiko APk Nafarroako UPNrekin topo egiten du. Haiek aurretik emandako lema bat ardatz hartuta aurkeztu ginen hauteskondeetan. Horrezaz gain irudia aldatu genuen. Guk jende xeheari, herri txikietako jendeari, fabriketakoari eskeintzen diogu gure aportazioa. Pixkanaka historikoak alde batera geratzen dira.

Esan behar da hasiera batean nik Partidu Popularreko %80a eramanez nuela nirekin, baina gaur egun PPkoa den gure militantzia %10a da soilik.

A.— Eta nondik atera da jendea?

P.M.— Herritik, nondik ba? Añua gure lehendakaria bezalakoa. Politikaz pasatu egin du betidanik, ezkerrean, eskuinean botatu du, baina egun Arabaren aldekoa dena ordezkatzeko dugu, PNV botatu duena, PSOE edota HB ere botatu duena. Oso gara pluralak.

A.— Nola ulertzen duzu, PPk PSOE autonomien bitartez gauditu nahi izana?

P.M.— Nik, lehendakari modura, izuga-

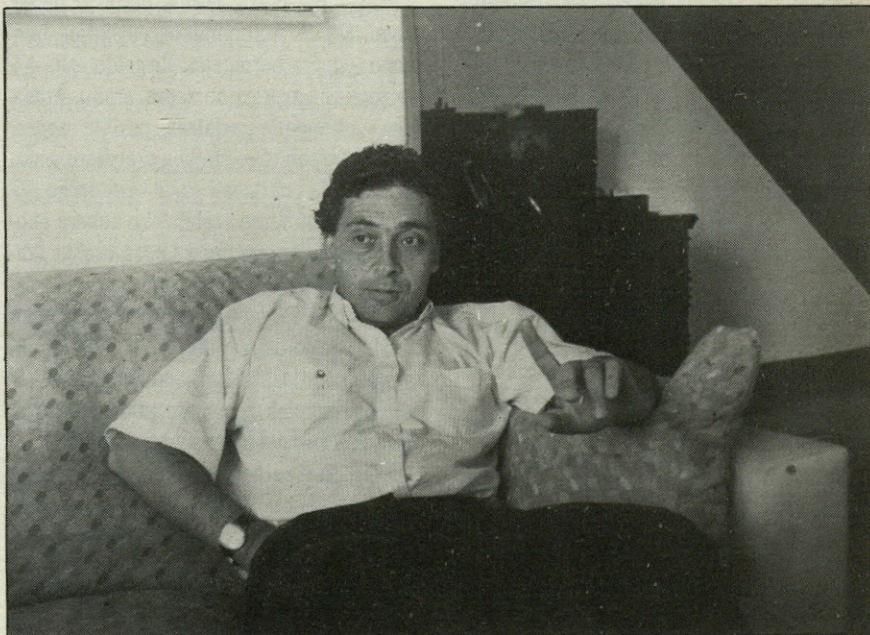
rrizko zurikeria ezagutu dut alderdien artean. Madrilen eta hemen esaten zutena erabat zen ezberdin. Han, Madrilen, PSOE gauditzeko botuen gehiketa hutsa zen garrantzia zuena. Alderdi haundi guztienak bapote egin du eta batez ere hauen barne mailako funtzionamenduan.

A.— Krisi instituzionala dela ere aipatu duzu...

P.M.— Nire ustez, Estatu zentralistak be-

re krisia du. Español oro zentralismoarekin kokoteraino dago, batzuk gutxiago edo besteak gehiago, batzuk hurbilagotik bizi dutelako, besteak herri bezala duten sentimendua askoz ere garatuago dutelako. Orain gainera biogarren krisian gaude, autonomi ereduaren krisian. Ezaiezu Leongo biztanleei, zer dela eta Castillako parte diren. Edota Leridakoei ezaiezu beraien herrialdea txikiago dela eta, Barcelonan diotenaren arabera makurtu behar direla... Hots, zennait komunitatetan biztanleak, eredu hau arraz deszentralizatua ez dela somatzen du eta lehen Madrilera jotzen bezala, orain komunitateko hiriburura joan behar dutela, besterik ez dutela lortu.

Hori Euskal Komunitatean askoz ere larriagoa da, komunitate historiko bat gare-

Pablo Mosquerak, Arabak Komunitate Autonomo propioa eratu dezakeela dio.

UAK, PNV, PP eta HBko botuak jasotzen dituztela dio Pablo Mosquerak.

lako, herri bezala sentimendu oso hestua dugulako eta beste herri askotan autonomia zer zen ere ez zekitenean, guk ongi asko ezagutu dugulako. Arbatar bati ez dio inork autonomiaz inolako lekziarik eman. Orain zerga gehiago ordaintzen du, eredu zentralizatzaile bat. Hau ez da nik nahi dudana autonomia!

A.— Araba baztertua dela diozu.

P.M.— Nik uste Bilbo Euskadiko hiriburu faktikoa dela. Araba eskubidezko hiriburu da, une batean hemen jarri behar zela uste izan dutelako baina benetan zeresana dutenak, benetako funtzionariak, Bilbon daude. Bilboko Komertzio Kamarak ukabilkada bat ematen badu mahaian, Forondatik hegaldirik egingo ez dela esanaz, ba beno, ez da hegaldirik egiten Forondatik. Edo «Expotecnauto» erakusketa pikotara

doala badio, ba halaxe gertatzen da. Nik ikusi izan dut Jaurilaritzan zenbait lege egitean, edonolako presio taldeak informe bat bidaltzen alderdiei eta hauek tiento haundiz irakurtzen. Ezin dugu era berean konpetitu, ez dugu influentzi eta indar bera duten Arabako gizonik. Azkena Emilio Guevara izan zen.

A.— Eta zer proposatzen du Unidad Alavesak?

P.M.— Ba, berriz ilusioa berpiztu behar dugu, Estatu Autonomikoaren ilusioa berpiztu, egoera berdinean. Bestalde ezin dute zenbait jarrerak, horretan jaraitu. Adibidez, autonomia garatzea posible egiten duen garapen ekonomikoa erabakiorra da. Autonomia onartzeak ez dit ezertarako balio, ez badut berau erabiltzeko aukera ekonomikorik. Aportazioen Legea erabat txarra da. Euskal Finantza Kontseiluaren osaketari buruz, enmendakin osoa. Hemen udalek ere ordezkartza behar dute eta lurraldeen ordezkartza handiago bat behar da, baterakoiak zaizkigun instituzioen galaran. Aurka bilakatzen diren neurriak erabiltzen dira, zeren zenbat eta diru gehiago biltzen duzun, hainbat eta gehiago bidaltzen duzu kanpora. Bide horretatik gauzak gaizki badoaz Araban ezin izango dugu gehiago bidali, edota gauzak ongi badoaz, gure Foru Aldundiari ez zai ezer geratuko. Iaz, 18 mila milioi pezetza izan ziren soilik.

“**F**orondatik hegaldirik egingo ez dela esanaz Bilboko Komertzio Kamarak mahaian ukabilkada bat ematen badu, ez da Forondatik hegaldirik egiten”

“**N**iri, Partidu Popularrean era guztietako eskaintzak egin zizkidaten, direnak eta ez direnak agindu zizkidaten. Baina nik ez nuen halakorik onartu”

A.— PNV Arabaz profitatzen ari al da?

P.M.— Nik uste PNVk izugarritzko nahaste berrastea duela Arabaz. Azken adibidea kuadrilen arazoa izan da. Felix Ormazabal kuadrilen zazpi ordezkari bildu eta hauek, beraien hauteskundeetarako gaitasuna berriz jaso nahi dutela aipatzen diote. Gai hau planteatu den lehen lekuan, Gasteizen, nire alderdiak mozioa aurkeztu du honen alde eta PNVk aurka botatzen du. Esprika diezadate! Ezkutuan gauza bat eta agerian bestea. Ni jakitun naiz PSOeri oso gaizki iruditzen zitzaioela Ormazabal eta ordezkarien arteko bileran. Herriko biztanleekin egiten dutena, nahasketa politika instituzionala besterik ez da.

Zaborte-giarekin ere beste hainbeste gertatu da, foru ezberdin guztietan gauza ezberdin bat azaldu dute. PNVk zaborte-giaren aurkako koordinadoran bere jendea dauka. Elkarte autonomo osoan ordezkartza eta presentzia duen alderdia da, baina Arabako diskurtsoa Bizkaikoarekin batera entzun behar du eta azken finean, denek gertatzen zaiena pasa zaio, boteretsuenari entzuten dioela. Bilbo da nagusi.

A.— Filosofi bezala vasquista izatea edota alavesista izatea defendatzen duzu?

P.M.— Ez, ez. Gauza ezberdinak dira. Euskaldunak gara. Eta nafarrak ere bai. Gertatzen dena, zalantzan dagoena ez dela vasquista izatea, baizik Administrazioa, hots, euskaldunon dirua kudeatzen duen eredu instituzionala. Hemen bai ematen dela gure partehartzea, eta ez dugu inoiz euskaldunak izatea utzi dezakegunik planteatu, gure Foru Komunitatea osatuko bagenu ere. Euskaldun izan eta sentitzen jarraituko genuke, baina administrazio aldetik autogobernu ahalmen handiago edukiko genuke eta herri dirua hobe erabiliz, herriarengana hurbilduko ginateke.

A.— **Unidad Alavesaren ustez, Araba nahiko al da? Ekonomikoki ere bai?**

P.M.— Bai, Araba nahiko da. Ekonomikoki ere bai. Posible ez dena, autodeterminazioa independentziarekin nahastea da, ezberdinak dira. Herrien egoera ekonomikoak bat bestekin erabat loturik daude eta egin daitekeena dependentsiz aldatzea da. Une honetan ikustezina dut herrialde edo lurralde txiki baten independentzia. Baina autonomia bai! Are gehiago ikus dezaket lehendik autonomia, autogobernua izan duenean. Hau lortzeko, egin behar dugun bakarra, konpetentzien azkargailua zapaltzea besterik ez dago. Arabatar askoak galdetzen dio bere buruari ea zergatik behar ote duen berak Eusko Jaurlaritza. Diputazioa da benetan hurbil sentitzen duten bakarra, beraiena.

A.— **Nork erabakiko du azken kasuan...**

P.M.— Herriak.

A.— **Ba al du horretarako gaitasunik?**

P.M.— Bilatu egin beharko. Herriak independentzia planteatu ahal izateko gaitasuna baldin badu, eta zenbait alderdik, zilegitasun osoz, baina gaia Parlamentura eraman badute, arrazoi beraz Arabak herri inizatibaz Komunitate batean egoeraz aldatzea erabaki dezake. Baina Soria edota Ceutaz mintza nintzaizueke era berean.

A.— **Baina Espainiako Estatuan ez da eman oraindik halako kasurik...**

P.M.— Ez, baina krisi hoiek azal daitezkeen unean gaude. Euskadi izan daiteke lehen lekua, autonomia eskatzean ere, Euskadi izan zen lehena, Catalunya baino lehen.

A.— **Eta zer suposa dezake horrek?**

P.M.— Esperientzi historiko oso garrantzitsua, noski. Euskal Komunitate Autonomoa osatzean jaso zuten poza sor daiteke lan honetan murgiltzen direnengan. Eusko Parlamentua edo Euskal Kontseilu Nagusia berriz lortu zenean bezain kilikagarria izan daiteke Araba bere instituzioekin nahikoa dela erakusten duen una ematen denean.

A.— **Nora eraman dezake Eusko Jaurlaritzaren zentralismoak?**

P.M.— Bilboko beste auzo bat bilakatzea eraman gaitzake. Biztanlegoa bada dirua eta boterea banatzeko erabiliko den neurri bakarra, irain egin zaigu. Ez dugu bidaia guzti hau egin, azkenean tartaren

zatorik txikiena eta inork nahi ez duena toka dakigun. Arabako lurraldea Bizkaikoa eta Gipuzkoakoa edota Nafarroako bezain garrantzitsua da, txikia eta biztanle gutxiago dituen, baina eskubide historiko bera rekin.

A.— **Nola uler daiteke PNVk ordezkaritza sistema aldatzeko keinu egitea?**

P.M.— Erreza. Ardantza disziplina gizona da eta Eusko Jaurlaritzan egin zuen hizketaldian, Bizkaieraz pentsatzen zuen soilik, ez Gipuzkeraz edota Arabarraz. Kriston arazoa sortu zen, baita PNVren baitan. Nire ustez zabortegia, parekotasun sistema eta beste graziaren bat, datorren legealdirako jaso dizkigute. Baina ez dute orain esango, bestela botuak galduko bait dituzte. Araba PNVrengandik urrutiratzen ari da, PSOEek izugarritzko harrera izan du eta PNVri intersatzen zaiona, ordezkaritza nagusia emango dion sistema da. PNVk arabatarren aldeko keinu bat bera ez dute egin azken lau urteotan.

A.— **Zein eta zer da zure ustez Jaime mayor Oreja?**

P.M.— PPko prokotsula, agindu eta betzen duena, parakaidista bat, kanpotarra, atzo gipuzkoarra, gaur bizkaitarra eta agian laster arabarra. Arrisku gutxien dituen zerrendan aurkezten da.

A.— **Eta Xabier Arzallus?**

P.M.— Oso argia dela esan behar ni berekin ados ez nagoen arren eta beste dinamika batean mugitzen naizen arren. Baina gauza bat leporatu behar, ez bada azkar lehendakartzarako aurkezten, beldur dela esango du norbaitek. Botereari aurre egin beharraren beldur, boterarekin ahuldu egingo ote denaren beldur. Askoz erreza go bait da Lehendakaria itzalpetik maneiatu, lehendakari izate baino.

A.— **Zein erlazio duzue UPNrekin?**

P.M.— Beraiek Nafarroan ordezkatzaren dutenagatik, parekotsun handia dugu, erlazio berezia. Esan diezazuegu, UPN, Partido Aragones Regionalista eta Valenciano alderdiarekin kontaktuan jarri garela eta ziurrekin egunotan erantzuna jasoko dugu.

A.— **Zertarako, zein da helburua?**

— Lan egiteko. Gu erabat eta guztiz independente gara, bai Euskadin eta baita Euskaditik kanpo. Gure helburua bakarra da, Araba. Oraingoz guk beraiekin egin nahi dugu lan.

“Ez dugu Euskal Komunitate Autonomoaren bidaia hau dena egin, azkenean tartaren zati txikiena eta inork nahi ez duena toka dakigun”

A.— **Baina UPN ez da vasquista?**

P.M.— Ba hortxe duzu, gure artean arazoak sor ditzakeen puntu bat. Noski nik ulertzen dut UPNren ingurua ez dela bera. Baina sozial aldetik ere gerta daitezke arazoak.

A.— **UAko kide bat Euskadiren barruan sentitzen al da?**

P.M.— Bai, bere nortasuna mantendu eta bere isituzioak errespetatu egiten duten neurrian.

A.— **Baina adibidez Nafarroako komunitatea Euskaditik kanpo dago.**

P.M.— Lege aldetik, baina nik entzun diet nafar askori euskalduntasuna sentitzene dutela esaten. Beste gauza bat, egun euskaldun izateaz zer ulertzen den da eta gainera Euskal Komunitate Autonomoan gustora egotea edo ez. Euskaditz mintza garenean, administrazio egitura batetaz mintza gara eta horretan bai nafarrak erabat aurka agertzen direla, hau ondo ez dabilela dakusatelako eta arabarrak nahiko kezkatu gaudela somatzen dutelako. Dauden bezala askoz hobe daudela ikusiko zuten ziurrekin.

A.— **Nola ikusten duzu Estatutoaren eta Jaurlaritzaren hamargarren urteurrena?**

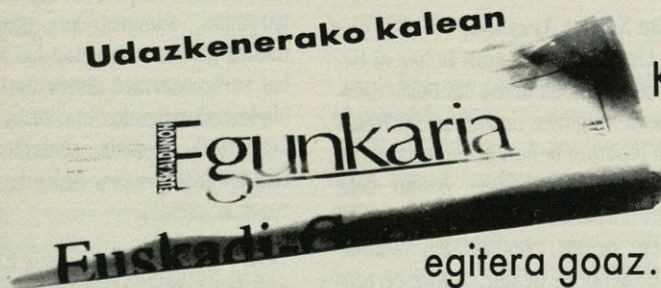
P.M.— Jendea alderdietatik gero eta urrunago dago eta instituzioetatik zeresanik ez. Urteurrenean, denak bat etorri gara Jaurlaritza gero eta urrunago dela herritarrengandik, errealtate sozialetik. Nik uste herriari eredu instituzional hau nahi duen ala ez galdetu egin behar zaiola. Politikan gainera PNV eta PSOE itunaz ari direnean, tarta nola zatituz mintza dira eta Euskadiko Ezkerrak nahi duen bakarra tartaren zati bat jasotzea da. Jendeak nola botatuko du PNV, gero PSOErekin batuko bada?

XABIER LEKUONA
B.ARTOLA

EUSKALDUNON Egunkaria

Esateko asko daukagu

Udazkenerako kalean

Kalitatezko egunkari nazional, zabal eta independente bat egitera goaz. Desafio honek zure laguntza ere behar du. Egun hauetan aurrera eramango dugun kanpainan parte hartzea eskaintzen dizugu.

Zu ere egunkaria sortzen!

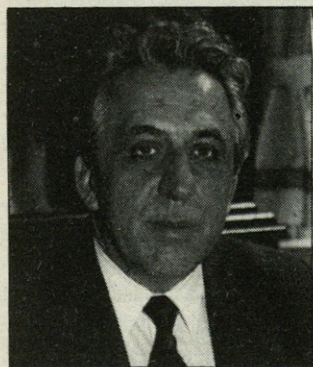
EGUNKARIA SORTZEN: Karmengo Andre Maria kalea 25, behea / 10-12 bulegoak / 20012 - DONOSTIA
Tel. 27 81 01 - 27 18 01

Ele-mele

«Hautatu ahal balu, herriak errezago emango lioke botoa oilo bati Obiang-i baino».

Severo Moto
(Ginea Ekuatorialeko oposizioko)

«Poloniak egun aizkoraz armatutako presidente bat behar du ordena jartzeko».
Lech Walesa (Solidaritate-ko presidentea)

«Lanik gabe bizitzea da orain nire arazorik larriena, eta ez dut uste laister lanbiderik aurkituko dudarik».

Egon Krenz
(Eki Alemaniako lehen ministrari ohia)

«Iparramerika eta Europako merkatuak geroz eta itxiago daude kolonbiar produktuentzat».

César Gaviria Trujillo
(Colombiako presidentea)

AZERBAIDJAN BETE-BETEAN JO DU LURRIKARAK

HOGEITABOST milatik goiti dirateke Irango iparraldean astindu eta xehatu duen lurrikararen ondoriozko biktima mortalak. Lurrikarak, epizentroa Raxt hiritik gertu izan bait du, 7,3ko intentsitatea izan du Richter eskalan, eta ehun mila lagun utzi du, gutxienez, teilaturik gabe.

ERRUSIAKO PARTIDUA? GORBATXOVIK GABE?

UZBEKISTAN eta Georgiak beren independentzia-erantzko bideak jorratzen hasi diren bitartean, Errusiako errepublikak bere Partidu Komunista fundatu berri du. Errepublika hori zen berezko Partidurik ez zuen bakarra, 1925en Sovietar Batasunekoan integrarazi bait zuen Stalinekin. Partidu berriaren idazkaritza orokorretik Federazioko presidente ere baden Mijail Gorbaxovetik dimiti dezakeela aipatzen da.

KURDOAK DESAGERTU

EHUNDAKA kurdo desagertu da, salatu du Amnesty International-ek, Irak-eko Estatuan, azken hilabeteetan. 1988ko irailean Bagdad-ek dekretatu indultuaren babesean, Turkian errefuxiatuak zeuden milaka kurdo itzuli da mugaz bestaldera, Irakeko agintariek berriz, libre utzi gabe, haietarik asko hil eta 350en bat desagertarazi dituela jakinarazi du Alk.

GAILUR FRANKO AFRIKARRA.— Paristroika-z mintzo izan da egunotan, Mitterrandek afrikar hogeiren bat Estatu buruzagirekin lehengo asteen egin zuen bileran zela eta. Hamaseigarren gailur franko-afrikar honetan Frantziak bere burua inoiz baino Afrikako Estatu pobreen babesleagotzat agertu nahi izan du.

Lerroan

SOVIETAR PARADISUA GEZURRA ZEN

“Komunistak, munduko beste herrietan, eta bereziki hirugarren munduan, soviatar historiari buruzko bertsio ofizialarekin konforme egon dira. Orain, horregatik, norabiderik gabe aurkitzen dira. Eredu bat ginen haientzat, paradisia lurrean. Ordea gezurrezkoa zen irudi hori.

Vladlen Sirotkin
(Unesco-ren albistaria, 90-V)

CUBAK IRAUTEKO BALDINTZAK

“Zertarako saiatu [Cuba] denbora irabazten? Zenbait koadroko ueste du Latinoamerikako egoera leherkorra dela eta bi-hiru urteren buruan Peru, Colombia edo beste Washingtonentzat Cuba baino kezagarriago gertatuko direla. Estrategia mugatu bat da [kubatarrena], baina ondo gerta dakiekenean, hiru baldintzekin: Fidel Castrok irautea, populazioa austeritatean konformatzea, eta botereak ordenari eusteko jendearen kontra ez tirorik egitea.

Francis Pisani (Le monde diplomatique, 1990-VI)

KONTRAKOLPEAREN ARRISKUA

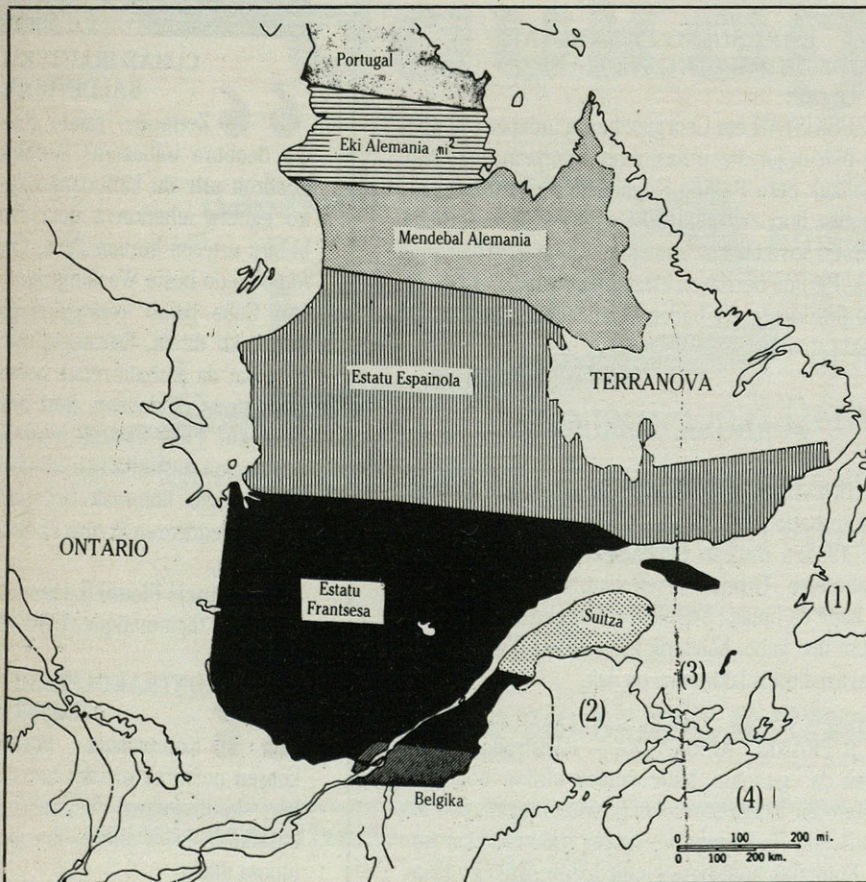
“Komunismo historiakoaren porrotak arrisku bat dakar, kontrakolpe kapitalismo basatiaren ideia alternatiba gisa inposada dadin.

François Rachline
(Liberation, 90-VI-20)

Canadaren erdibitzea posibletzat jotzen du bertako gizarte zaituak eta botere ekonomikoak

Lake Meech-eko akordioa: apurrak Quebec-entzat

Quebec-ek, Canadako frantses mintzairadun lurraldeak, bere nortasun bereziaren errekonozimendua lortuko du Canadako konstituzioan, Lake Meech-eko akordioari eskerrak, baldin eta beste probintzia guztiek onartzen badute. Errekonozimendu horretan, hala ere, formaltasunez gain ez da beste askorik agertzen. Gu-txiagi, agian, quebec-tar multzo handi baten burujabetasun nahia asetzeko.

Quebec-eko zabalera izugarria, Europako zenbait estaturen tamainarekin kontrastea. Inguruko probintzia anglofonoak: Ontario, Terranova (1), New Brunswick (2), Prince Edward Island (3) eta Nova Scotia (4).

Duela gutxi arte zaila zirudien estatuen mugak aldatzerik. Orain, Alemania bakarra dugu kasik mapan; Sovieter Batasuna —tamainaz, munduko estaturik handiena— mila zatitan banandu daitekeela dirudi, eta Canada —tamainaz munduko bigarrena, OTAN-eko partaide— erdibitzea ere posibletzat jotzen da.

Canadako konstituzioak bi herri fundatzailek osatzen dutela canadar gizartea dio: frantsesak eta ingelesak. Herri indiarren edo eskimalen aipamenik ez, eta hori oraindik 400.000 biztanle indigena daukela. Quebec-eko lurraldean, esate baterako, XVII. mendearen hasieran hamasei herri inuit (eskimal) edo indiar bizi ziren bertan.

Kolonizazioaren garaitik, indiar «arazoa konpondu» ahala, frantses eta ingelesez artekotirabira eta lehiak moldatu du Canadaren historia eta izaera. Hala ere, quebec-tar independentismoa gauza nahiko berria da. Lehen, nazioaren hausdura nagusia anglo-canadiar eta franko-canadiarren artekoa zen, baina estatu mailan ematen zen, ez zegokion eskualde bati bakarrik. Frantsesak gutxiengoa dira, Quebec-en ezik, baina estatu osoan zehar daukete hedatuak.

60. eta hamarkadaren bukaeran, arazo estatala eskualde baten izena hartu zuen. Mundu anglofono boteretsu batez inguraturiko franko-canadiarren eta quebec-tarren nortasun propioaren grina piztu egin zen, eta pizkunde horretan hain zuen Charles de Gaulle general frantsesak jokatu zuen bere papera. De Gaulle, Washington-ekiko politika independentea izaten saiatzen ari zen garaian, Quebec-era egin zuen bidai eta «Vive le Québec libre!» (Gora Quebec askatua) famatua bota zuen hitzaldi batetan.

Bonba galanta izan zen hura; hurrengo

urtean Henri Levesque politikaria Quebec-en nagusi zen Alderdi Liberaletik alde egin eta Parti Québécois (PQ) delakoa sortu zuen, indar nazionalista, nolabait ezkerrekoa (testuinguru iparramarikarreen ulertuta). Geroago, Front de Libération du Québec (FLQ) talde armatua jaio zen. FLQ-ak bomba bidezko atentatuak egin ondoren, Quebec-eko probintziako Pierre Laporte ministraria bahitu eta hil egin zuen 1970eko urrian. Berehala, gaur egunean ere Quebec-eko lehen ministraria den Robert Bourassa liberalak armada atera zuen kalera eta egun batzuz Quebec Chile Pinochet-en kolpearen uanean bezala egon zen kasik, milaka atxiloturekin.

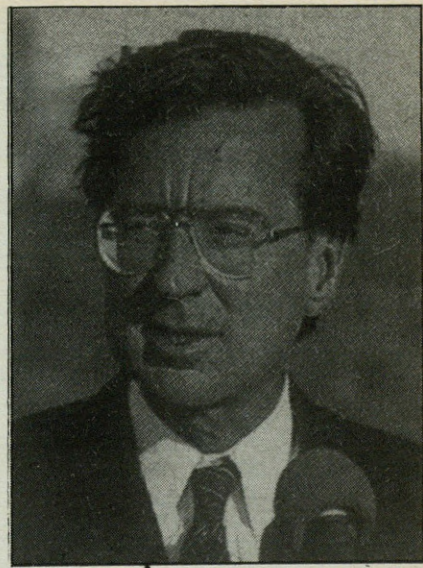
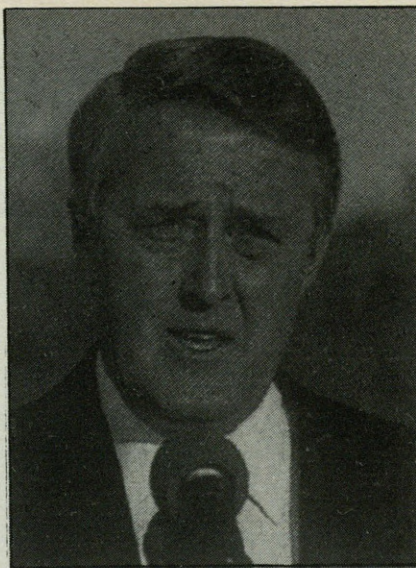
Borroka armatuaren bidea ebakita, 70.etan hamarkadan PQ-ak aurrerakada bikaina egin zuen «iraultza lasaia» delakoa aldarrikatuz, independentziarako aukera garbia eginez baina pausoka. Henri Levesque probintziako lehen ministrari izatera ere heldu zen. Horrela, 1980an, independentziarako negoziazioak izan ala ez erabakitze erreferenduma egin zen, eta galdu egin zuen PQ-ak, %60ak ezetz esan zuen erreferendumean. Levesque-k dimititu ondoren, PQ-ak berriro irabazi zuen, baina azken hamar urteetan Robert Bourassa eta Alderdi Liberalak berreskuratu du boterea Quebec-en.

Tartean, PQ-an zatiketa eman da eta bide «erreformistagoa» eta ez independentista aldarrikatzen duen korrantea nagusitu da, Daniel Johnson duela buru. Canadako erdigune ekonomikoa ere Montreal quebec-tar elebidunetik Toronto-ra, Ontario probintziako hiriburu ingelesera, mugitu da nonbait.

Erdipurdiko akordioa

1987ko Lake Meech-eko akordioaren iskanbila 1982an hasitako erreforma konstituzionalaren ondorio da, testuaren muina Brian Mulroney lehen ministrari federalaren eta Robert Bourassa-ren arteko hitzarmenaren ondorio izanik. 82an metropolia-

“**A**nglofono eta frankofonoen ondoan, 400.000 indigenek ez dute hizkuntz eskubidea errekonoziturik”

Brian Mulroney eta Robert Bourassa, Lake Meech-eko akordioaren «gurasoak».

rekin (Bretainia Handia) lotura guztiak hautsi behar dituen konstituzio berria hasi zen idazten, eta testu berrian quebec-tarrek garantia espezifikoak ageri zitezen nahi izan dute, beren kultura eta hizkuntzaren defentsan batez ere.

Canada osoa legeaz elebiduna da, edozein biztanlek administrazio federalarekin ingelesez edo frantsesez ihardun dezake. Baina Quebec-en ezik, beste probintzieta-ko gutxiengo frankofonoak ingeles hizkuntzara asimiltze prozesuan daude. Quebec-eko gutxiengo ingelesak (%20a dira) ordea, ez du bere hizkuntzan bizi ahal izateko bestelako arazorik. Beste datu adierazgarria: Canadara urtero heltzen diren milaka inmigranteetarik ia guztiak ingeles mintzairan integratzen dira, baita Quebec-en finkatzen direnak.

Lake Meech-en arabera, etorkizunean, inmigranteen zati proportzionala jasoko du Quebec-ek eta Quebec-ek berak aukeratu-ko ditu nortzuk bertan kokatu, frantsesez balia daitezen ahaleginduz. Beste puntu garrantzitsuak hauek dira: Quebec-ek gizate berezi bezala duen izaera gorde eta bultzatzeko eskubidea izango du, eta aurretik edozein emendakin konstituzional probintzia guztien onespenez egingo da (anglofonoek ez dezaten probintzia gehingoaz Quebec baztertu).

Jarrera kontrajarriak

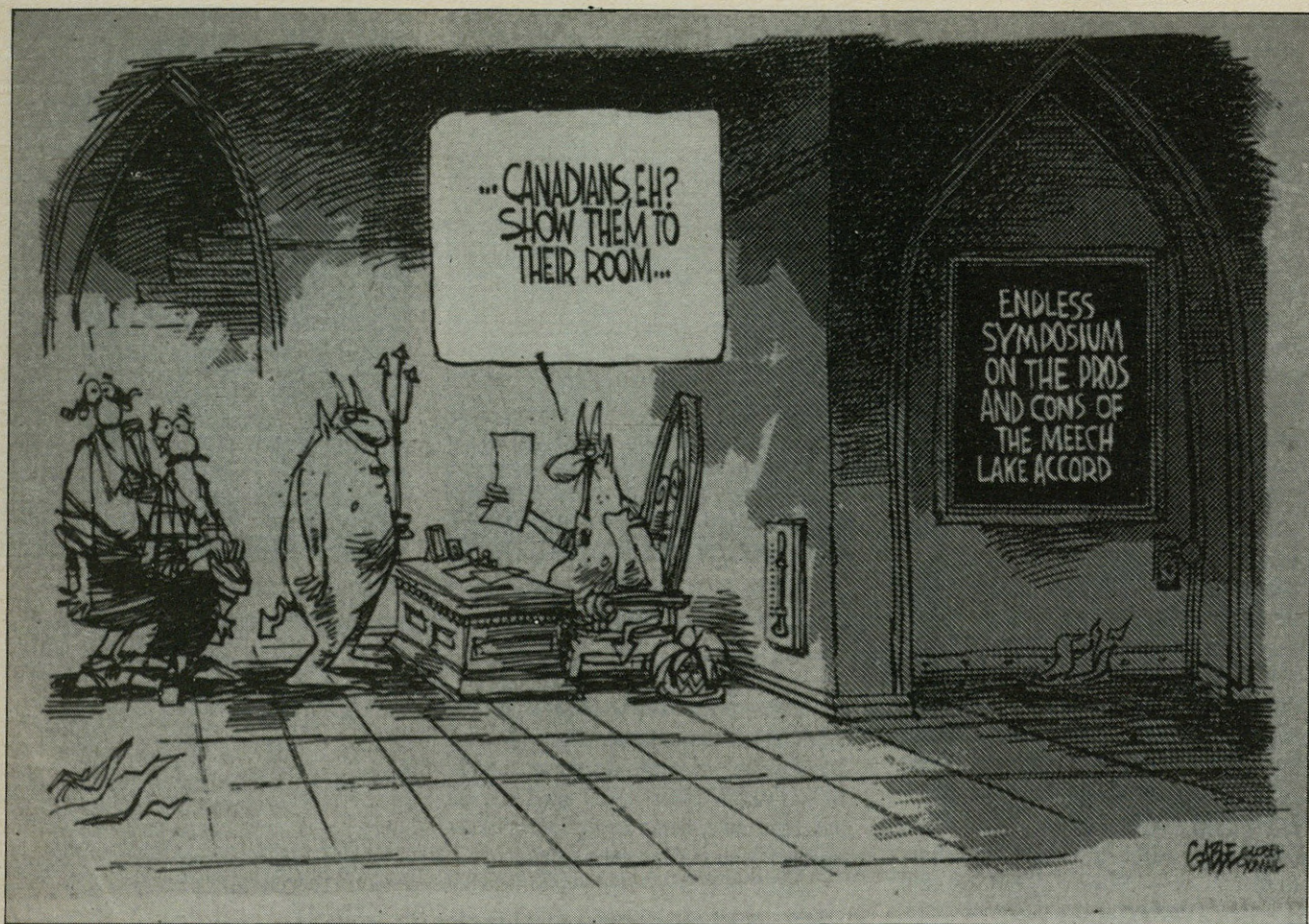
Oraingo, bi probintziak ez dute akordioa onartu eta balioa izan dezan sinadurarako epea dago. Akordioa sinatzen ez ba-

“**E**rdigune ekonomikoa Montreal quebec-tar elebidunetik Toronto ingelesera mugitu da”

da, Quebec-ek jarrera arradikalku dezake eta orduan bai independentziarako bidea hartu, ikusirik Lake Meech-eko apurkak ere ez dituztela onartzen beste probintziek.

Oposizio gogorrena Terranova eta Manitoba-k egiten diote Quebec-i. Terranova eta beste hiru probintzia txiki Quebec-en ekialdean daude eta zatiketaren kasuan oraindik Canada osatuko lukeen beste ataletik aldentuta leudeke. Probintzia anglofono hauek Quebec baino txiroagoak dira; eskualde frankofonoaren indar hidroelektrikoak EEBBetako parte handi bat ere hornitzen du. Inguru honetako beste probintzia batek, New Brunswick-ek, negoziatio luzeen ondoren onartu du azkenik akordio famatua. Probintzia honetan ia %40a frantses mintzairakoa da eta beldur dira beren eskubideak atzera egingo ez ote duten, Quebec-ek aldentzea erabakitzen badu.

Manitoban, aldiz, aurkako jarrera bertako biztanlego indiarren pisuagatik eman da. Indiarrek ez dute hizkuntz eskubiderik edo bestelako garantia «berezturik» eta

«Canadiarrak?, doazela beren gelara...». «Lake Meech-eko akordioaren alde eta kontrakoen sinposio bukaezina». [Torontoko egunkari batetan agertutakoa].

Quebec-ek aurrera egiten duen arren heurak lehen bezala daudela ikusten dute, maila legalean hutsaren pare. Manitoba-ko parlamentua Lake Meech onartzeko prest dago baina jatorri indiarreko magistratu batek, Elijah Harper-ek, geldiarazi dezake prozesua onespina atzeratu dezaketenez errekurtsoak eginez.

Ipar-Mendebalde eta Yukon Eskualdeetako indiarrek ere Lake Meech-en kontrakoak dira. Canada-ren zatirik handiena osatzen dute Eskualde hauek, baina ez dute probintzia estatusa. Meech-en sinaturikoa indarrean jartzen bada etorkizunean probintzia bilakatzea oso zaila izango zaie iparraldeko lurralde zabal baina jendeztatu gabeko hauei, probintzia guztien unanimitatea behar bait da. Bestela ere, edozer al daketa garrantzitsurako probintzia federal guztiak ados egon beharko direnez, Canada-ko estabilitate politikoa sarritan dantzan egongo dela susma daiteke.

Jarrerak asko arradikatu dira azken astetean. Polemika guzti honen ondoren, quebec-tarren %50a baino gehiago inde-

pendentzia garbiaren aldeko azaltzen da inkestetan. Canada anglofonoan ere, «joan nahi badute, joan daitezela» bezalako eritzia hedatzen ari da. Gehiago anglofonoak, quebec-tarren jarrera Quebec-eko gutxiengo ingelesari eraso bezala ulertu du kasu batzutan eta 60 bat udal anglofono elebaker deklaratu dira, elebitasuna baztertuz.

Ekonomiaren ikuspegitik, independentziaren kasua ez litzateke berebiziko ara-

zoa canadarrak errepresentatzat. Canada eta EEBBek «merkatu amankomun» moduko bat dute iaztik eta Quebec askeak batasun horretatik ez luke alde egingo independentistek adierazi dutenez. Montreal-etik elite ekonomiko anglofonoak alde egin du azken 15 urteetan Toronto-runtz eta botere ekonomiko frankofono indartsua sortu da bertan.

EEBBei dagokionez, Washington-ek «Canadaren barne arazoetan ez sartzea» erabaki omen du, baina badaezpada George Bush-ek, eufemismoa erabiliz, «Canadaren zatiketa nazio honetarako lotsa handia» litzatekeela esan du. 1980an, erreferendumen garaian EEBBek oso jarrera beligerantea hartu zuen eta independentismoak komunismoa ekarri zezakeenaren izua zabaldu zuten komunikabideek. Horretarako aitzakia FLQ-ren lider batzu Cuba-n errefuxiatu izana zuten.

“Quebec-en finkatzen diren kanpoko etorkinak ingelesez asimilatzen ditu gizarteak, ez frantsesez.”

LUIS FERNANDEZ

Egunkaria Sortzen-en kanpaina bere ekuadorrera iritsi da

EUSKALDUNON EGUNKARIA HERRIZ HERRI

Kanpaina guztietan bezalaxe, tourra lehen pistolakada jo aurretik prestatzen da, lege zaharrari jarraituz, presaka bukatzeko. Harremanak lotu, herrietako batzordeak eratu, materiala eskuratu eta piskaka tramankulu guztiak pilatzen joaten dira harik eta ohizko kalapita osatu arte. Gero, telefonoak komunikatzen hasen dira, bilerek ajendak toperaino gainezkatzen dituzte eta larritasuna areagotu egiten da gutxinaka zalantza eta errezeloaren aurrean. Hau guztiau elkartearen gune neuralgikoan gertatzen da, baina herriko batzordeen osasuna kutsatzen du panelak garraiatzen dituzten furgonetan bitartez. Geu ere hauetariko batean sartzen ausartu ginen Egunkaria Sortzen elkartearen kanpaina Azkoititik Txantrea bitartean eza-gutzeko eta herriz herri antolatu diren batzordeen lana gertutik jaso asmoz.

Furgonetaren aurreneko geldialdia Azkoitian bertan egin genuen. Egunkaria Sortzen kanpainaren ekintza nagusia egunkari erraldoia burutzea da herririk herri, eta honelaxe, antolatzaileek bi panel handi kokatu zituzten bertako enparantzan lehendik beren denden, tabernen edota en-trepresen iragarkiak eskaini zituztenek egunkarian argitaraturik ikus zitzaten. Horrezaz aparte, zenbait artikulua idatzi zuten hamar bat pertsonen osatu batzordeko lagunek. «Bi lagunek tabernak bisitatu genituen publizitate eske, beste bik en-trepresak eta hirukote batek dendak, gaurko eguneko ekitaldiak pentsatzen genituen hein be-rean», adierazi ziguten azkoitiarrek.

Jaialdia, propio, Jauregi anaiak trikitilarien doinuekin hasi zen. Pelota partidu ba-

Egunkaria Sortzen elkartek herriz herri egunkariaren promoziorako eta diru bilketarako antolatu duen kanpaina ekuadorrera iritsi da dagoeneko. Euskaldunon Egunkaria bataiatu produktuak Euskal Herriko bazter gehientsuenak bisitatu ditu jadanik eta Uztailaren 15eko festa erraldoiaren zai geratu gabe, geuk ere tour antzeko bat korritu genuen lehengo astean Hegoaldeko hainbat herritan paratuz, bertan lanean diharduten batzordeen eritziak laburbildu eta kanpainaren zehaztasunak ezagutu ahal izateko.

Asteasuko gazte koadrila honek ez zuen kamara aurrean ateratzeko okasioa galdu nahi izan.

Leioako Egunkari Festan giro aparta ezagutu zen ikus dezakezuenez.

tek, Sahatsa taldearen dantzak, Lopetegi eta Altuna bertsolarien saioak eta Segurola

txiste kontalariaren umore finak hornitu zuten festaren, Egunkari Festaren, egita-

raua. «Eskerrak eman behar dizkiegu Sahatsakoei bikain portatu direlako, batzor-

Hau aurrera doa

Kanpainari ekin zitzaiola hilabete baino gehiago delarik, lehenengo emaitza esanguratsuak jasotzen hasia da Egunkaria Sortzen. Jendearen partaidetzaren aldetik izandako arrakastaz gain —ehun eta berrogei batzorde lanean dihardute herri eta auzoetan—, emaitza ekonomiko apartak ematen ari dira Egunkari Festak.

Basauri, Tolosa, Arrasate, Lizarra, Zarautz, Getaria, Azpeitia, Durango, Gernika, Irurtzun... asko dira egunkari erraldoietako publizitatearekin soilik milioi erdi pezetatik gora bildu dutenak. Arrasatek du oraingoz errekorra: bertako denda, taberna, kooperatiba eta bestela-

ko enpresek jarritako publizitatearekin eta elkarte nahiz erakundeek idatzitako albisteekin milioi bat pezetara heldu ziren. Zazpi orrialde bete zituzten guztira. Herriaren neurrirako, aldiz, Getaria nabarmendu da, bere komertzio, taberna, jatetxe eta enpresen ehuneko 95ak —hirurogei inguru— eman bait du egunkariaren aldeko laguntza.

Akzio partaidetzen aldetik, oraingoz ez dago kasik saldutako kopuruen berririk. Hernanitik etorri da notizia: hiru akzio erosiak dituzte herritarren artean —mila duroko hirurehun partaidetza—; ea zein herrik hausten duen marka!

Goi politika mailan eman ez den kontsentsura heldu dira hainbat herrietako agintariak. Jar ditzagun adibide batzu. Lasarteko Udaletxeak laurehun mila pezetako laguntza eman dio Egunkaria Sor-

tzen-i, PSOE eta HBren aldeko botoekin. Aretxabaletako egunkari erraldoietako orrialdeak alderdi politikoen albistez bete ziren —EA, EAJ, HB eta PSOE—, eta guzti hauek eman zuten dirulaguntza bana egunkariaren alde. Elizak ere albisteak idatzi eta bere laguntza eman zuen. Lizarran, aldiz, PSOEko den alkatesaren adostasunarekin euskarazko egunkariaren aldeko jarrera hartu zuen udaletxeak.

Akzionista izango diren eta, beraz, enpresan parte hartuko duten elkarte eta enpresen izenak ere laster batean konfirmatuko omen dira. Egunkaria Sortzen-ek hasieratik bere jokabidearen ardatz nagusi bezala hartu duen zabaltasuna enpresaren konposizioak isladatuko ei du. Kanpaina bukatu aurretik datu interesgarriak izango omen da.

dean parte hartzeaz gain soinu ekipo guztia utzi baitigute».

Asteasutik Oionera...

Bigarren egonaldia Asteasun izan zen. «Talde polita biltzea lortu dugu: Irakasle elkarte, kultur etxeko arduraduna, herriko medikua, komertziozako jendea, ikasleak...», azaldu ziguten bertatik. «Herri ttiketari zail gertatzen da publizitate saltzea. Komertzio bakoitzak bere bezeroak ditu, eta normalean ez dute inolako publizitatearen beharrik. Hala ere, dendak eta tabernak bisitatu ditugu eta emaitza bikaina eskuratu dugu. Eskolan, aitzitik, harrera ezin hobea izan dugu. Udalak gainera, beste batzuekin batera, akzio bat erosi du».

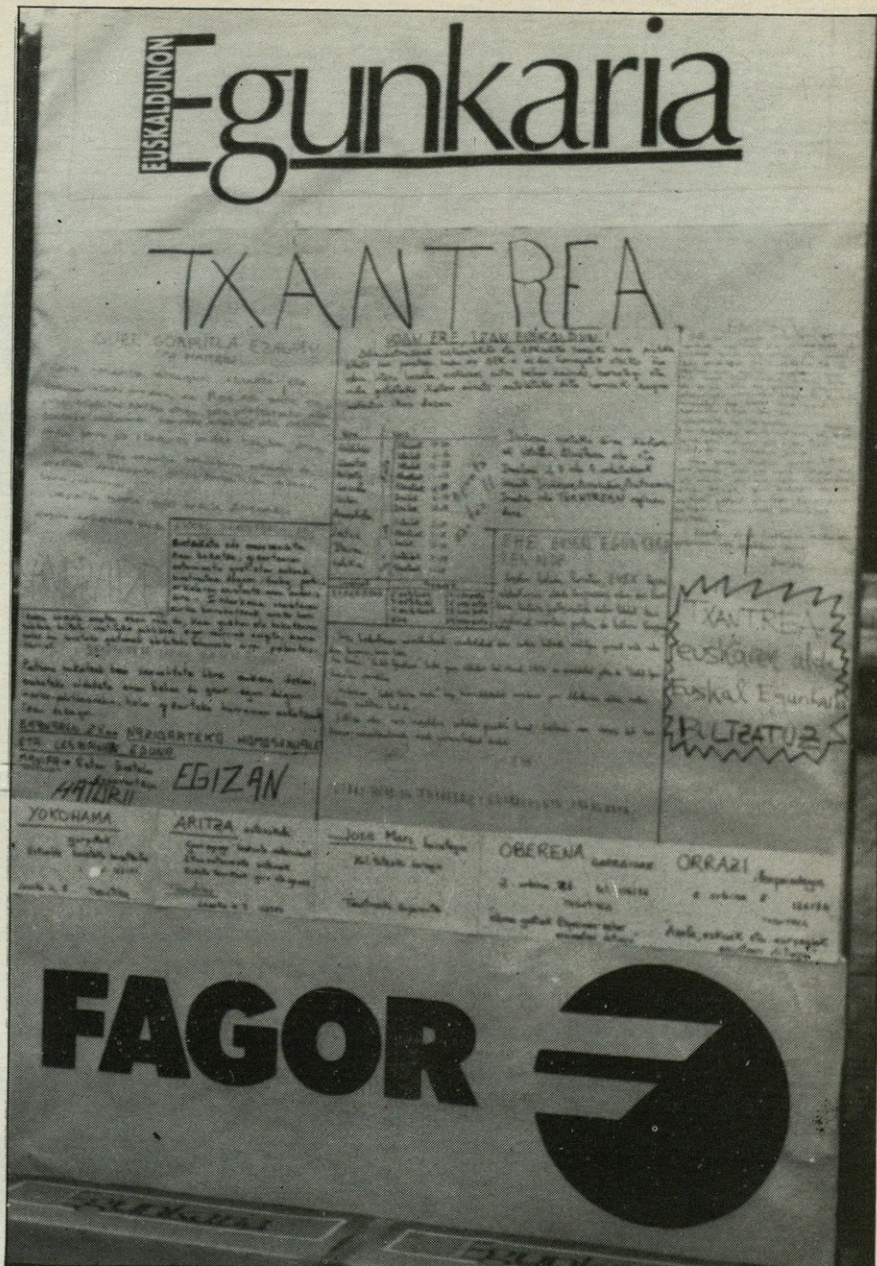
Jaialdian pegatina baten truke aritu ziren trikitilariak, dantzariak eta txistulariak prestatu zuten eta entxufe trifasikoen eta normalen arteko gatazka medio, megafoariak gabe burutu behar izan zuten. «Azkenean zer? Egunkaria beharrezkoa da eta kito!», bukatu zuten sententzia gisa.

Gipuzkoako mugak zeharkatuz, Arabara abiatu ginen euskara hutsezko girotik Errioxa parteko euskaltzalegora dagoen saltoa aztertzeke. Egunkariaren Festa Oion partean antolatu zuten asteazkenean eta ikastolako guraso eta irakasleen partidetza tarteko, umeei zuzendutako jai oso alaia prestatu zuten batzordeko lagunek: «Ikastolako gurasoak, Udaleko bi zinegotzi, Ikastariko eta AEKko lagunak aritu gara hilabete baten buruan jotake, beti ere harreman estuak izanik ikastolako irakasleekin. Festa bera, ikus dezakezuenetz, haurrei begira burutu dugu, txokolatada, antzerkia eta gure ttikiei eskainitako hainbat jokurekin», gogoratu ziguten oiondarrak.

Gipuzkoatik Arabara gertatzen den saltoa gorabehera, euskarazko egunkaria behar bezala hartu dute arabarrek. «Harrera ona izan dugu, taberna guztiek parte hartu dute eta Udalak bere laguntza eskainiko digula berretsi du; gatazka batzu jazo ziren, baina dena konpondu da eta hasera batean jasotzea espero genuen dirutza eskura dezakegu».

...eta Leioatik Txantrea

Bizkaia kilometro batzutura geratzen da eta Leioa hor nonbait galduta. Furgonetak ordea, herri guztietara iritsi behar du eta

Nafarroan, Txantrean, Euskararen Plazan ospatu zen ekitaldian, egunkariaren orrialdeak hainbat berri jaso zuen bere magalean.

Bilbo Handia pasa ondoren festa berri batera heldu ginen ostegunean. Bertan, Oionen bezala, ume eta haur mordo batek hartu zuen parte ekitaldietan, Lamiako auzokoen laguntzari esker. «Jendeak espero baino hobeto erantzun du, denbora falta izan bazaigu ere gauzak tajuz antolatzeke. Dendek asko lagundu digute eta oso gustora gaude. Hala badere, Udaletxeak ez digu sosik eman eta gainera zinegotzi bati multa ezarri diote Euskaldunon Egunkaria-ren kartelak jartzeagatik. Ez dugu deus ulertzen, baina halaxe jazo da», esan ziguten batzordekoek, Lauaxeta kultur elkarte-koak gehienak.

Azken pasadizoa ostiralean bertan bizi izan genuen Nafarroan, Txantrean hain zuzen. Ekitaldia Euskararen Plaza izeneko tokian izan zen, dantzari, txistulari eta erraldioen laguntzaz. «Auzotegia auzo elkarte-ri esker, argazkilari, mendizale eta antzerko taldeez osaturik, gauzak aurrera ateratzea lortu izan dugu». Eta helmugara iritsi ginen honela, bidaiaren lehen helmugara. Hurrena, Uztailaren 15koa, gertu dago jada.

A.GOSTIN
J.J.PETRIKORENA

60.000 istripu arin eta larri urtero Hego Euskal Herrian

LAN ISTRIPUAK: NON DA ADMINISTRAZIOAREN ERANTZUNKIZUNA?

Aurtengo Ekaina lan istripuen estadistiketan azken aldian izan den hilik beltzetarikoa izan da. Bizibidea irabazteko langileak jasan behar dituen arriskuak agerian geratu dira berriro. Lanaren segurtasun neurrien gaia, oraindik entresek langileekin duten zor larrienetarikoa da.

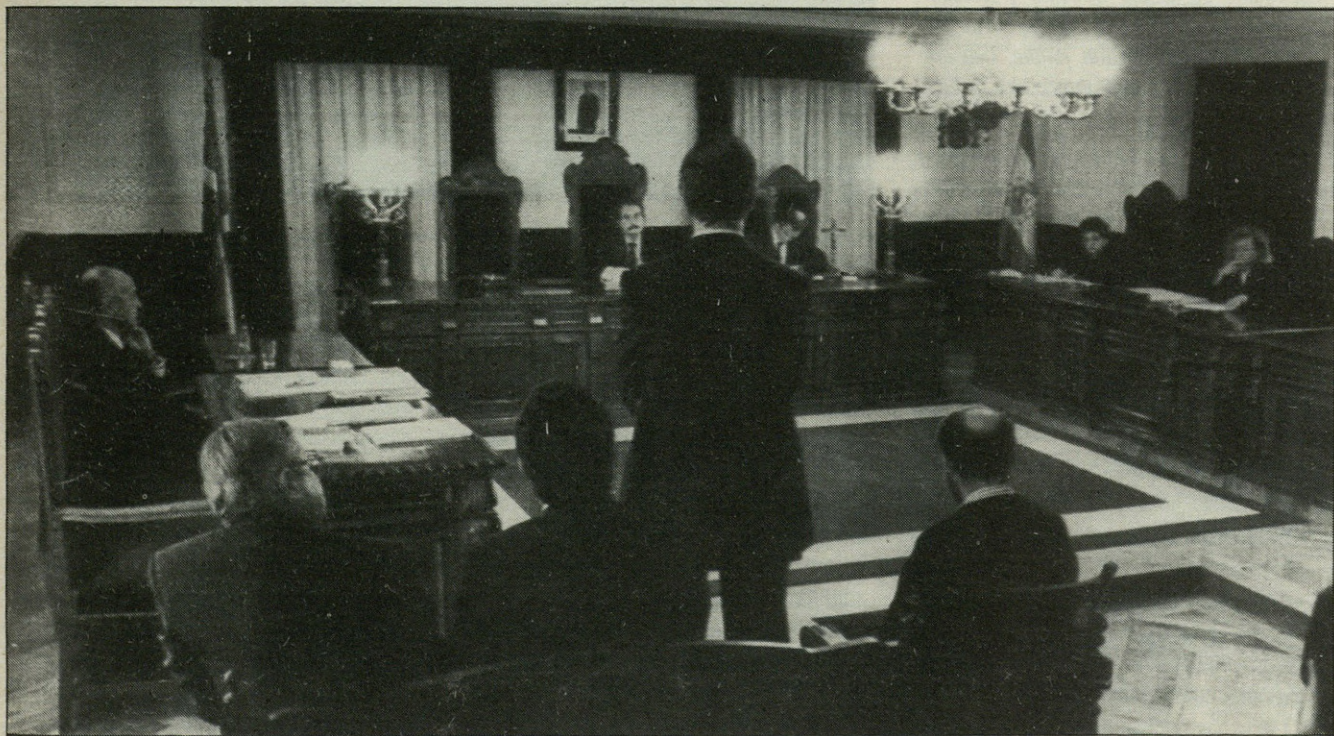
Hilabete benetan tragikoa izan da aurtengo ekaina. Lerro hauek idazteko orduan, Hego Euskal Herrian hamar lagun hil dira lan istripuetan ekainean, Egin

egunkariak bildutako datuen arabera. Guztira, badira 37 hildako aurten lanean.

Ekaineko kasuen artean, gertakari oso dramatikoak izan ditugu gainera. Tolosako Aldaba auzoko baserri bateko familiako hi-

ru kide hil ziren etxeko simaur zuloan ito-ta, etxeko semea soroetarako simaur bila joan zenean. Arrigorriagan aldiz, telebistaren kamaren aurrean hil zen langile bat, bakearen aldeko ekintza batean zuhaitz batzu landatu behar zirenean makina batek argindarraren kable bat lurrera bota zuenean. Kableak Jesus Vazquez Martinez, 35 urteko gizona, jo zuen eta elektrokutatu hil zuen. Beste bi langile zaurituta suertatu ziren.

Bi kasu larri hauek adibide txiki bat baino ez dira zoritxarrez. Egunkariak egiten dituzten estadistikak motz gelditzen dira

Arabian iaz entpresa batetako arduradun batzuri eginiko epaiketa: kasu benetan bitxia.

Ezkutuko ekonomian gertatzen diren istripuen gainean ez dago inolako estadistikarik

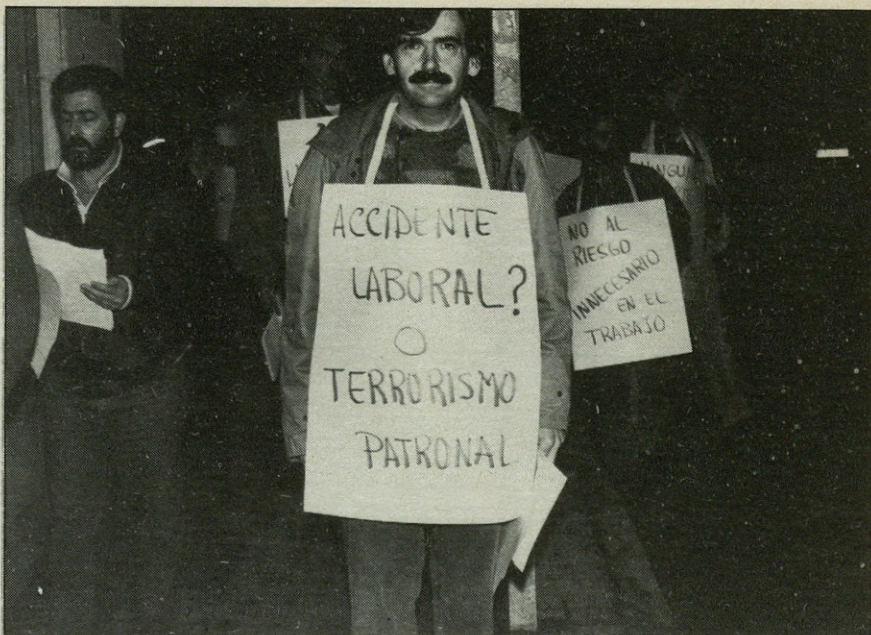
datu ofizialekin gonbaratuz gero. Urtero urtero, Hego Euskal Herrian 140 bat lagun hil egiten dira beren lanpostuetan edota lanera bidean (teknikoki *in itinere* deritzoten istripuak, lan istripu arrunt bezala kontsideratzen direnak).

Zifra latza da 140 hildako urtean, baina ez da estadistika bakarra hori. Larriki zaurituak 904 langile gelditu ziren 1988an. Zauri arinak beste 48.000 lagunek izan zituzten, eta Segurtasun Sozialean «baja» hartu beharrik izan ez zuten beste 13.000 langilek istripu txikiak izan zituzten lanean ari zirela. Guztira 60.000 lagunek modu bateko edo besteko lan istripua izan zuen 1988an Hego Euskal Herrian. Langile populazioaren %8ak gutxigorabehera istripu pairatzen du urtero.

Alperrikako legedia

Langilearen egoera sozial eta ekonomikoan irabaziak asko kostata lortu izan direnean, segurtasun neurrien gaia zintzilik dago oraindik kasu askotan. Legediak eman ditu aurrerapausuak alde horretatik. Pape-retan, hitzetan, enpresek bete behar dituzten neurriak gero eta zuhurragoak omen dira. 1993rako, gainera, areagotu egingo da legediak duen joera hau. Baina kaskoa ez da hori, kontua ez direla betetzen da.

ELA sindikatuaren arabera, legeak agindutako segurtasun neurriak betetzen ez dituen lehen erantzulea administrazio publikoa da; eta hori kontutan hartuta, enpresa pribatuetan dagoen neurria ez da zaila asmatzea. Sindikatu honek, Eusko Jaurlaritzak egiteko prest dagoen aurrekontuko 100 milioitik gorako proiektuak aztertu ditu. Momentuz, dirutza hori hartuko duten 32 lan publiko dituen planetan Eusko Jaurlaritzak, eta horietarik zortzi ikertu ditu honezkero ELAk. Batek ere ez ditu legeak, administrazioak berak, inposaturiko segurtasun neurriak betetzen.

Laneko segurtasuna, enpresariak langileekin duten zorra.

Administrazioaren edozein lan publiko segurtasun plangintza bat behar du obra aurrera eramateko, eta kasu asko eta askotan ez dituzte izaten. Beste batzutan egiten dira plangintza horiek eta eramaten dira Lan Publikoaren Kontseilaritzako erregistro-ra, baina han «sarrera» ematen diote dokumentuari eta hori da guztia. ELAren arabera, ez da segimendurik egiten, ez dago kontrolrik. Zenbait kasutan salatu denez, proiektu publiko bat baino gehiagorako segurtasun plangintza bera aurkeztu da Kontseilaritzan, berdin berdin erredaktatutako bi dokumentu, batetik bestera tokian tokiko izenak aldatuta.

Segurtasun neurrien gainean ezarritako legeak berak nahiko anbiguoak dira, eta horrelako «iruzurtxoak» egin ahal izateko ihesbideak eskaintzen dituzte testuek. Administrazioak, gainera, oso gutxitan du legez lan bat gelditzeko edo enpresa bat ixteko ahalmena. Egoera arriskutsuak konpontzeko bide legala oso bihurtu da.

Lan Inspeksioan salaketa egin behar da eta ondoren inspektoreek kasua aztertu behar dute, sarritan izugarrizko atzerapenarekin. Hilabeteak joaten dira tramite hauetan. Denuntzia sartzetik inspektorea lantegitik pasatu arte epe normala bi hil da. «Administrazioaren moteltasuna izugarria da», komentatzen du ELA sindikatuko Mikel Olazabalek. LAB-eko Patxo Zerezedarentzat, «gaur egungo lan inspektoreek ezin diete erantzun sortzen diren salaketa

guztiei, batetik daukaten lanarengatik eta baita gaitasun faltagatik. Azken finean, Lan Inspeksioa arazoaren ondotik pasatzen da hanka puntetan bezala, problema bere sakontasunean tratatu gabe».

Egoera ez legal edo arriskutsuen oso portzentiaia murrizta salatzen dela susmatzen denez, ia ia alperrikako lana bilakatzeko da Lan Inspeksioarena. Salaketa batek, tramite korapilotsu eta luze horiek egin ondoren, aurrera jotzen badu, izuna ezarri diezaioke enpresa salatuari. Izuna ordaindu arren ere arazoa konpondu gabe utzi dezake batzutan enpresak. Diru aldetik ez omen dira izun estriktoegiak, beraz, segurtasun neurri errealak mantentzeko enpresek jasaten duten presioa oso arina da.

Enpresa komite indartsuak dauden tokietan bederen, sindikatuen bitartez presio handiagoa aukera geratzen da. Horregatik, enpresa handietan segurtasun neurriak zainduagoak daude, komite akti-

Lan publikoetarako aurkeztu beharreko segurtasun plangintzak ez ditu inork kontrolatzen

Lau langile hilik, 88ko martxoan Errekalde gertaturiko istripu batetan.

boak izaten bait dira bertan. Entrepresa txikietan, ordea, arrisku edo gehiegikerien aurrean langileek duten erantzun ahalmena nahiko murrizta da.

Antzerako gertatzen da baita eraikuntzan. Duela aste batzu, Donostiako Ingenieri Eskola Zaharrean langile bat hil zen istripu batean. ELA sindikatuak salatu duenez, istripua gertatu eta bi egunetara langileak berriro ziren lanean bertan —Gipuzkoako Foru Aldundiaren lan batean—, istripua gertatu aurretiko segurtasun egoera kaskar berean. Lan Inspektzioa pasa omen da azkenean bertatik eta lanean zirela, martxan, segurtasuna ziurtatzeko neurri batzu aplikatu omen dituzte.

Indemnizazioak

Istripua izan duen langileak, behintzat legalki ari bada lanean, indemnizazioa jasotzeko eskubidea dauka. Heriotz kasuetan, ezkontdua bada langilea, alargunari edo semealabei soldata osoaren pareko pentsioa gelditzen zaio, horri 2.200.000 pe-

setako bapateko indemnizazio gehituz. Ezkongabeen kasuan, indemnizazioa soilik, pentsiorik gabe.

Heriotz kasuak dira, argi dago, lan istripuetan mingarrienak, baina oso penagarririk dira baita zauritu larrienak. Hainbat eta hainbat langile lan egiteko gauza ez da istripua izan eta gero, eta hauei askotan miseriazko pentsioak ematen zaizkie.

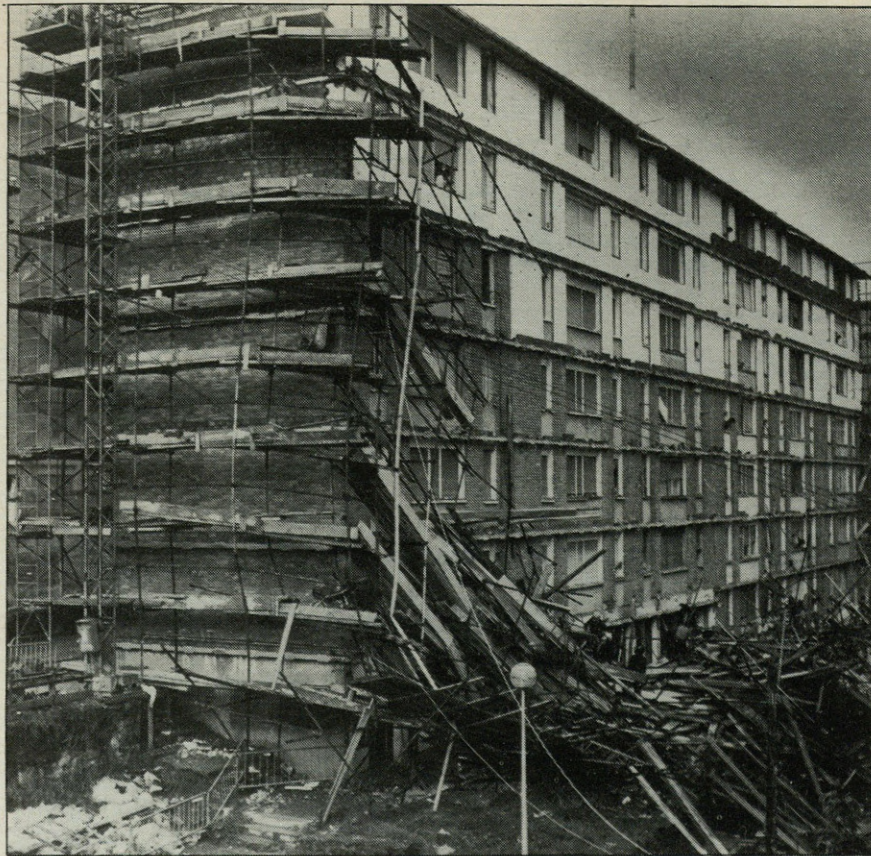
Larriki zauritutako langileari, ezgaitasun iraunkorra deritzon irudi juridikoa aplikatzen zaio. Normalean, epaitegitik pasa ohi dira kasu hauek eta gehienetan «ezgaita-

sun totala» ematen dio epaiak langileari, oso gutxitan ematen diolarik «ezgaitasun erabatekoa».

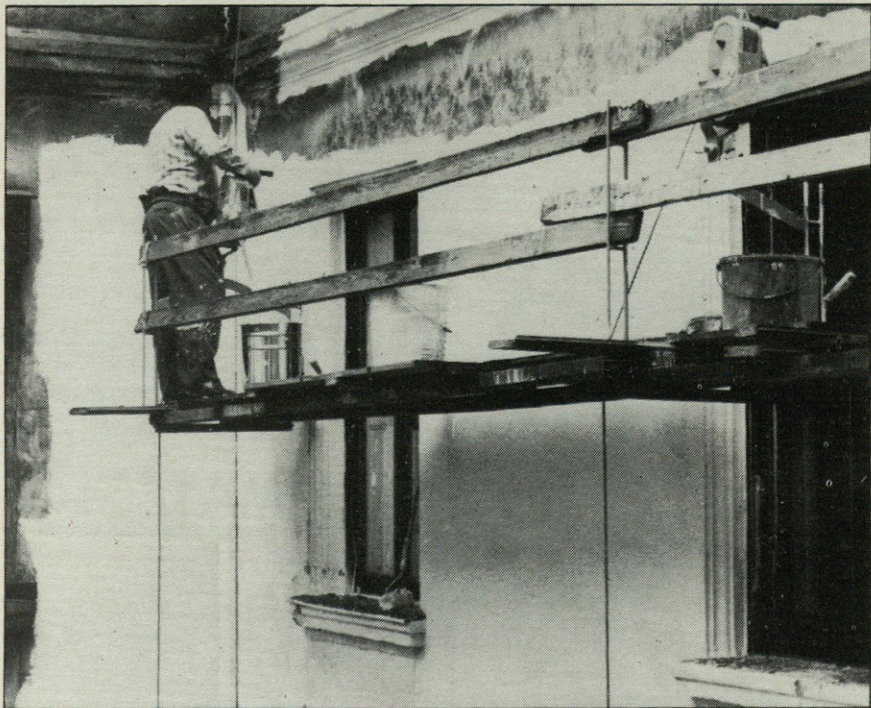
«Erabatekoa» duen langilea ez bere ogibide zaharrean ez beste edozeinetan lan egiteko gai ez den pertsona da. «Totala» duen langilea, ordea, bere aurreko lanbiderako ez da gauza, baina beste zerbait egin dezake. Honek injustizia handia izkutatzen du: labe garaietako langile batek istripu larria dauka, ez da jada bere lanerako gai, baina epaileak beste zerbait egiteko bezala ikusten badu gizona —telefonista lana, demagun—, «ezgaitasun totala» ematen diote.

Ñabardurez gain, badago total eta erabatekoaren artean desberdintasunik. Bigarrenarekin, soldata osoa jaso dezake pentsio bezala langileak baina totalaz, %55a bakarrik. Eraikuntzaren kasuan, istripu neurri kezagarria duen sektorean, soldata arrunt baten %55 hori, 50.000 pezeta baino gutxiago izan daiteke. 50.000 pezeta ere ez hilean beharbada familia duen gizonarentzat, beste lanik aurkitzeko aukera

Badirudi burua beso azpian eraman behar duzula istripu pentsio osoa lortzeko

Eraikuntza hainbat eta hainbatek «autonomo faltsu» direlakoak erabiltzen ditu.

Eraikuntzetan ematen da segurtasun maila eskasenetarikoa.

eskasak duen gizonarentzat.

Pentsio bat edo bestea lortu ahal izateko langileak mugitu behar dituen paper eta

tramiteak kontaezinak dira. Urteak iraun dezake prozesu honek. «Soldata osoaren pentsioa lortu ahal izateko, badirudi burua

beso azpian eraman behar duzula kasik», diosku LAB sindikatuko Patxo Zerezedak.

Batzuren ustez, pentsioez gain duintasunezko erretiroa berma dezaketen polizak izan beharko lituzkete enpresek istripu kasuetarako. «Gaia ez da indemnizazio gehiago eskatzea —komentatzen du Patxo Zerezedak—, baizik eta behingoz legedi berria egitea, enpresariengatik gehiegikeriak buka ditezten, erantzunkizun penalarik ere ezarritik enpresariengatik, gauzak birritan pentsa arazteko».

Ezkutuko ekonomian zer?

Ezgaitasun «erabateko» edo «total» direlako hauen saltsak legalki lanean ari diren langileek bizi behar dituzte. Ezkutuko ekonomian dabilzanek ez dute horrelakoetan ezer. Estadistika guztia, baliabide legal guztiak, ekonomia legalekoak dira; besteaz ezer gutxi daki inork. Kalkuluen arabera, merkatu guztiaren %15a edo bete dezake ezkutuko ekonomia, eta beraz, lan istripuen estadistikei horrelako portzentaia gehitu beharko genioke. Gehiago ez bada, ezkutuko enpresetako lan baldintza eskasek segurtasun falta areagotzen laguntzen dute eta.

Azpijokoa eta zurikeria nagusi direnean, istripua izan duen langilearekin akordioa egitera heldu daiteke ezkutuko enpresaria. Medikuntza pribatutik bideratu arazoa eta hala nola konpentsatu langilea, honen isiltasuna erosi bi hitzetan.

Beste kasu erdi-ilegala «autonomo faltsu» direlakoei gertatzen zaiena da. Kasu hauek eraikuntzaren munduan gertatzen dira askotan. Autonomo faltsuak langile arruntak dira, enpresa batek eraikuntza batean lan egiteko kontratatzen dituenak, baina «autonomo» bezala ageri dira paperetan, bere aldetik doan espezialista bat balitz bezala, batean honekin eta bestean harekin kontratuak sinatu dezakeena.

Segurtasun Soziala bere boltsikotik ordaindu behar du «autonomo faltsuak». Istripuaren kasuak, enpresari erantzulea langile bera da (!!), berari dagokio erantzunkizuna, ez kontratatu duen eraikitzaileari. «Autonomo faltsuen» zapalkuntza sistema hau administrazioak ere erabili izan du noiz edonoz, zenbait kasutan etxebizitza «sozialak» eraikitze bezala.

LUIS FERNANDEZ

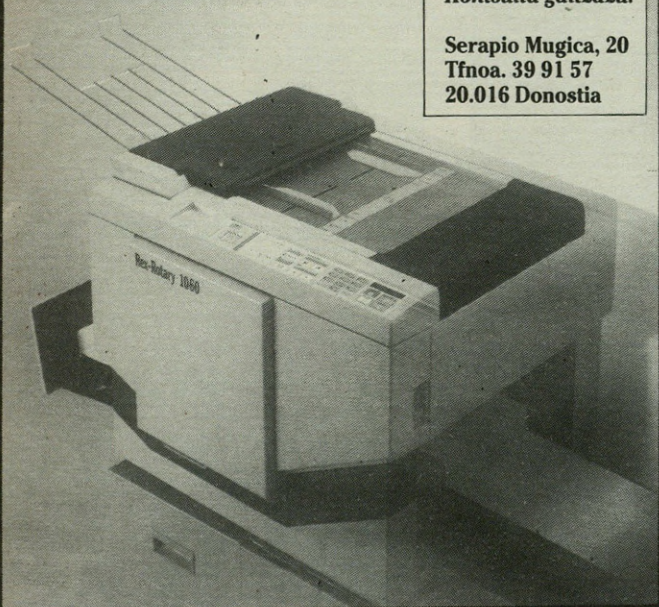
KOPY-LEKU

Rex-Rotary-ko banatzaile ofiziala

Fotokopiatan xahutzen duzun dirutza gastatu nahi ez baduzu, merkatuko kopiarik merkeenak egiten dituen fotokopiadora dugu.

Kontsulta gaitzazu!

Serapio Mugica, 20
Tfnoa. 39 91 57
20.016 Donostia

ZINKUNEGI
O P T I K A

NEGUI
I C O

HERNANI, 4 - 20004 DONOSTIA - Telf. 42 06 24

HONA GURE

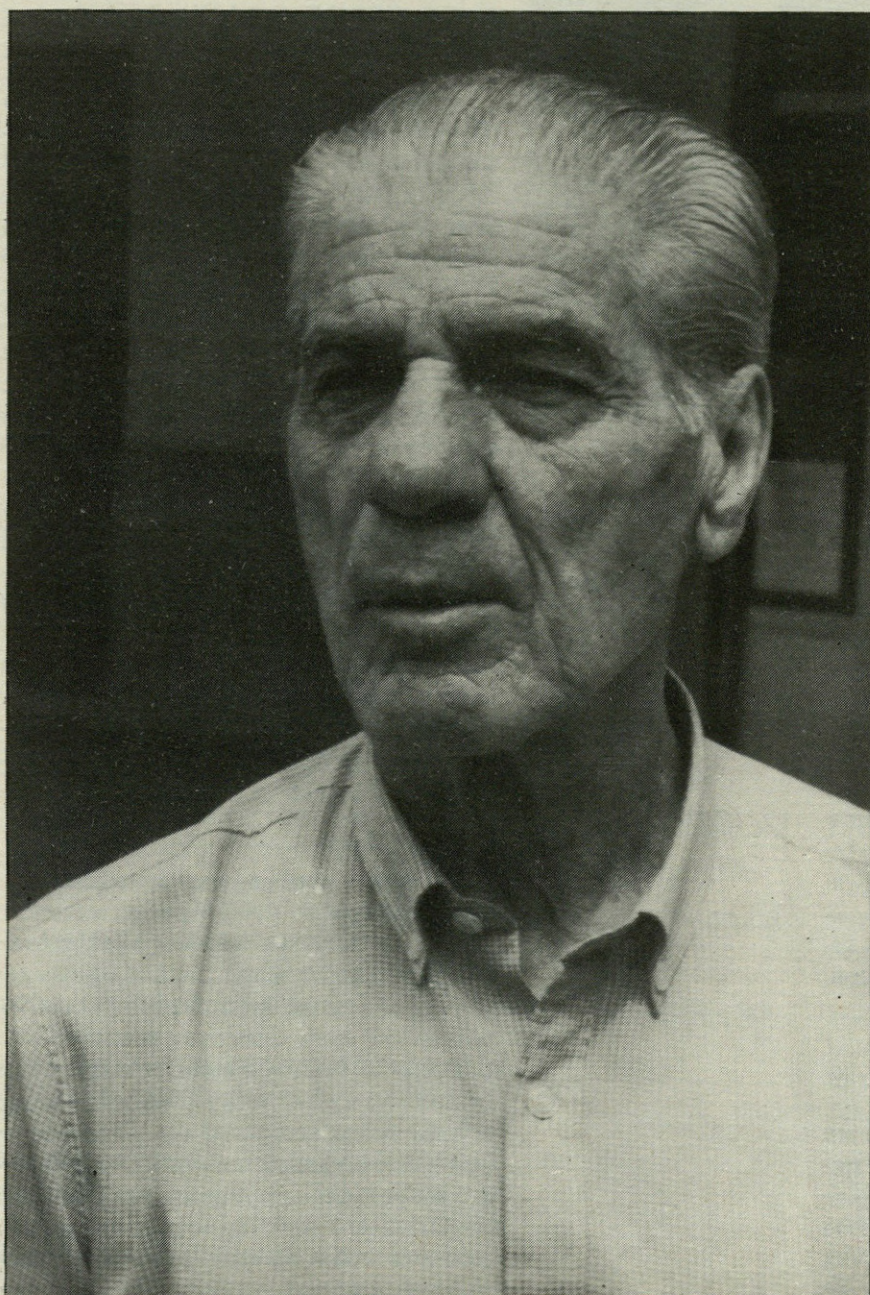
ANtZA
FOTOKONPOSAKETA
INPRIMATEGIA

INPRIMATEGIA

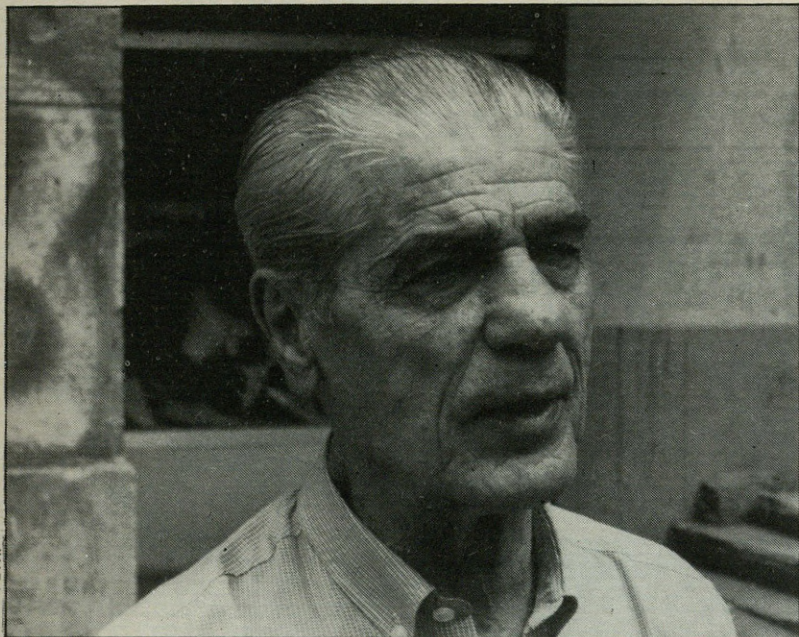
Mundaiz bidea, z/g
20012 DONOSTIA
Tel.: (943) 274711
(943) 274721

PIRU GAINZA

«Euskadin apenas dago futbolaririk Real Madrid edo Barcelonari kontra egiteko»

Igoa, Basora, Zarra, Panizo eta Piru Gainzak, 50ean, Brasilgo Munduko Futbol Txapelketan erakutsi zuten maisutasunak anitz futbolzale berotzen du oraindik. Piru Gainzak Athleticari loturik egin zuen karrera osoa. Hogei denboraldi. Orain, Lezamako gazteak utzi ondoren erretiroa hartu du. Hauxe da hain zuzen bere kezka nagusia, hots, gazteek ez dutela futbolean egiten. Italiako Txapelketa pil-pilean dagoelarik, maisu handi baten hitzak dituzue segidan. Hitz zorrotzak, lastorik gabeak.

«Gaur egungo gazteek ez dute futbolean egiten eta horrela ez dago futbolaririk sortzerik. Hau da nere ustez egun futbolak bizi duen arazo larriena. Erosotasun handia dago eta futbola, noski, oso kirol sakrifikatua da, kalean jokatu beharrekoa. Bestalde, oso zaila da oinekin jokatzeari, eskuekin baino askoz zailago; esate baterako, zuek jartzen dituzue mila gazte futbolean jokatzen eta beste mila zesta puntan, eta seguru nago, azken honetatik kirolari portzentaia handiagoa aterako litzatekeela futbolean baino, suerte onarekin jokalaria bakarren bat besterik ez bait genuke lortuko akaso. Egunean hiru eta lau ordu entrenatu behar da, bestela, ez da futbolaririk sortzen, edo oro har txarrak sortzen dira».

Zuk Brasilgo Munduko Txapelketan hartu zenuen parte duela berrogei urte. Asko aldatu al da futbola?

Futbola ez da inoiz aldatu, betikoa da. Orain diru gehiago ordaintzen dela, jakina, baina beste gauza guztiekin gertatzen den lez! Gaur egun, beste taktika batzu daude, baina bestela ez. Sasoi hartan lau-pabost bider entrenatzen genuen astean, gaur egun bezala, baina neronek sekula ezagutu izan dudana entrenatzailerik onenaren jabe ginen, oraintsu joan zai-gun Benito Diaz jauna, entrenatzaile paregabea benetan. Horrez gain, jokalaria guztiek egun duten dedikazioa berdintsua eskaintzen genion futbolariei.

Baina zuek egiten zenuten futbola askoz hobe omen zen?

Ez, jaunak, ez. Egungo maila berean jokatzen zen orduan. Nere garaian propio jokalaria apartak zeuden, baina epeak izaten dira hor, batzutan hobeak eta besteetan okerragoak, eta momentu honetan ere bi eratakoak daude. Inork ez diezadala esan orain Espainiak ez duela futbolariei onik Italian, ezen ene

«Zein da futbolaren historia osoan jokalaria espainiarrak soilik izan dituen ekipoa? Athletica. Nola ez dio laguntzen orduan Madrilgo Gobernuak? Espainiarentzat jokalariai osatzen ari da, eta hori lagundu beharko litzateke»

ustez, lehengoak bezai onak dira, edo hobeagoak akaso. Hamarkada hartako ekipoa bikaina izan zen, konforme, baina pareko bilakaera gertatu da Brasil, Hungria, Alemania edo Italia bezalako selezioetan.

Hala ere, hainbat adituk dioenez futbol espektakuluak atzera egin du.

Keba, egun berdintasun gehiago antzematen da ekipoen artean, hori da egia. Lehen, kasu, Ingalterra bezalakorik ez zegoen European, eta Ameriketara, berriz, Argentina, Uruguay eta Brasil ziren aurrenak. Orain berdinu egin dira, eta horri esker konpetibitate gehiago ikus daiteke zelaietan. Jokalari handiek futbol berbera egingo zuketene lehen eta orain, bi punta edo hegaleko aurrelariak zelairatu arren. Hala badere, Maradona ez da, adibidez, Di Stefanoren behatz lodira iristen, azken hau eta Pele izan bait dira munduko jokalaririk onenak, Maradonak klasea asko duela jakinik ere.

Zein izan da zure iduriz ikusi duzun munduko txapelketarik hobereana, eta zer behar da txapel-dun gertatzeko?

Brasilen ekipoa ederrak ikusi nituen 1950ean. Brasilarrak dohai berezia izan dute betidanik futbolean aritzeko, horretarako jaio direla dirudi, eta aparteko jokalaria eskaini dituzte historia guztian. Aurtengo selekzioa oso kaskarra dela dio kritika guztiak; sasoi hartako izar dizdiratsuak falta zaizkio, baina talde sendoa osatu du eta zaila izango da menperatzea. Alemanak, berriz, beste arraza klase batekoak dira, bizkorragoak, eta azken hamarkada txarra izan bada ere berarentzat, Italian jende azkarra topatu du. Eta horixe da, hain zuzen, txapelketa irabazteko behar den ezaugarria, talde azkarra edukitzea, jokalaria onez eta gizon indartsuez hornitua. Liga normal batean talde onenek erdietsiko zuten txapela, baina partidu bakar batera erabakitzen denean hamaika edo hamabost gizon on izateaz aparte, suerte asko behar da. Munduko Futbol Txapelketan abiadura, tranpak, sarrera txarrak eta antzeko kalapitak ehuneko hogeian gehitzen dira, bertan, izenak dioten legez, munduko jokalaria eta talde onenak biltzen baitira.

Nola ikusten duzu une honetan Italiako munduko txapelketa?

Orain arte ez dut joku onik ikusi, bai ekipoa bikainak ordea. Elkarren artean diferentzia gutxi dago gaur egun, Alemaniak, Italiak, Brasilek eta Holandak pertsonalitate aparta duten arren; laranjatsuei abiadura pixka bat falta zaie oraindik Eurokopara erakutsitako jokora nolabait heltzeko, hiru edo lau izar dituzte baina besteak normaltsuak dira. Gainerako ekipoa multzo berdintsuan sartuko nituzke. Jokalariei dagokionez, aldiz, izugarri gustatu zait Real Madridek fitxatu berri duen Hagi errumaniarra, langilea, azkarra eta trebea oso ezker hankarekin. Oso ona da. Alabaina, Amancio eta Gento bezalakorik ez di-

tut aspaldian ikusi; lehena fenomenoa zen eta bigarrenari, berriz, ez diote justiziarik egin. Dena den, gaurko futbolariak lehengokoak baino gehiago zaintzen dira, profesionalagoak eta zintzoagoak dira.

Eta bertan mugitu den dirutza guzti hori? Ekipo bakoitzak jasoko duen prima kopurua?

Beno, beno... Jokalariak futbol zelaira irteten direnean ez dira gogoratu ere egiten sari edo primez, horiek bakarren batzuek esaten dituzten gezurrak baino ez dira. Futbolariak prima emango luke irabazteagatik, oso inportantea baita munduko txapeladun bihurtzea jokalaria batentzat, oso ondo jokatzeko. Nik badakit nolakoak diren guztiak eta ziur esaten dizut denek eskainiko luketela dirua. Diruaren mugimendua gizartearen bilakaerari dago itsatsirik. Bi mila milioi ordaintzen direla Baggio jokalariaengatik? Zenbat balio du gaur egun etxe batek? Zenbat edozein pintoreren obra batek? Gizartea halakoxea bihurtu da.

Arbitroen afera plazaratu da beste behin. Nola ikusi dituzu?

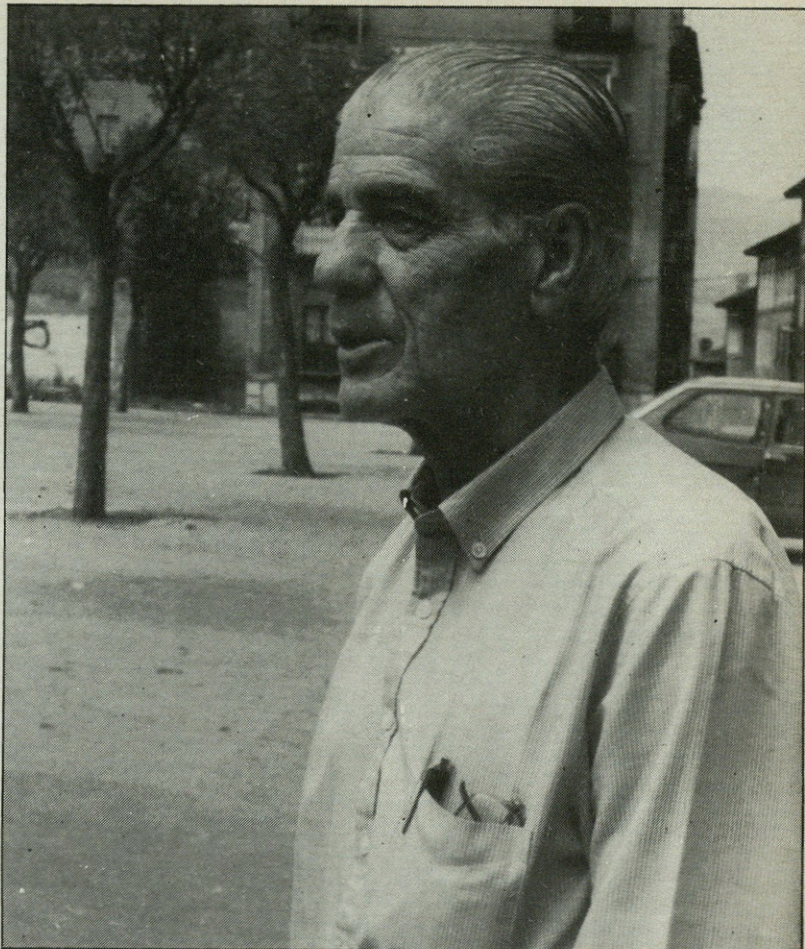
Oro har, txarrak, oso txarrak. Eragin gutxi izan dute emaitzetan, baina Sobiet Batasunari egin diotena egiteko eskubiderik ez dago; ez dut uste beraiei kontra doazenik baina hanka sartu dute berriro. Alabaina, lehen bezala erratzen dute orain, lana ondo egitea zaila da eta. Gainera, ez dakite, maila txarra egon da beti arbitraian. Izanez ere, gehienak ez dira sekula futboleko aritu, beraiek ez dira horretaz ohartzen eta neurriak hartu behar dira. Ene aburuz, Hirugarren Mailan jokatzeko duten jokalariek izan behar dute arbitro, baina badakizue zergatik ez diren? Urteak eta urteak igaro behar dituztelako lehen mailara iristeko eta ez luke honela izan behar. Maila ona erakusten duenari erraztu beharko litzaioke lehen mailan arbitratzeko bidea eta ez urteak eta urteak eduki haur eta gatzeko partiduko zuzentzen.

Futbolaz hitzegiten den bakoitzean beti aipatzen da biolentziaren gaia. Zer aldatu da zuen sasotik hona?

Lehen ere berdin zen, ez pentsa. Afizioa aldatu da, baina ez dago hainbeste biolento harmailetan; are gehiago, oraingo gaztedia lehengoa baino askoz zintzoagoa da. Azken finean lau katu baino ez dira, lau katu bestetik ez erronkan eta ginerakoak hamarretako etxean daude. Egungo gazteak, berriro diot, lehengoak baino zintzoagoak dira.

Zer gertatzen da Athleticarekin aurrera ez egiteko, fitxaketak egin arren?

Epokak eta epeak izatean dira. Guk egundoko suertea izan genuen bost lagun hamabi urtez aritu bait ginen elkarrekin jokatzeko. Gaur egun hori bukatu egin da. Fitxaketan auzia halakoa izan da beti, baina lehen etxean bazen uza nahikorik eta ez zen fitxatzen. Orain, aitzitik, apenas dagoen futbolariarik

PETRI

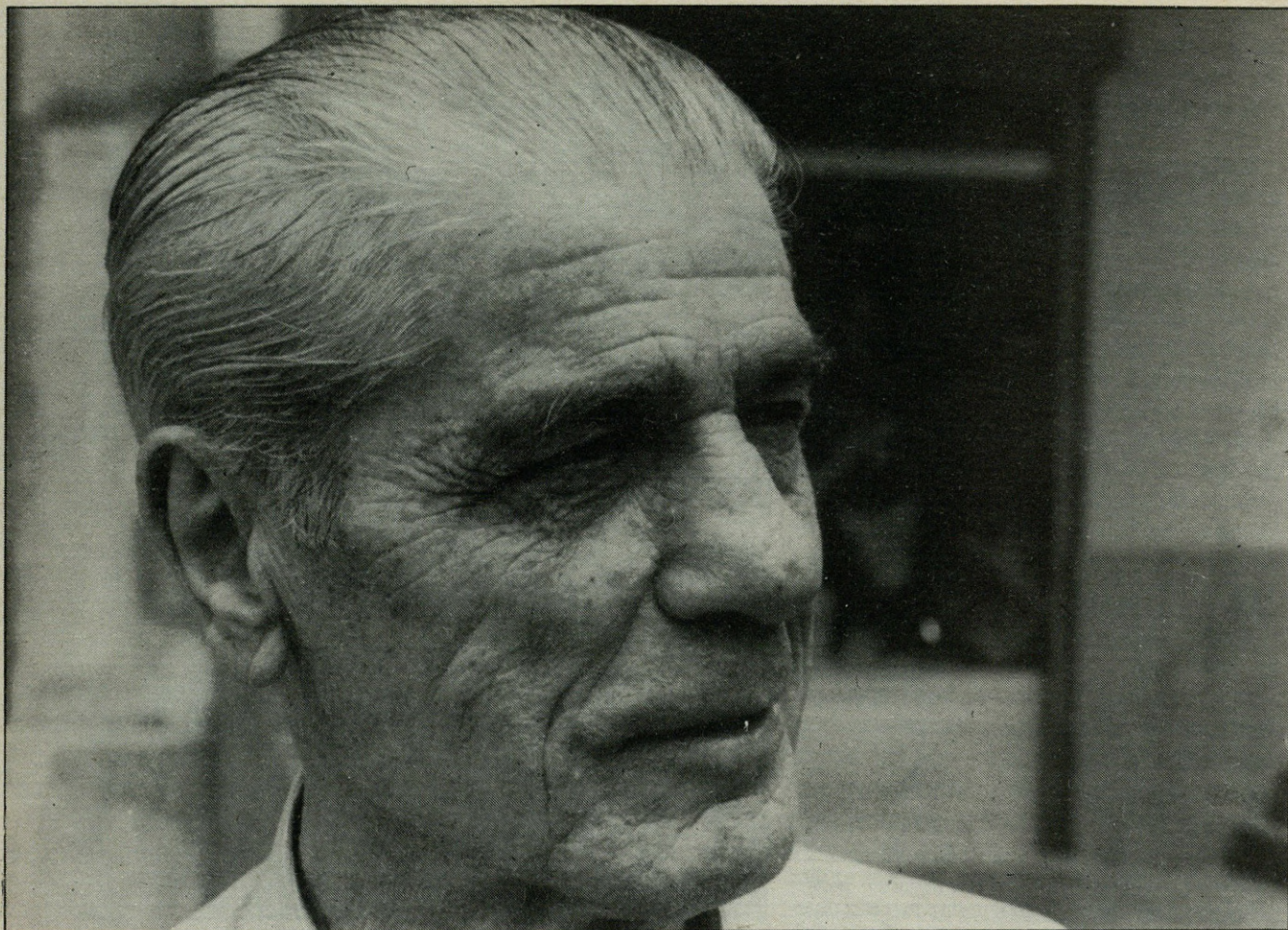
«Jokalariak futbol zelaira irteten direnean ez dira gogoratu ere egiten sari edo primez, horiek bakarren batzuek esaten dituzten gezurrak baino ez dira. Futbolariak prima emango luke irabazteagatik»

Euskadin; egon, badaude, baina ez Real Madrid edo Barcelona bati kontra egiteko, oraingoz bederen. Athleticak eta Errealak duela sei urte izan zuten harrobia berriz ateratzeko beste berrogeitamar urte pasako dira gutxienez. Oso zaila da, ezinezkoa, eta onartu beharra dago. Errealak Liga irabaztean kasu, kristoren marka ezarri zuen, chapeau! Baina jendea ez da konforme geratzen, Liga erdieste eskatzen du eta hori ezinezkoa da, ezta Osasuna eta Errealaren harrobi osoa hartuta ere. Haiek munduko jokalaria hoberenak aukeratzen dituzte, eta guk ezin izango dugu, bestelako sistema daukagulako funtzionatzeko. Ez dugu nahi, geurearekin jokatzeko dugu, eta gainera, jendeak Liga irabaztea nahi du...

Zein da futbolaren historia osoan jokalaria espainiarrik soilik izan dituen ekipoa? Nik neuk erantzungo dizuet: Athletic. Nola ez dio laguntzen orduan Madrilo Gobernuak? Azken finean, Espainiarentzat jokalariek osatzen ari da, eta hori lagundu beharko litzateke. Begira, honelakorik ez du inork aipatzen, ezta zuek ere. Espikatzen al naiz! Pentsa hau ez diodala inori esan!

Baina Ligarik ezin lortu.

Nik Athleticean baino ez dut jokatu hogeitaz urteren buruan, eta garai hartan guk genituela aurrelari hoberenak argitaratzen zuten. Ba esango dizuet jakin dezazuten, bi alditan besterik ez naiz Ligako txapel-

PETRI

dun izan, Kopako garaipena zazpi bider lortuz. Ikusten duzue. Konpetizio motzetan bai, akaso irabaziko diezu, baina luzeetan ez dago zer eginik madrildar eta kataluniarrekin bereziki. Munduko txapelketa, konparazio batean, hogeitaz partidura balitz, Camerunek zenbat partidu irabaziko litzioke Brasili?».

Eta azkenaldi honetan Athleticak Errealarekin dituen istiluei buruz zer?

Errealak ez du arrazoirik, besteei kentzen baitizkio jokalaria, Alavesi eta Osasunari adibidez, eta finen gauza bera da. Bizitza honela da. Bilbo eta Errealak igoalak dira, biek dute arrazoa, eta biek egi-ten dute ahal dutena.

Nola ikusten duzu Athletic-a datorren urterako, kontuan izanik Javier Clemente itzuliko dela.

Aurtengoaren modura. Errealak marka ederra egin du UEFARA iristearekin, hori neretzat Liga irabaztea bezala da. Athletic-ak oso ekipo gaztea dauka zerbait egiteko, Errealaren modura. Clementeren itzuleraren gainean ez dut hitz bat bera ere esan nahi. Entrenatzaile guztiak berdinak dira neretzat, baten batzuk salbu. Hor izan zen Donostian prestatzaile galanta, sekula justiziarik egin ez zaion gizona,

«**Munduko Futbol Txapelketan abiadura, tranpak, sarrera txarrak eta antzeko kalapitak ehuneko hogeian gehitzen dira, bertan, munduko jokalaria eta talde onenak biltzen baitira**»

eskubiderik ez baitago Ormaetxeari egin zitzaiona egiteko. Non bizi gara! Entrenatzaile izugarria zen maila guztietan, baina beno, herri honetan... Nolana-
hi ere, entrenatzaileek ekipo baten %5 edo %10a besterik ez dute suposatzen.

Euskal futbolarien jokoari jarraituz, nola ikusten duzu Euskadiko selekzioaren futbola?

Errumanian kontra jokaturako partidua ikusi nuen orain gutxi San Mamesen. Pilo bat gustatu zitzidan bere jokoa eta gaur egun talde bikaina osatuko lukeela pentsatzen dut, zalantzarik gabe. Futbolari onak ditugu, baita ere Andaluzian edo Madrilen. Ona izango litzateke era honetako lehiaketak antolatu eta prestatzea.

Bukatzeke, emaguzu zeure faboritua Mundukoaren aurrean.

Ene ustez, Alemaniak irabaziko du, ekipo azkarrenaren jabe delako. Italiak etxean jokatzen du eta abantaila honek finalera eramane dezake. Hauen atzetik Brasil eta Holanda sartuko nituzke sailkapen hipotetiko batean. Eta kontuz Espainiarekin, txispa piska batez gerra eman bait dezake oraindik.

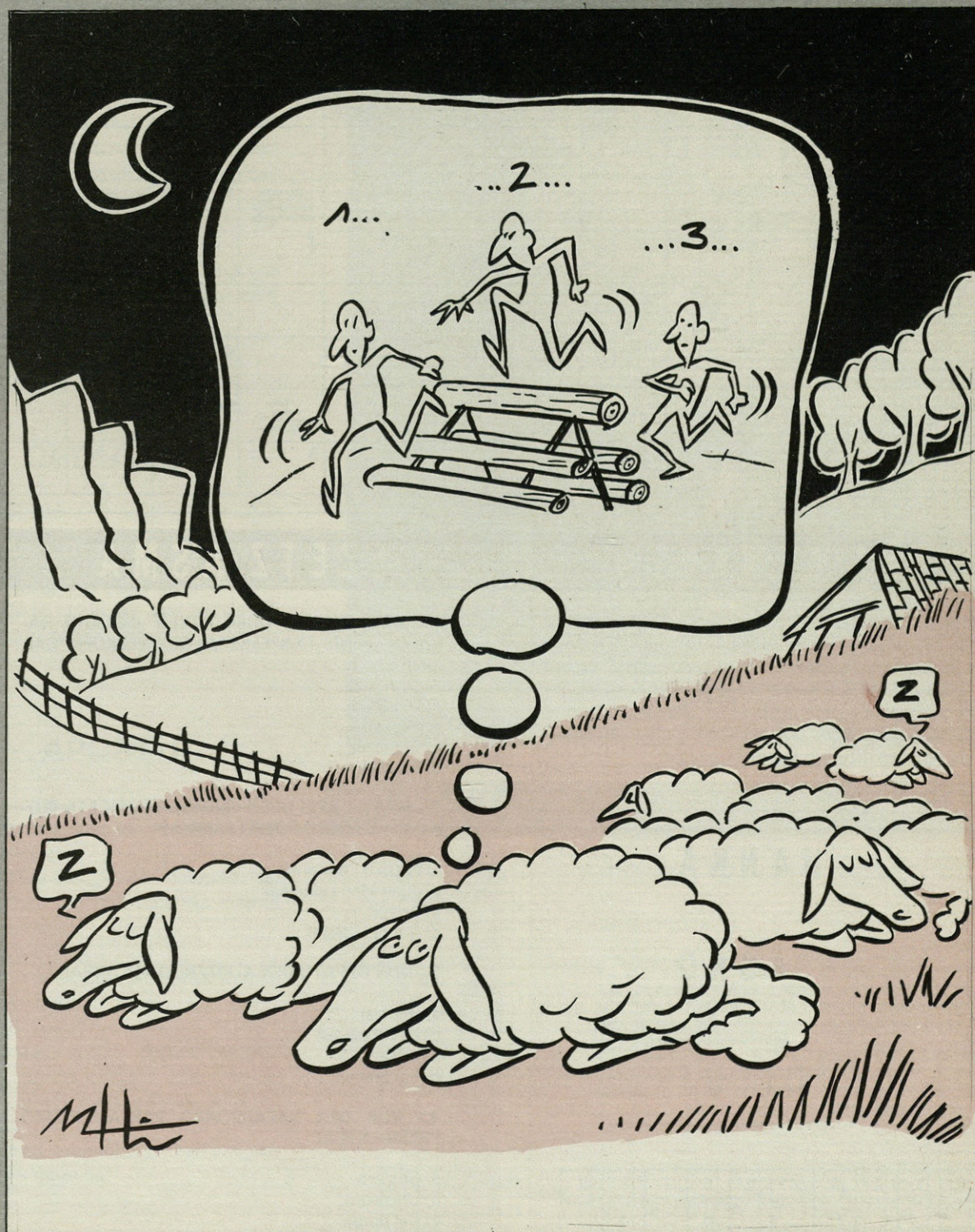
A.GOSTIN
J.J.PETRIKORENA

TXT

Komikia

200

ARGIA

Denborapasa

HITZ GEZIDUNAK

IRAKATSIK IRAULTZAREN ALDEKOA	↓	BIZI GAREN URTEAN ARABAKO HERRIA	↓	ARNAS EZAK HIL GATAZKA	↓	DAGO KAREA	↓	GAUEKO ASTRO ZEZEN ZIKIRATU	↓	LABORANTZA TRESNA ZUR	↓
→		↓		↓		↓		↓		↓	
EZKONTZA- RAKO PUSKA HUTS	→						EGITEN DU	→			
→					MITO PERTSONAIA IKASTUN	→	↓				
FETOAK IPAR- ORRATZAK	→				↓			GRAMOA	→		BIZK. NUKE
→						ITALIAKO TELEBISTA ESATEN DU	→	↓		NITROGENOA ROENTGEN	→
MUSIKA NOTA ESATEN ZUEN	→		DETEKTA- GAILU GALDE- TZAILE	→		↓			MUSIKA NOTA ERNE	→	
→			↓		PIPIA 49	→			↓		URANIAO OPUS
BOKALA SORTZAILE	→	HEGAZI MOTA BOKALA	→	↓				BIZK. DUK OXIGENOA	→	↓	
→		↓				OLIO	→	↓			

LETRA KENKETA

Batuketa honetako letra bakoitzari zenbaki bat dagokio. Zein da bakoitzaren balioa? Zergatik? Ondoko kuadro honetan duzun zenbaki bakoitzaren azpian ipin ezazu bakoitzari dagokion letra. Zenbaki bati letrarik ez dagokionean • ikurra ipini. Koadroko zenbaki baten azpian letra bat azaltzen bada, har ezazu aurrez ematen dizugun laguntza bezala.

H A N K A

A S K O

D I T U T

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
			O			H		S	

EZETZ ASMA

1.- NORK IRABAZI DUEN AZKEN «ROLAND GARROS» TENIS-TXAPELKETA GIZONEZKOEN SAIALAN?

- a) Lendlek
- b) Beckerek
- c) Gomezek
- d) Etxabek

2.- NORK IDATZI DUEN «MIMODRAMAK ETA IKONOAK» IZENeko POESI LIBURUA?

- a) Patziku Perurenak
- b) Juan Mari Lekuonak
- c) Artzek
- d) Gabriel Zelaia

3.- NON OSPATU DEN AURTENGO AEKANPADA?

- a) Urkiolan
- b) La Arboledan
- c) Urbian
- d) Bardeetan

4.- NOR DEN NAFARROAKO PARLAMENTUKO PRESIDENTEA?

- a) Gomara
- b) Urralburu
- c) Del Burgo
- d) Aldekoa

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
U	K	N	O	T	D	H	A	S	I

AUTOBIDE BATEN ONDAN
EGUNAK DIRA GAUZA
ARRAROAK GERTATZEN
DIRELA ...

PAT OWI-ETAN SINESTEN
AL DUK? ... EUH? ESAIDAK?...

...EGIA?...
BAI CLIFF
ETA OSO
SUTSUKI.

MAMMA
MIA

**APATXEA
ETA
ATZERITAKA**

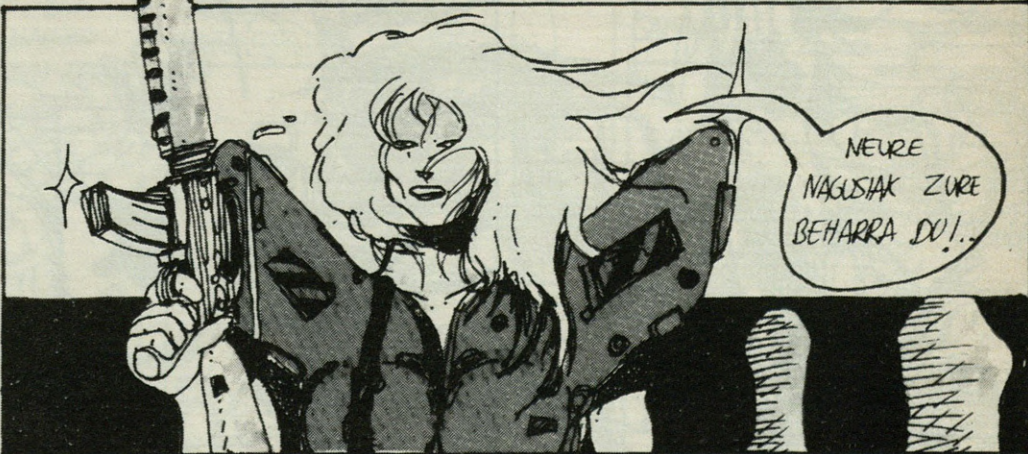
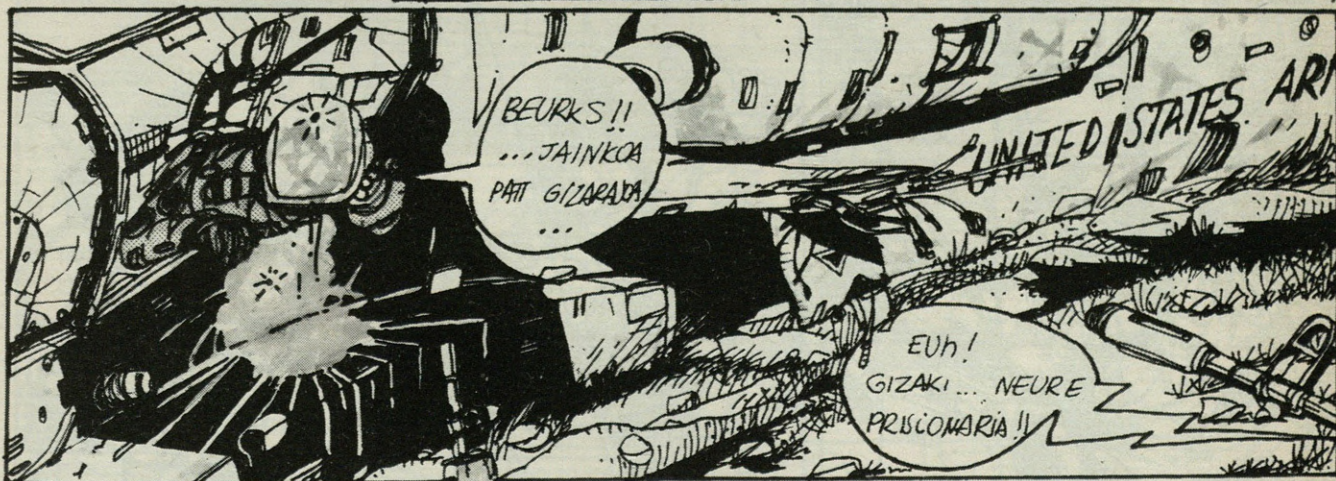
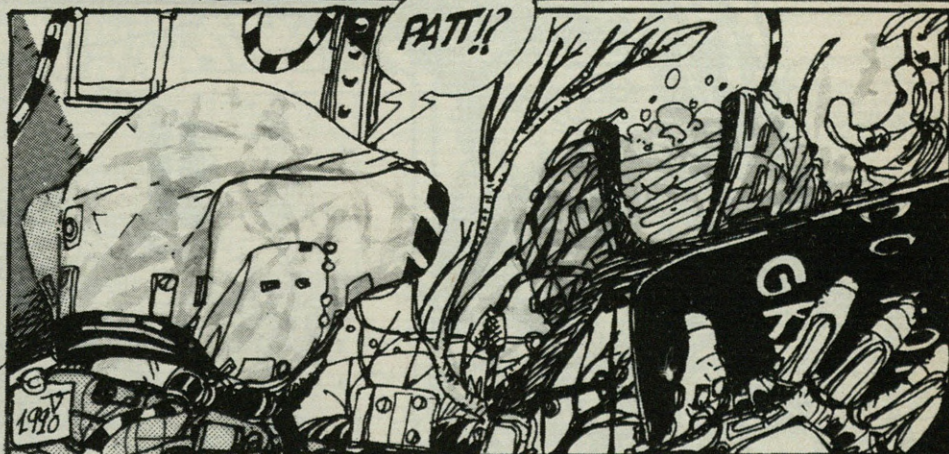
© 1990

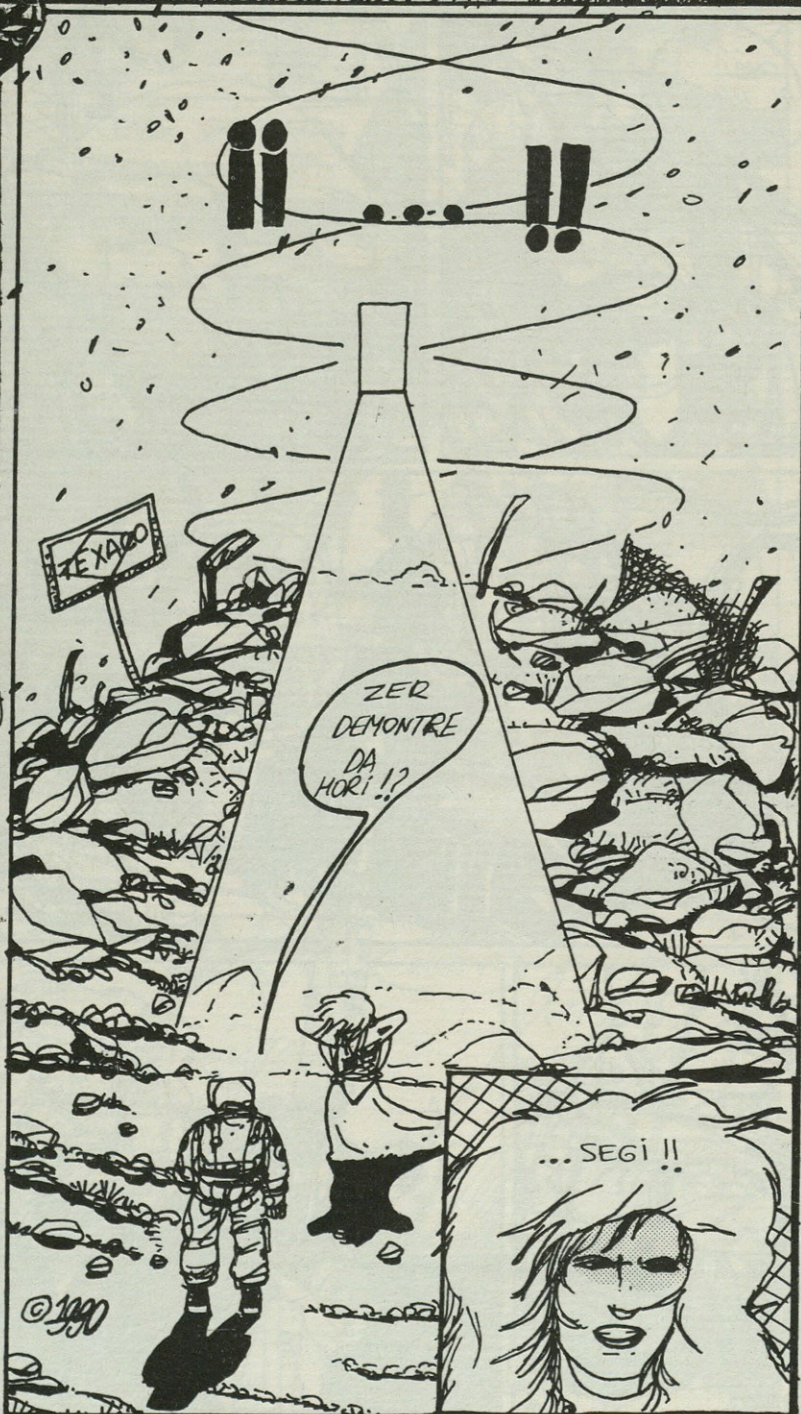
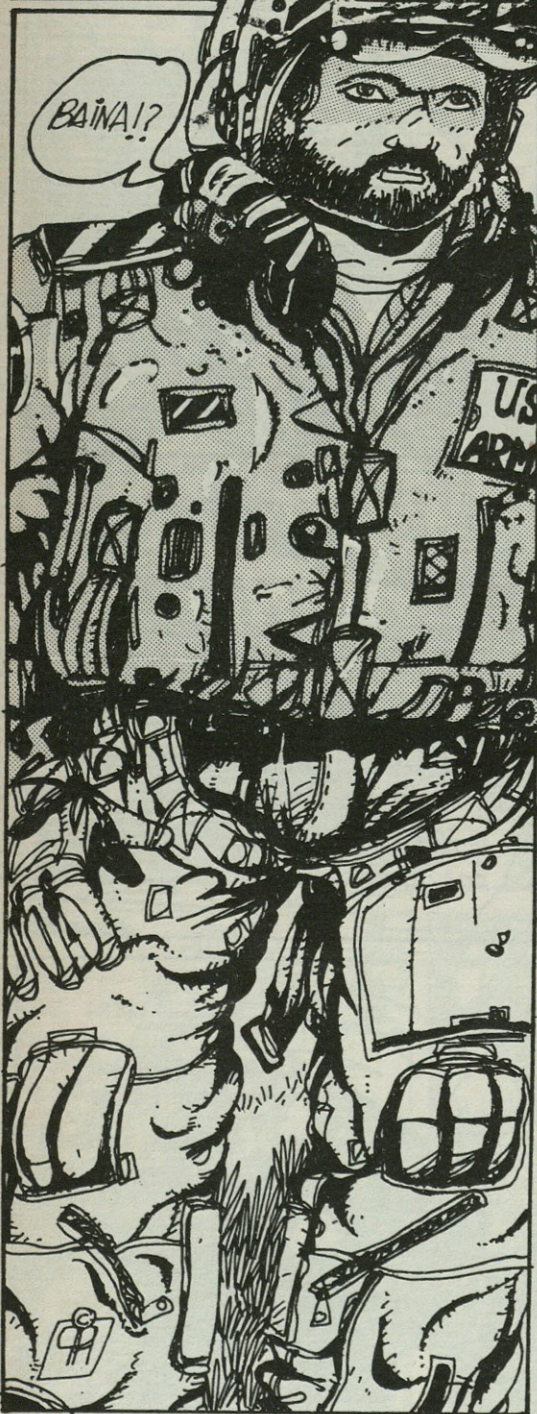
BADA...
ESANGO
NIAKE HORI
ETAKO BAT
DAGOELA

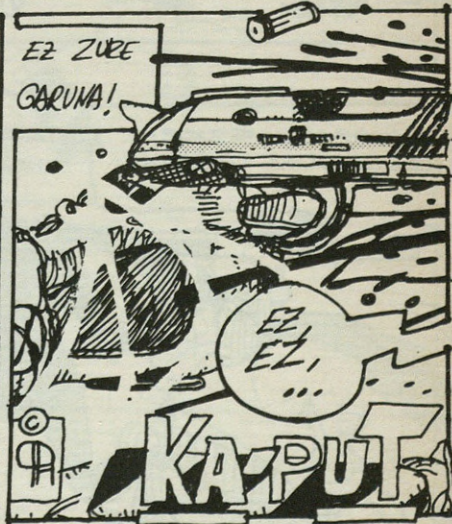
... ORAINGO
HONETAN
GEHIEG
HURBILDU...

...ZARETE!!

BRAM!

SUPERHERTZAINA

Mit + Morau.*

BUTAKOSKYK OSTIKADA
BAT EMAN DIO EPAUEARI
ETA ODOLA DARIO, DA-
RIOO!! BESTALDE, GOLLA
ERE SARTU DU...

NOLABAIT KONPONDU
BEHAR GAITUK!

BA!! EZKERREAN GER-
TATZEN DIRENAK HI-
RETZAT, BESTEAK
NIRETZAT.

"MUNDIALAK"

MUNDIALEKIN
NEGOTIO EDERRA
ZEUKA GU!!

NIK USTE DIAT
HORI IZANGO DELA
HOBERENA...

EH! UTZI HOP-
RI ETA BEGI-
RA HARUNTZA!

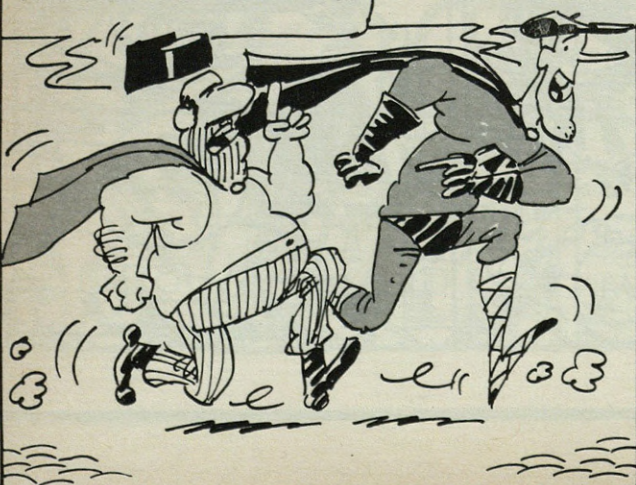
AI AMA, AI AMA...
HARRAPATU!!
GAITUZTE!

LASAI,
LASAI! PREST
ZEUKAT ARMA
SEKRETOA!!

GOGORATU: EZKE-
RRALDEKOA HIRETZAT...

ETA ESKUBIALDEKOA
HIRETZAT...

EPAILEA ODOLUSTURIK
DARAMATE ERIZAINEN JO
KALARIK BITARTEAN
JOKOAN JARRAITU
ETA FALTA...

Mit + Morau.*

Udarekin batera etxebizitza guztietan intsektu ugari sartzen zaigu

ZOMORROEN AURKAKO GUDA

Udako beroekin batera etxeak gonbidatu desatseginez bete ohi zaizkigu urtero. Sitsak, inurriak, euli-eltxoak, arkakosoak... Ez dute pakerik ematen, baina bada havei aurre egiteko bide egokirik. Garbitasuna funtsezkoa gertatzen den arren, sarri askotan desinsektizazio sakona egin beharra ere izaten da.

Labezomorroak, arkakosoak edo ardiak, edozein intsektori beroak mesede egiten dio eta hauen ugaltasunak gora egiten du erabat. Hala ere, sitsa eta arkakosoa lirakeke arazorik larrienak sortzen dituzte-

nak. Azkenengoaren kasuan, arraultzak ipini eta hogeiegunetara jaiotzen da etxe-ko animaliarik pertsegituena. Urte osoan zehar errez kontrola badaiteke ere, oporetan etxea hustuz gero, *inbasioa* gerta daiteke. Juan Ormazabal intsektu garbi-

tzaileak argitu digunez, «*elikagaia* izanez gero, etxe osoa kutsa dezakete, eta itzuleran bero iturrira salto egiten dute segidan. Holakoetan onena beheko tabernara jeitsi eta profesionalen bati deitzea izaten da».

Arkakosoak etxearen jabe

Burutik pasa ere ez etxean sartzea, arkakoso helduez josiko bait gintuzkete. Hone-lako kasuak ez dira gehiegitan ematen, baina suertatuz gero izugarria izaten da, «*eta azkenaldian arazoa larritzen ari da, zabaltzen, batez ere txakurrak dituzten etxeetan*».

LABAZOMORROA

TXINGURRIA

ARKAKUSOA

TXIMITXA

KAPARRA

ARMIARMA

MARIARTAZIA

LEPISMA

EULIA

ELTXOA

LIZTORRA

SITSA

Izan ere, intsektu hauek laupabost hila-betetako bizitza dute, eta urtebete iraun dezakete eguraldi hotzarekin, egoera ez aktiboan, udako beroarekin eta etxe hutsa topatuz gero, etxebizitza guztiz kutsatzera heldu daitezkeela. Bestalde, berogailu zentrala duten etxeetan urte osoan zehar ugaltzaitezke neurririk gabe aipatu intsektuak.

Labezomorroak aldiz elikagaia behar dute aldiero, eta hauen aurkako neurririk egokiena garbitasuna dateke. Juan Ormazabalak adierazi digun legez, «*etxea «patena» bezain garbia izanez gero, goseak jo eta aldameneko etxera alde egiten dute*». Hala ere itzul daitezke, eta hauekin akabatzeko alfer antzerakoa da etxebizitza propioa desinsektatzea. Komunitate osoa goitik behera blaitu beharko litzateke labezomorro izurritearekin amaitzeko, «*dena den ez da hain latza ere hauekin elkarbizitzea*».

Armiarmak lagun

Euli, eltxo, inurri eta sitsaren kasuan borroka biologikoa ere planteatu daiteke: etxea hustean ormetako armiarma-sareak kendu beharrean, dauden moduan utzi eta hauek

kontrolatzen dute neurri batean intsektu poblaioa. Eta armiarmak egotea ez da arazo larria, oso erraz lokalizatzen bait dira.

Amonaren erremedioetara jotzen badugu, edo aintzinakoetara behintzat, oso eraginkorra da paperezko tiratxo disdiratsuen erabilpena, non euli eta abarrek itsatsita geratzen diren, bistarentzat atseginegia izan ez arren. Honen bertsio modernoa ere asko zabaldu da azkenaldian: argi disdiratsua sortzen duen lanpara elektrikoa, burdinsare batez inguratuz, inguratzen diren intsektu egalari guztiak elektrokutatuz.

Platertxo batean limoi ura eta klaoa

Edozein izurrite izanez gero, lehenengo urratsa profesionali aholkua eskatzea da, musutruk egiten dena

jartzea ere dezente zabaldutako ohitura da, eta alternatiba baliagarria eulien aurkako sprayen ordeztzeko gisa, hauek ozono geruzan sortzen duten zuloarena ez bait da txantxetako kontua.

Azkenaldian arazo eta kezka gehien sortzen duten intsektuak inurriak dira; kasu hauetan jakin beharreko lehena inurritegia etxe barruan denentz litzateke, eta lokalizatu egin behar da honen kokalekua. Dirudien baino errazagoa gertatzen da gainera inurri-erregina ezkutatzeko den koka-gunea topatzea. Janari bila dabilen inurriak elikagaia lokalizatzean, inurritegi-ko bidea egiten du, berak guztia ezin badu garraiatu bederen, izatzarekin lurra kolpatu eta arrasto usaintsua utziz. Gero, inurri andanak bide berdinari jarraitzen dio, usainaren bidez gidatuz. Honenbestez, gela baten erdian mermeladaz igurtzitako ogi zatia utziz gero, inurri lerroa osatzen dute gordelekuraino, eta honela ez da zail gertatzen izurritea deuseztatzea. «*Ohizkoa da inurritegia pertsiana kaxan egitea, eta honela bada, pertsiana jeitsi eta intsektizida piloz blaitzen da. Ondoren pertsiana jaso, eta akabo inurritegia. Gordelekua etxetik kanpora izanez gero, neurririk egokiena sarrerak ixtea litzateke, leihoetan zinta bereziak itsatsiz*».

Sitsaren neurrigabeko gosea

Hasieran aipatu legez, arkakosoei batera sitsak edo polillak eragiten dituzten kalterik larrienak. Intsektu hegalaria baino eltxarra da ordea kaltegarria. Sitsa espezie ezberdinak ezagutzen dira, eta arroparenak arraultzak arropetan ipini ohi ditu. Hauek apurtzean, eltxarra artileaz elikatzen da, kalte handiak sortuz. Soluziobiodea, etxe guztietan ditugun sitsen aurkako alkanfor bolatxo eta abarrez gain, arropa periodiko papeletan bilduta jasotzea litzateke. Aspaldi letra inprimatuak intsektu hauek uxatzen zituela uste zen, baina antza denez, kontua paper zorroak ondo ixtea da, honela intsektuok arropara heldu ezin direla. Plastikoko poltsek ere berdin balio dezakete honetarako, aurretik arropak ur berotan garbituz, irakin arte, legozkeen eltxarrak honela hil egiten bait dira. Arro-pa lisatzeak ere antzerako eragina du. Ozpina ere erabili izan da beste garai batzutan sitsak uxatzeko.

Arropaz gain, sitsak alfonbra eta moke-tak guztiz honda ditzake, eta egurretan ere

ezaguna da zein neurritako kalteak sortzen dituen. Azken kasu honetan, laka eta intsektuen aurkako produktu egokiekin arazoa konpon daiteke, baina kasu larrietan egurraren tratamendu bat egin behar izaten da, garesti samarra gertatzen dena.

Sagu eta arratoiak ere

Intsektu desatsegin hauek alde batetara utziz, etxean beste nahigabeko gonbidatu txikiak ere izaten dira, sagu eta arratoiak kasu. Sagutxoek udan ez dute arazorik sortzen apenas, baina eguraldi hotzekin batera etxebizitzetako babesa bilatzen dute, bertan ugalduz. Sagutakoak edo *ratonerak* neurri zahar bezain eraginkorrak ditugu honelakoetan. Animaliatxo hauek ormaren ondotik ibiltzen direnez, geletako izkinitan ipini behar dira, zuloa eta gazta orma aldera daudela, honela harrapatzeko aukera handiagoa bait da. Etxerako sarre-rak oztopatzea ere komenigarria izaten da, zentimetro ingurura heltzen diren zirriki-tuak itxiz; bentilazioa hodi eta abarretan galbanizatutako metalezko burdin-sareak

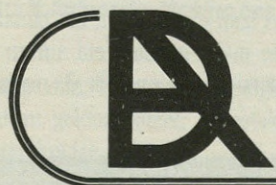
Normalki erabiltzen diren intsektuen aurkako produktoek ez diote kalterik sortzen giza organismoari, baina badira debekaturikoak, sarri erabiltzen direnak

ere ipini ohi dira, besteak karraskatu egiten bait dituzte sagutxoek. Goiko solairuetara berriz-ormaztearen erretan eta kaineria hodian igoten dira, eta hau ekiditzeko nahikoa da 30 zm. inguruko tartean pintura plastikoa ematea, edota hodiaren inguruan metalezko ustai edo kaputxatxo ipintzea.

Aholkua eskatzea dohain

Guzti hauen aurkako produktoak, ka-lean normalean saltzen direnak, toxizitate maila baxua izan ohi dute, eta gizakiari ez diote inongo eraginik egiten, hauen konpo-nente aktiboa ez bait da organismoan me-tatzen. Hala ere, badira legez kontra erabiltzen diren produktoak, oso eraginkor-rak direnak baina organismoak kanpora-tzen ez dituen osagai toxikoak dituztenak. Debekatuta egon arren, ez da hain arraroa honelakoak erabiltzea, eta desinsektazio-entrepresa baten zerbitzuak behar izanez gero, gomendagarria litzateke erabilitako produktoen agiria eskatzea, kopuruak e.a. zehaztuz. Garrantzitsuena maila honetan aholkua eta argibideak eskatzea da, profe-sionalen beharra denentz jakiteko eta *in-basoreen* aurkako neurri ezberdinak azter-tzeko, musutruk ematen duten zerbitzua bait da.

XABIN MAKAZAGA

**DESINFEKZIOAK
ABANDO**

DESINSEKTAZIOAK, DESRATIZAZIOAK, INGURUAREN KUTSADURA, ETAB...

TELLETXE, 28
48990 GETXO
TLFN. 460 50 40

EGIAZTATZEN DU

- ZURE ARETOKO INTSEKTUEN ERABATEKO **SAKAILAKETA**
- DESINSEKTAZIOAREN URTEBETEKO **BERMA**
- **BAYER** PRODUKTUEN ERABILERA
- LAKA ETA HAUTS BIHURTZE APLIKAZIO BATERATUA

**Arintasunez eta efikaziaz
Eskatu aurrekontua!!**

2. mailara igatea erdietsi dute aurten Baigorriko eta Garaziko taldeek

IPARRALDEKO BARNEKALDEKO RUGBIA AMATEURTASUN GUZTIZKOAN

Iparraldeko rugbya aipatzera, berehala ditugu gogoan Baionako, Miarritzeko eta Donibane Lohizuneko 1. mailako talde indartsuak. Denean bezala, apalago dabil barnekaldea, nahiz aurtengoan Garazi eta Baigorriko rugby giroak goiti egin duen. Espainiako estatuko kopa Getxok irabazi badu ere, orain artean Frantziako estatuko 3. mailan zegoen Baigorrik aise garaitu du oraintsu.

Gauza berriska da rugbya Baigorri, denboran ez zen Baigorriko rugbyrik, baigorriar gazteak urtetan ari izanak dira garaztarrekin batean, emeki emeki errient batzu jinez bezala eskola ematerat, muntatu dute talde bat eta dozena bat urte honetan ari izan dira lanean, eta banazka igan dituzte maila guztiak, eta aurten sa-soin xoragarri baten ondotik 3. mailarat

3 urtez 3.ean entsegatu ondoan, berriz ere 2.ean garaztarak.

«Atxik Baigorri!» Makina bat autok darama aipu hori Baigorri aldean.

iragan dira, Frantziako xapelgoan demi-finalean galduz baizik, Alpeetako talde on baten kontra.

Garaztarrak berriz hasiak dira duela 27 urte, eta aski lan izan dute rugbyaren finkatzeko lehenbizian, baina 1977.ean heldu ziren 3. mailarat eta geroztik hor daude batzuetan 3.ean bestetan 2.ean. Azken hiru urteak 3.ean eginik, aurten 2.era igan dira.

«Gure ahalen arabera»

Guzti hau kondatzen digun Gaby Camouri galde egiten diogu amateur izateak zer esan nahi duen Garazi bezalako talde batean. 1963.ean soldadogotik jin eta Garaziko rugby taldea antolatu eta gero 25 urtez zuzendari izan den lagun honen hitzak: «Egia erran nehork ez du gure heinean sosik hunkitzen, batzutan gure ahalen arabera, eta ahal horiek ez dira izigarri haundiak, laguntzen ditugu zenbait kasu partikular, hala nola ixtudiant gazte batzu edo lanak kosta alderat daramatzan gazte garaztar batzu, asteen bi hiruetan gauzez Garazirat entrenatzerat heldu direnak, horiek bidaia pagatuz laguntzen ditugu».

Entrenatzaileek eta izaten dute arranjamendu zenbait, baina bistan dena, hori ez da bizitzeko aski sos. «Hemen ukaiten dute jaterat eta edaterat, lanik ez badute entsegatzen gara atxemaierat, ez dugu beti egiten, ardura bai, jokalaria laguntzen ditugu soldadogoa egiteko etxeari asko hurbil, laguntzen ditugu ahal dugun bezala ofizio on baten ukaiterat, ofizio hartan beren soldataren puxka bat altxatzerat, hala nola jokalaria on bat beregain plantatzen baldin bada edo ofiziale edo komertziant. Bixtan da rugbyko buruzagiek indar berezi bat egiten dutela herriko jendeak galdeginez

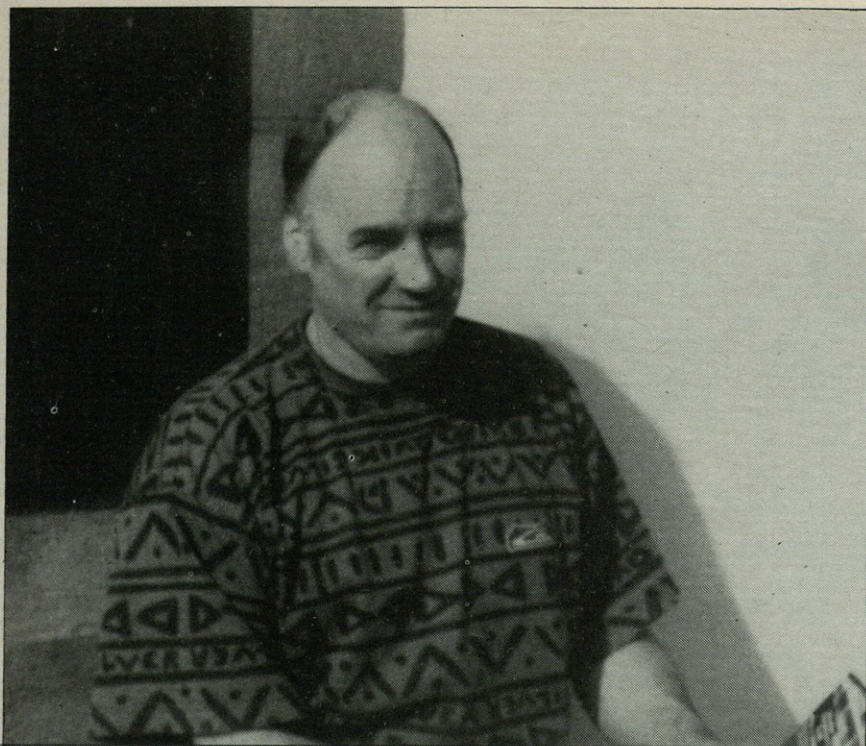
lan poxi bat ematera gazte horiei, baina hori gauza sanoa da eta aferak honela direno amateur segitu beharko, 7/8 urtetik hasirik senioetaraino».

Ez dute zelaian egiten dituzten sartzee-kin aski biltzen eta ez dute nahi izanda ere sosa leihotik kanpora botatzeko. «Laguntzea bai, eta hondarrean hori da gauzarik ederrena, eta ukan bada bospasei urtez indar bat buruzagiek eginik ofizio on baten atxemateko bizian plantatzeko, xahartu ondoan oroitzen da edo behar luke oroitu nork lagundu duen tenore batez gazte mota hori».

Baigorritarrek, gasolina, asura nahiz oinetakoak beren bizkar hartu behar dituzte

80 bazkide besterik ez

Bazkidegoa ez da mugaz ezkerrean bezala gertatzen. Badituzte garaztarrek 80 bat laguntzale sasoin hasieran pagatzen dutenak 350 libera urte guztiko eta sartzen dira kitorik harekin dozena bat aldiz. Bestela ordaintzen dira saio bakoitzeko 40 libera sartzeko. Gero egiten dute edariak saldu saio bitartean, loteria, eskea adiskide eta saltegiei, publizitatea eta.

Gaby Camou, 25 urtez Garaziko taldearen zuzendari.

Iparraldeko rugby taldeak

Jakina da Iparraldean esku huskako pilotak eta orokorrean ezker paretak indarra duela, nahiz askok nahi luketen baino gutiago, eta aldiz rugbyak askok nahi luketen baino gehiago. Usteak uste, guk Iparraldean rugby talde indartsuenak non diren erakutsi nahi izan dugu.

Rugby jokoa Frantzia hiru andanetan jokatzen da, 1.a, 2.a eta 3.a. Hortik beheiti probintziak egiten dute beren xapelgoa bospasei kategoria diferentetan. Lehen mailan talderik famatuenetarik dira Béziers, Agen, Pariseko Racing. Inguruan Pauko taldea, eta Landetan Akizeko eta Mont-de-Marsango taldeak. Euskal Herriko Baionako Aviron, eta Miarritze eta Donibane Lohizuneko Olimpique izeneko taldeak. 80 taldek osatzen dute 1. maila, 20ko 4 sail eginez. Ikusten denez, populazioarekin batean, Euskal Herriko kostaldean gertatzen da rugbyrik gorena, baina bakan gertatzen da euskal taldeak beren artean jokatzea, aurreko urteko punduen arabera osatzen baitira 1. mailako 4 sail hauek.

Frantziako 2. mailan 120 dira taldeak

eta berdin 3.ean. 2. mailan orain artean Maule eta Baiona ondoko Mugerre genituen, baina aurtengo maiatzean erdietsi dute baigorritarrek eta garaztarrek maila horretara igatea. Meleruski, Hendaia, aspalditik 2.ean zena, aurtengoan izgarriko sasoin txarra eginik, 3.era jautsi da.

3.ean aldiz hazpandarrak, aurten igan direnak, AS baionarra, eta igan den beste bat Angelu. Donapaupe orain artean honetan zen, baina aurtengoan maila galdu du.

Probintzian berriz Bardoze, Kanbo, Larresoro, Arrangoitze, Sara, Bidarte, Urruña, Senpere, horiek denak. Badira beste bi, Barkoxe eta Mendikota zubertarrak, baina beste askotan legez, hauek Biarnoko probintzian aritzen dira, Pauearrekin.

Baigorrik 19-7 garaitu du Espainiako kopa bildu duen Getxoko Xerox taldea oraintsu

Mixel Urrikariet Baigorriko taldean hiru garren lerroan jokatzen duen gazteak diosku bi taldeetan 50 jokalar baldin badira, izanen direla 5 edo 10 nekazari, batimenduan besteak, errientgoan, akitz ofizio mota. Gasna fabrikatik ere 3 edo 4. «*Denak amateurak, pagatzen ditugu guhaurek zapetak, galtzak, ezantza. Ikusleak, orain goititu dira, erraten ahal da banaz beste 300 direla igandeoro, Garaziren aurka 1000 jende bil daitezke igande batez, Hazparne eta horien kontra ere anitz*».

Hegoaldeko taldeekiko harreman eskasa

Iparraldeko rugby taldeek Hegoaldeko taldeekiko duten hartu-eman ez da egia esan behar baldin bada bat ere ugaria, eta honen arrazoen artean Gaby Camouk sasoinen hasiera eta bukaerak desberdinak izatea ikusten du. «*Denboran aspaldi, duela 20 urte beharbada ari izan gara aldi bakar batzuz Donostiako Anoetan eta hola. Baina orduan arrunt maila apalean ginen, geroztik behin baizik ez gara izan, Hernanirekin ere ari izan gara, baina nekez da guretako, zeren eta hango xapelgoa eta hemengoa ez dira tenore berean hasten, orduan ez dugu sekula atxematen iganderik libro elgarren kontra aritzeko. Hernanin izan ginelarik sekulako besta egin genuen eta gero haiek etorri ziren honat*».

Mixel Urrikariet jokalar baigorriarraren ustez kalitatea gorago da Ipar Euskal Herrian Hegoaldean baino. Orain duela guti Getxoko taldeari 19-7 egin diote eta duela bi aste Elizondon Iruñeko eta bertako taldeak garaitu dituzte.

INAKI CAMINO

Erranak erran

OTEIZA CHILLIDA
SALATZEN

“ (Chillidaren Gure aitar-
ren etxea'z)... pake sinbolotzat
nahi genuen hiriak arma fabri-
kak, insensibilitate etiko estetiko
eta kulturala, politikoentzako
desgrazia, jendetza babua ditu.
Orain berriz, hiri kaka honen
gainean, apaingarri infantila.

Jorge Oteiza.
(«Egin», 90-6-22)

GAURKO IKASLEGOA
OTZANDUA

“ (68-75 garaiokokin alde-
ratuta), oraingo ikasleak borro-
karik gabe, orduko borrokarik
gabe behintza, bizi dira. Orain-
goak bildots otzanak, ondo ha-
ziak dira. Ez dago arazo handi-
rik, orduan bezain borrokaza-
leak ez dira.

Patxi Altuna.
(«Deia», 90-6-21)

EGUNKARIA EITB-TIK
KANPO

“ Besteak beste, Egunka-
ria Sortzen-en alde nago ez-gu-
bernamentala delako. EITBen
balego, nik eskatzen dudana za-
baltasuna eta aniztasuna hori ez
luke edukiko egunkariak.

Hasier Etxeberria.
(«Hemen», 90-6-22)

ASTELEHENEAN BAIONAKOAK HASIKO DIRELA

UEU-REN IRUÑEKO IKASTAROEK
MATRIKULAKETA EPEA BUKATZEAR

Matrikulaketa epea, berez ekainaren 30ean bukatzekoa bada ere
(bizkor ibili beraz!), aurtan ere, eta ohi denez, uztailaren 16-28 bitar-
tean UEUk Iruñean paratu beharreko ikastaroen matrikulaketaldia da-
torren astean barrena luzatuko da. Antolatzaileek adierazi digutenez,
eta nahiz eta izen emate erritmoa ondo dihoan, aurtengo matrikulatu
mailak ez du iazkoa bete (600en bat). Hona hemen Iruñealdeko matri-
kulaketa guneen berri: Auzolan liburutegia (223614 tfnoa.) eta Xalba-
dor liburutegia (224167 tfnoa.).

Gogoratu behar azkenik, bost multzo nagusiez osatuta daudela ikas-
tarook: Artea eta Komunikazioa, Giza eta Gizarte Zientziak, Hizkun-
tzalaritza, Natur Zientziak eta Zientzia eta Teknikak. Informazio ge-
hiago, 94-4317145 tf. zenbakian.

ERRENTERRIAN, 77 URTE ZITUELA

SABIN MUNIATEGI OLERKARIA
JOAN DEN ASTEAN ZENDU ZEN

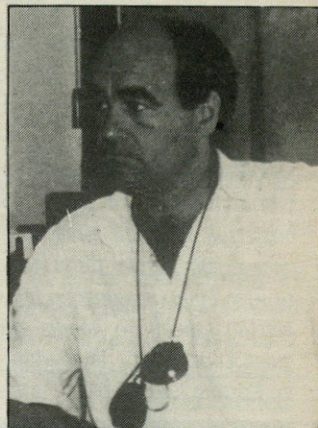
Ekainaren 18an, astelehenez, Sabin Muniategi poeta bizkaitarra hil
zen Errenterian, 77 urte zituela. Astelehen arratsaldean bertan izan zi-
ren hileta elizkizunak, euskaltzale franko bildu zirela. Euskal lirikan
klasikotzat joa izan den Muniategiren poeta izana isladatzen, eta be-
re lanaren zehaztapenaren berri beste momenturako utziaz, Lauaxe-
tak berak 1936. urtean adierazitakoa baliagarria dakiguke: «Sabin Mu-
niategi gaztea: Bizkaiko olerkaririk gorenetakoa».

□ Zarauzko udalak antolatuta, plazan dugu dagoeneko aurtengo
Basarri Bertso-Paper Saria, seigarrena hain zuzen. Gai librean idatzita-
ko lanak Zarauzko Euskara Zerbitzura uztailak 17 bete baino lehen bi-
dali beharko dira.

Txutxumutxuka

KANPAINA BUKAERAN
EGUNKARIA PLAZARA

□ Egunkaria Sortzen-ek kanpai-
na bukaerako, uztailaren 15era-
ko alegia, Egunkaria argitaratu
eta kaleratuko omen du. Egun
bakar honetan kaleratuko den
egunkaria, bai egituraz bai itxu-
raz eta bai mamiz, periodiko
konbentzionala izango genuke,
bere gehigarri berezi eta guzti.
Talde eragileko kazetari batzor-
dea ari da Egunkariaren presta-
keta lanetan. Hogeitabost mila
aleko tirada izango du eta Euskal
Herri guztian zehar banatuko li-
tzateke.

AMATIÑOK EGINGO DU
2. EGUNKARI PROIEKTUA

□ Luis Alberto Aranberri «Ama-
tiño»k mamituko du bigarrena
suerta bide daitekeen euskal
egunkarirako proiektua.
«Deia»ko zuzendari laguntzaileak
bi aste barru ekingo lioke agindu
zaion lan honi, hain zuzen ere
ETBekin daukan konpromezua
amaitzen duenean. EAJk bultza-
tutako egunkari hau «Deia»ko az-
piegituraz baliatuko da, EITBren
titularitatepean egingo litzate-
keela. Helburua berriz, egunero-
koa datorren urte hasierarako
kalean egotea litzateke.

JOXAN OIZ

FERMIN ETA IÑIGO MUGURUZA ANAIEN, ETA KAKI ARKARAZOREN, «NEGU GORRIAK», RAP ETA HARD CORE MUSIKA MOTAZ OSATURIKO DISKA JADANIK KALEAN DA OIHUKAREN ESKUTIK

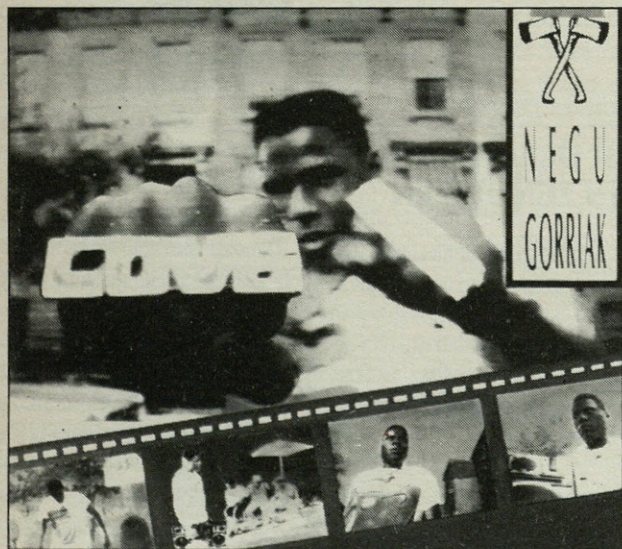
Ezustean erasotuko du eta adi! «Negu Gorriak» iritsi da

Gau erdi jota bildu ginen Fermin Muguruzarekin eta luzaroan aritu, garagardo dexente medio, hontaz eta hartaz. Grabagailua lekuko izan ez bazen ere hona hemen esandakoen islada laburtua.

ARGIA bertan Fermin Muguruzak, otsaila bukaeran lehen aldikoz «Negu Gorriak» taldearen sorrera aditzera eman zuenenaren berriarekin musika munduko bazterrak aztoratu ziren. Taldearen izen bereko diska kale-ira irten baino lehenagoko hila-betetan espektazio handiz zai ginen, oraingoan desagertutako Kortatu taldeko biek (Fermi-

neta Iñigo Muguruza anaiak) eta M-ak taldekoak (Kaki Arkarazo), zer ekarriko ziguten jakiteko. Lehen begiradan argi ikus daitezkenak, «Negu Gorriak» eta aizkora bi. «Lehen bakarra eta horrekin nahikoa ez eta orain bi, eskuin-ezker, ti-ta jo-tzeko».

ARGIA.- «Negu Gorriak» zehazki noiz eta nola sortu

Lantzamenduko singlea, Spike Lee zuzendariaren «Do the right thing» filma oinarri dela eginiko Radio Rahim abestiak osatzen du.

eta noiz jartzen da martxan?

FERMIN MUGURUZA.- Kortaturen azken diska, «Azken Guda Dantza», burutzen ari gina, Kaki, Iñigo eta hiruren artean jadanik hitz egin genuen zerbait egitearen inguruan. Baina une hartan atsedena hartzea beharrezko genuen eta hitzetan soilik geratu zen kontua. Urte bete geroago kontzertu batean elkartu ginen beriro ere. Ni irratian, Kaki IZ-n eta M-ak taldeaneta Iñigo Delirium Tremends-en geuden; nonbait nahikoa ez eta abentura berri honetan sartu ginen. Bildu ginen eta zein musika mota egingo genuen definitu ondoren hasi ginen lanean Bakoitzak bere kasa maketak grabatuz hasi ginen, eta astero bilduz kantak egiten hasi. Gero, Xabier Montoiak «Txerokee» diska zela eta deitu gintuen eta bertan Mikel Laboaren «Gaberako Aterbea» kantaren bertsioa egin dugunez, Negu Gorriak jarri genion izena taldeari.

A.- Iraupen luzeko diska baino lehen, Spike Lee zuzendariaren «Do the right thing» filma hartu duzue oinarritzat lantzamendu singlea kaleratzeko eta noski honekin batean ikusten da ere Public Enemy rap taldearen eragina.

F.M.- Abestiak idaztean sarritan hartu ditut filmeak erreferentzi gisa. Konkretuki, «Do the right thing» filmea gustokoenetariko bat dut. Bertan boterea borrokatzearen alde hitzegiten da, poterea eskuratzearren beharraz. Orain arte ez zen honen alde egiten eta Public Enemy taldeak orain boterearen eskuratzeari aldarrikatzen du. Boterea izatea zure etorkizunaren jabe izateko eta hau oso aplikagarri da hemen bizi dugun egoerarekin, autodeterminazioa dela eta. Bertan azaltzen den beste diskurso bat, amodio eta maitasunarena da. Beti hartu izan da gorrotoa gauza txar bezala. Guk beti esan dugu, gorrotoa beharrezkoa dela; sokatiran gabiltzan soka horren beste elementu bat da. Diskursoarengatik batez ere ideia ona iruditu eta hartu eta hemen bizi dugun historiara moldatu dugu, zoritxarrez filmean agertzen den New York-eko auzo horretan bezala, hemen ere gure eskubideen aldarrikapena egin beharra dugu, bideoan argi ikusten den bezala.

A.- Bai, taldearen eta diskaren promoziorako beste hainbat gauzaren artean «Radio Rahim» abestiaren bideo bat burutu duzue. Noren

iniziatibaz? nola finantziatu duzue?

F.M.- Ideia gurea izan zen eta gero Manolo Gilek eraman du aurrera. Finantziarioari dagokionez, Oihuka eta gure arteko kooperazioa bat izan da. Zinema fomatuan errodatu dugunez garestiagoa izan da. Ordaintzeko diska honen salduko diren lehen hamar mila kopia-tatik ez du xentimorik jasoko. Doru hori bideoa ordaintzeko izango da.

A.- Hard core eta konkretu rap estiloko abestietan samplerraren erabilera aipagarria da, hemen Euskadin nahiko gauza berria delako...

F.M.- Bai, samplerraren erabilera benetan liluragarria izan da, nahiz oraindik ez dugun erabat kontrolatzen. Izugarriko aukerak eskeintzen ditu. Scratch-erra egingo duenik ez dugu hemen ezagutu eta horregatik rap kantuetatik sampleatu dugu. Samplerrarekin bi eratarata jokatu dugu; batetik esan bezala beste musika batzu sampleatuz eta bestalde etxeko samplerra deitu daitekena edo. Hemen guk geuk soinuak grabatu eta distorsionatu egin izan ditugu. Interesgarria izan da eta benetan onpo pasatu dugu.

A.- ARGIA bertan adierazi zenuen talde honek ez duela nahi Kortaturen revival bat izan nahi. Baina ahotza eta instrumentu joelak berberak izanik Kortatuko azken denboretan behintzat, erraza da Negu gorriak-Kortatu identifikazioa ematea...

F.M.- Kortatuk bere historia izan zuen; hasiera, eboluzio eta amaiera. Niretzat oso argi dago gauza erabat desberdinak direla. Ez dakit jende batek ez duen hori ikusten edo ez duen hori ikusi nahi. Erabat desberdina da. Urte bete pasa da eta oraingoan Negu Gorriak da. Behar bada abesti batek gora

Negu Gorriak edo Fermin eta Iñigo Muguruza eta Kaki Arkarazo.

“ Ez ditugu musika molde soilak kopiatzen. Jarrera bat dugu, nortasun bat, bai musika eta bai mezu aldetik. Honez gain, ez dugu nahi izan musika talde bat soilik. ”

gora ekar dezake Kortatu, baina Kortaturena ez den beste edozein abestirekin ere pasa daiteke hori. Gainera uste dut lehen diska honekin taldearen nortasun propioa finkatuta geratzen dela, berezko jarrera bat erakutsi duelako.

A.- Zer esan nahi duzu jarrera horrekin...

F.M.- Jarrera diodanean esan nahi dut, rap-aren kasuan adibidez, ez ditugula musika molde soilak kopiatzen. Jarrera bat dugu, nortasun bat, bai musika eta bai mezu aldetik. Honez gain, ez dugu nahi izan musika talde bat soilik. Ekintza desberinak antolatu nahi ditugu. Hortxe dugu Public Enemy musika taldeak duen eragina. Esate batetarako beltz gazteen artean beren eskubideen alde borrokatzeko gogoia piztu dute. Batzuk diote ahotza besteasaten dute ahotza instrumentu bat dela. Niretzat ahotza askoz

garrantzitsuagoa da beste elementuak baino. Mezu bat botatzen duzu. Sarritan esan beharra dago potrotaraino zaudela. Musika arma bat da, nahiz ez beti. Beste kantu batzu ondo pasatzeko ere egiten ditugu. Bestalde benetan garrantzitsua da musika ona egitea, kalitate ematea.

A.- Jadanik esan duzue zuzeneko kontzerturik ez duzuela egingo, nola mantendu ahal da diska bat merkatuan zuzeneko emanaldirik gabe?

F.M.- Printzipioz ez dugu kontzerturik emango. Talde batek bi eratarata funtziona dezake. Batetik, talde bat osatu eta zain egoten da nork deituko kontzertuetarako, asko deitu ezker profesionaldu ahal izateko. Eta ondorioz horren menpe geratzen zara. Bigarrena da gutxi gora behera kanpoko taldeek egiten dutena, bi hilabetez jira bat egin eta kitto.

Hainbat eta hainbat talde daude inoiz ikusi ez ditugunak eta halere merkatuan mantentzen dira. Zergatik guk hori ez egin? Aktuazioak egitea ez da beharrezko. Guk apostu hori egiten dugu. Horregatik ez dugu jarriko kontzertuorako telefonorik. Hori bai, adi egon, ezusteko erasoak egingo ditugu eta.

A.- Baina kontzerturik ez ematea erabakitzea ez dago edozein talderen esku, zuek beharbada hori egin dezakezue, aisa ezagunak zaretelakoa baina...

F.M.- Beno bai posible da, gure eskuetan dagoelako egiten dugu. Bai aukera hori badakugu.

A.- Zeintzu izango dira hurrengo pausuak?

F.M.- Beste single bat aterako dugu «Berto Hop» abestiarekin batetik eta bestetik Egaña eta Peñarikanoaren bertsoekin. Azaleko argazkian gu hirurok eta bi bertsolari hauek azaltzea penzatzten dugu. Gerago «Basati» disketxearekin beste single bat aterako dugu eguberrietarako.

LOREA AGIRRE

Aldakuntza guti Nafarroako Jaialdiek

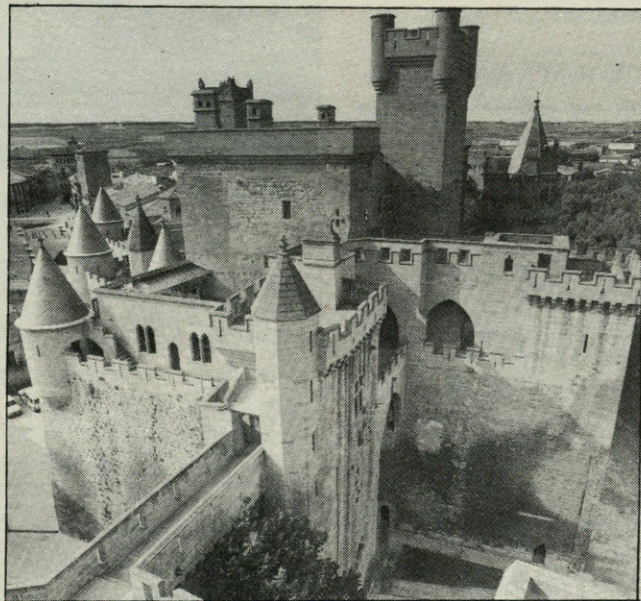
Ohizko bihurtu dira abuztu aldean Olite, Lizarra, Tuter, Altsasu, Zangoza eta Iruñean izaten diren ikuskizunak. Estatuko taldeekin batean atzerrikoak izaten dira nabarmen, kalitatea eta fintasuna helburu direlarik. Begien bistakoa da halaz ere, 6 guneetarik bat bera ere euskaldun ez izatea.

Aldaketa guti dakar Nafarroako Jaialdien 10. aldia den honek, izan ere bai bait zioen antolaketaz arduratu izan den Pilar Yzagui-rrak ikuslego nafarrak beter- teze begiratzan diela aldakun- tza eta berrikuntzei.

Ez ohizkoen artean aurteng- oan Lizarrari eman zaion ikuskizun ugalketa dugu aipa- tzekoa, sorreratikako 900. ur- teurrena dela eta 9 ikuskizun izanen baitira Ega ibaiaren er- tzeke hirian abuztu bukaeran.

Olitek ere munta handia izan ohi du jaialdi hauetan, gazte- luaren inguruneaz baliaturik. Felonesek esandakoaren ara- bera 4 asteburuz izanen da zer ikustekorik bertan, nahiz jaki- na den eguraldiak huts egitea arrisku galanta duela Olitek sa- bairik gabea izanik antzesto- kia.

Aurtengo programakuntzan nabarmen gelditzen da bestal- de antzerkiaren ugaritasuna, kalekoari ere tarte tipiño bat gordeko zaiola.

du dituela. Gaineratekoa, Ma- drileko ministeritzaren eta ge- ro eta gehiago parte hartzen ari diren talde pribatuaren bizkar doa, babes ekonomikoa eskain- tzearen kontra programakun- tzan parte hartzea eskubide bait dute.

Esatekoa da jaialdi hauek ka- litatea eta fintasuna izaten du- tela urteoro helburu nagusi, al- de honetatik kritika gogorrek bildu dituztelarik, usuen egoz- ten zaiena elitismoa izaki. Jaial- di hauek kalean izaten duten oihartzun eskasa ere leporatu zaie, baina antolatzaileen ustez hori espero izatekoa da, jaial- dien berezitasunetarik bat de-

Antzerkiaz gain dantza eta musika ikuskizun ugari daka- rren 10. edizio honen aurre- kontua 188 milioitara heltzen da, kostu horretatik Nafarroa- ko Gobernuak 88 milioi ordain-

zentralizazioa baita, eta haien ustez, horrek kaleango ohiar- tzuna ia ezinezko bihurtzen du.

Aipatzekoak dira bestalde jaialdi hauen inguruan antola- tzen diren ikastaroak, antzer- kiaren eta dantzaren inguruan Iruñean izanen direnak. Horre- kin batean erakusketak iragar- tzen dira eta nazioarteko 8. pintura lehiaketa.

Duela guti hil den Sabicas ki- tarrajole ezagunari omenaldi bat eskainiko zaio beste aldetik aurtengoan, eta bukatzeko, irailaren 1.ean Julian Gaiarre kantari erronkariarraren izena daraman kantu txapelketa na- zioartekoaren azkena izanen da Iruñean. Aurtengoan 68 kantarik eman dute izena, 13 herrialdeetarik. Jose Carreras artean izanen da.

I. CAMINO

Besteak beste, ikustekoak

ZANGOZA: abuztuaren 8an Tortell-Poltronaren «Clouni» eta 9an Erromako Laukote berria.

ALTSASU: uztailaren 30ean, Karraka taldearen «Godot» antzezlana. Abuztuaren 1ean al- diz, Txekoslobakiako «Sigma» folklore taldea.

TUTERA: abuztuaren 14ean Moskuko Haur kantariak. 16ean Quilapayún taldea.

LIZARRA: abuztuaren 21ean, Orain taldearen «Modigliani». 22an, Vol-Ras-en «Insolit» obra.

23an Pekingo Opera. 28an Mas- karada, «Akerlarrua» rekin. 29an Txekoslobakiako «Limit Rock».

OLITE: abuztuaren 3an, Espai- niako Ballet Klasikoa. 4ean Me- xikoko Ballet Folklorikoa. 10ean, Hank Jones Johnny Grif- fin-ekin. 18an Victor Ullateren Balleta.

IRUÑEA: uztailaren 31an, «Ella» Los Goliardos (ikasta- roak). Abuztuaren 19ean, Vie- nako dohatsuak. 21an Danat dantza ikastaroa. 27, 28, 29 eta 30ean J. Gaiarre lehiaketaren kanporaketak.

ELKAR-EK ARGITARA EMANDAKO «BI POEMA T'ERDI» LIBURUA KALERATU BERRI DU

Pello Zabaleta: «Irakurleari agian zapore garratza soilik geratuko zaio»

Haur nahiz heldu itzulpengintzan ederki iharduna, irratian behin kultur saiotakoa eta egun albistegi ahotsa, irakasle izana eta poeta. Azken alor hau jorratuz aurkezten digu idazle legazpiarrak «Bi poema t'erdia», erreflesio eta amorrazioz erdituriko liburua.

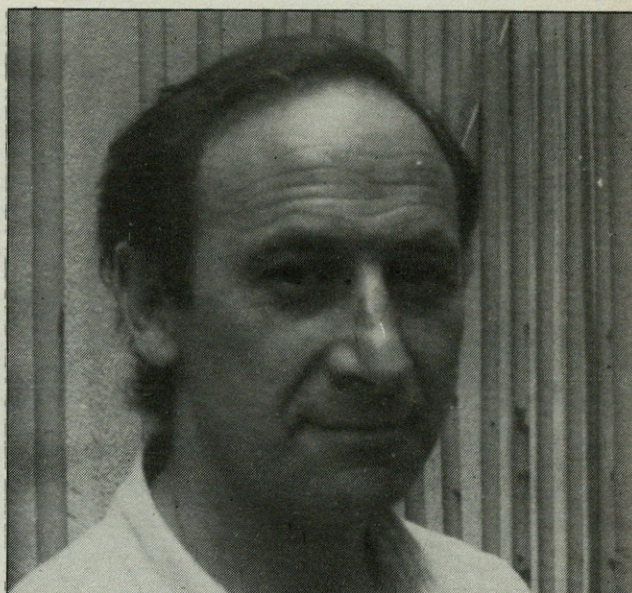
Koadernoka (400 bat foliotako karpetak) biltzen eta sailkatzen ditu Zabaletak bere idazlanak. Lehendabizikoa, 1964-68ra bitartean eginiko lanek osatuta, galdu zuen aspaldi. Bigarrenak gero 79an Irun Saria izango zen «Zurubi Luzea» liburua eta «Lastozko Zubia» Arrese Beitia Saria gordetzen zituen. Bertatik atera zituen halaber «Alferrikako bertso erreusak», geroa galdutakoak hain zuzen. Oraindik argitaratzeke dauden beste hainbeste poesilan biltzen dituen 3. kahiera osatuta, laugarren bati eman zion hasiera, protagonista dugun liburua bertatik ihalgiz. «4. koaderno hau programa konkretu batekin hasi nuen, nere poesiagintza nolabait aldatuta, abstrakzioetik konkretura pasa nahi nuen».

Hiru poema

«Bi poema t'erdia» hiru poemaz osatuta dago. «Lehenengo, «Oroitzen Antosina», guztiz konkretua da, gauzak guztiz puntualak isladatzen ditu.

Nere inguruko gauza konkretu guztietan harreta hartuz, denboraren eta memoriaren reflexio bat egiten da. Denetarikoa poemak daude denbora eta memoriaren putzutik aldiko ateratzen diren xurrupek bezala».

Bigarrena, «Geroaren Memoria», aurrekoa ez bezala, ez zaio programaketa bati lotzen, «Improntus bat izan zen, kolpetik eta bi kolpetan egindako poema da». Grekoen tractatusen gisa aritu nahi izan zaigu Pello Zabaleta poema honetan, «teorikotasun hori jaso nahi nuen eta». Argazkia gaitzat hartuta erreflexioa egin nahi izan du: «argazkiak ez du kontaktzen, argazkiari kontaktzen zaio, gogoratu nahi duzuna soilik kontaktuz». Kaledoskopioaren teoria honekin batera, eta «nola gorria heroiairen odola edota kabareteko bonbila izan daitekeela» 2. partean azken zatian «Etorkizuna kredoa da» poemarekin egiten dugu topo, liburuaren azken olerki bildumari darion pesimis-

moaren aurrerapen gisa. Euskadiko egorari buruzko ezkortasuna da nagusi, «zer dela eta etorkizuna hobea izango dela esatea?, zergatik sinetsi behar bihar eguraldi ona egin behar duela, besterik gabe gaur txarra egiten duelako?». Paradoxikoki «Imajina Euskadi 88»a lortu zuen poema honekin.

Amorraziozko hitzak

Illo honi jarraituz azken poeman, hirugarrena, t'erdia delakoa, «Ezherri» aurkezten zaigu. Aipatu bezala barne erreduarak eragindako poema, gaurko gizartea eta euskal kulturari botatako enbido-astindu poema dugu hau. «Aitortu behar dut oso gogorra irten zaidala,

baina sentitu bezala adierazidut. Garraisi bat izan da». Txaketeroak, morroi zintzoak, patroiak, Pilato-ak,... denetarik agertzen zaigu bertsootan, «karta moral kutsuko poema honetan». Azken batean hiru poema desberdin liburu berean, lehenengoa Zabaletaren gustoko eta propioena, eta hirugarrena berri, salaketa gura batek eragindakoa «bagaudela» batzuk poesiaren bidez ez bada gauzak esaten ez dakigula». Hala ere, «irakurleari agian orokorrean, mingostasun, zapore garratz, sarkastiko, nahiko kaustikoa geratuko zaio bakarrik».

JOXAN OIZ

JAZZAREN JOERA DESBERDIN UGARI IKUS ETA ENTZUTEKO AUKERA IZANGO DA GETXON

Getxoko Nazioarteko XIV Jazzaldia gero eta maila altuagoa eskainiaz

Jazzak Getxon duela hamalau urte aurkitu zuen bere lekua, Portu Zaharreko jaietan. Jai komisioek Jazz jaialdiak antolatzen aritu ziren. Behin, bigarren urtean, Sting musikalaria bere taldearekin etorri zen ere. Herria, batez ere giroa, gustatu zitzaien eta egun batzuk geratzea erabaki zuten. Baina hau Jazzaldiaren historia da.

Duela bost urte Getxoko Kultur Etxeak Jazz jaialdi independente egitea erabaki zuen, eta talde berrien lehiaketa bertan kokatu zuen. Lehiaketa hau urtez urte gero eta garrantzi handiago hartzen joan da eta momentu honetan estatu mailan garrantzitsuen delako diote adi-

tuek, bai taldeen artean eta aurten baita epaileen artean. «Aurtengo mailak barrituta utzi gaitu. aurkeztu diren taldeak, denetara hogeitabost izan dira, oso onak dirudite, eta bestalde aurtengo epai mahaiaren Nazioarteko Jazz Federazioaren lehendakaria egongo da besteak beste. Honek bultzat-

Aurtengo edizioan Europako jazz-man onenetarikoak hurbilduko dira Getxora.

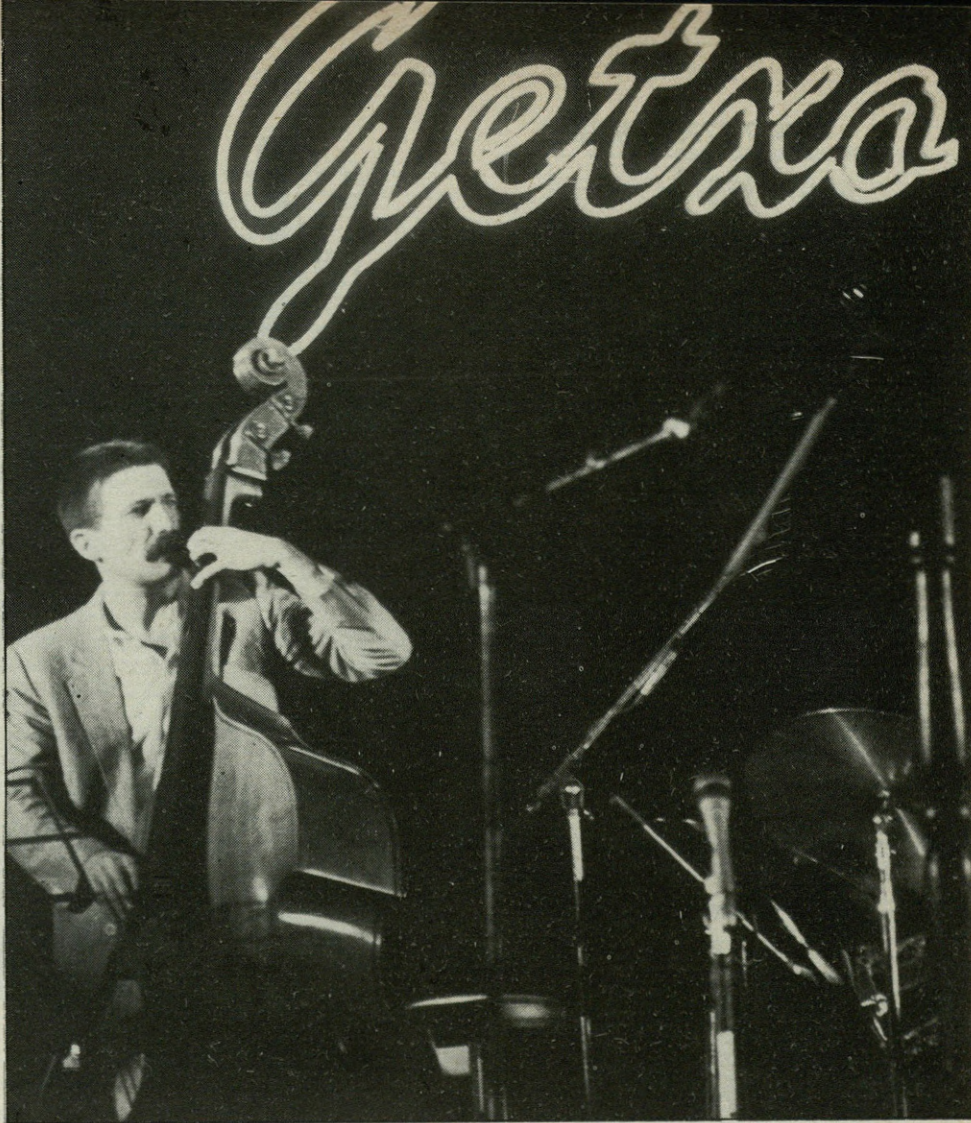
kada handi bat emango dio lehiaketari kanpora begira». Horrela mintzatzen dena Pablo Zuñiga da, Getxo Irratiko musika aurkezlea, eta jazz musikareren maitalea.

Maiatzan amaitu zen epea taldeak izenak emateko, eta hogeitabost taldek aurkeztu zituzten beren maketak. Batez ere Barna, Madrid eta hemengoak ziren eta Jazzaren soinu diferenteak erakusten zituzten, Swim, Rhythm Blues, Fusion elektrikoa, akustikoak, tradizionalak edo abanguardistenak... Guzti hauek izango dira hain zuzen ere uztailearen 3an eta 4an finalean parte hartuko dutenak.

Asteartean Perico Sambeart Quartet, Sabana eta Por Supuesto Rhythm Blues aritu dira, eta urrongo egunean Mozaik Jazz Quartet, Inma Lázaro Quartet eta Performancekoek hartuko dute txanda. Hurrengo egunean, uztailearen 5ean garaileek berriz joko dute, oraingo honetan Pegasus taldea aurkeztu aurretik, eta Jazz Entre Amigos programaren kameraren aurrean. Honek garrantzi berezi bat emango dio, sari metalikoa baino gehiago zihur aski.

Europako musikari hobenetariakoak

Jazzaldiari dagokionez, iaiz finkatutako eredu jarraitzen da, dirudienek eredu finko bezala geratuko dena. Lehenengo bi egunetan komentatutako lehiaketa antolatu da Algortako San Nikolas enparantzan, eta hirugarrena ere bertan egingo da. «Hirugarren honetan estatu mailako talde on bat ekartzen saiatu gara, eta aurrean Pegasus izan da aukeratua. Gero bi egun potenteak ditugu. Ostiraletan Jazz Banda bitxi bat dator, String Connection, Andrei

Getxoko hau Baiona, Donostia eta Gasteizko jazzaldien ataria genuke.

“Aurtengo mailak harrituta utzi ditu Jazzaldiaren antolatzaileak. Denetara hogeitabost talde izango ditugu egunotan”

Olejniczak saxofonista poloniarra zuzenduta eta gero, bigarren zatian laukote oso interesgarri bat, Enrico Rava, tronpeta jolea, Franco D'Andrea pianoarekin, Miroslav Vitous kontrabaxuarekin eta Daniel Humair bateria. Hauek dira Europar orain dauden musikari obonetariakoak. Talde hau orain dela bi edo hiru aste batu da, Jazzaldi honetara etortzeko hain zuzen» adierazten du Zuñigak.

Larunbatean egunik garrantzitsuenak ospatuko da, Stephen Grapelliri omenaldi bat eskeinitako egunean. Hiru zatitan banatuko da, edo behintzat hori espero dute antolatzaileek. San Fermin egunean Philip Catherine hirukoteak hasiera emango dio gauari, gero Stephen Grapelliren hirukotea aurkeztuz. Hirugarren zatia espero den Jam Sessiona izango da. Grapellik bibolinista frantziarra dugu, 82 urtetakoa, eta Casa-

blanca bezalako doinuen konpositorea. Bi egun hauetan Fadrako polikiroldegian egingo dira kontzertuak. «Jazz erabaki genuen Europako taldeak ekartzeko bakarrik, eta batez ere ekialdekoak ekartzen saiatu gara» adierazten du Iñaki Saituak, antolatzaile moduan dabilena. «Gure aurrekontua 18 milloikoa da eta ezin dugu konparatu Donostian edo Gasteizen antolatzen direnekin. Horregaitik mugatu behar izan gara Europa». Azkenengo egunean euskal taldeek izango dute aukera, Javier Garayalde eta Zubipeko Swing aurkeztuko dira berriz San Nikolas enparantzan.

ITSASO F. ASTOBIZA

BIDEO ETA FILMEEI

AHOTS, HOTS ETA MUSIKA

EZARTZEKO PREST

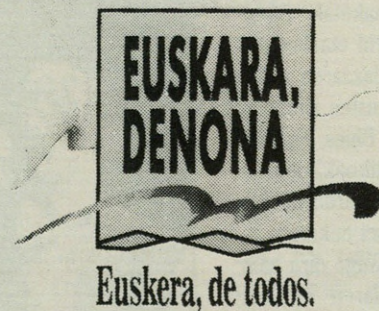

ARBAITZALDE ETXEA-SAN ROKE AUZOA

DONOSTIA

Tlf.: 46 29 64 — 45 96 29

I. NAFARROAKO EUSKARARI BURUZKO ERAKUSKETA OROKORRA

Ekainak 26 - Uztailak 6
Herriko Etxea
LESAKA

**Nafarroako
Gobernua**

Lehendakari-tza eta Barne
Departamentua.

SEASKA IKASTEGIA

SEASKAko kolegio-Lizeoak, heldu den ikasturteko —90/91— irakasle lizentziadunak eta elebidunak (euskara-frantsesa) bilatzen ditu gai hauetan:

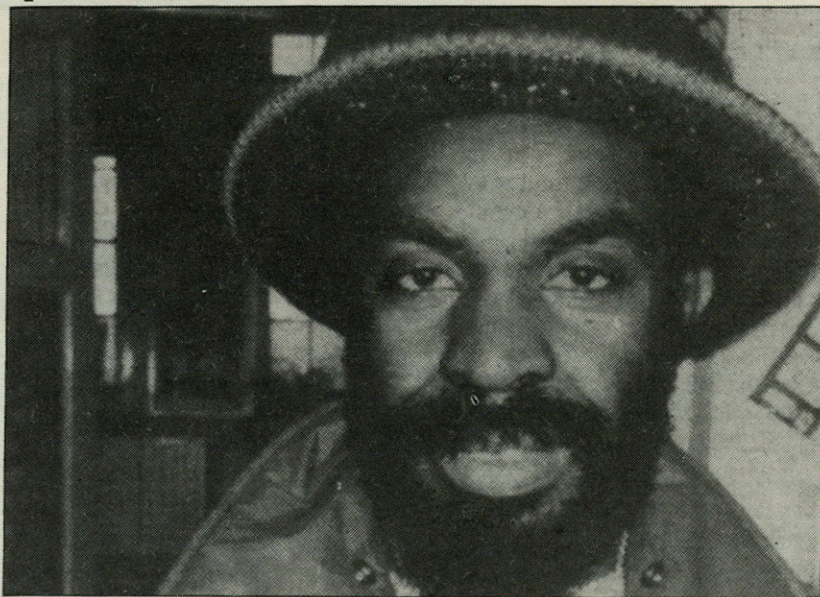
FRANTSESA	lan postu bat + lan postu erdi bat
MATEMATIKAK	lan postu bat
INGLESA	lan postu erdi bat
BIOLOGIA	lan postu bat
MARRAZKETA	zorbait ordu
HISTORIA-GEOGRAFIA	lan postu bat lehen hiru lan

Lan postu erdiak osatzeko posibilitateak izan daitezke. Interesatua denak «curriculum vitae» delakoa SEASKAra igorri behar du:

SEASKA - 8,
Thiers karrika
64100 BAIONA

KARIBE-KO IRLEEN ARTEKO KOMUNIKAZIOA SENDOTZEARREN

Sariak eta etorkizunerako proiektuak Fort-de-France-ko ekainean

Menelik Chabbaz.

Ikusentzuneakoak mende bukaera honetan duen erabateko garrantziaz jabeturik, zinema, bideoa eta telebista batera hartzea erabaki dute Karibeko egileek, dituzten hizkuntza, lege, teknika eta merkataritza arazoei aurre egin ahal izateko.

Bi urte barru Europak mundura agertuko duen merkatu batu eta indartsua ere begibestatik galdu gabe, egun dauden kooperazio-sareak (Trinidad, Jamaika, Barbados eta Londoneko diaspora) bultzatu nahi dituzte, Kuba eta Afrikatik eskeinitako lanak eta esperientziak bazter utzi gabe.

Karibeko irlen arteko komunikazioa -ikusentzunezko lanei dagokienez- urria eta malkartsua gertatzen da askotan, Europako hiribururen baten bitartekotza behar ez denetan. UNESCO-ra ere jo izan dute baina, aldeko jarrera agertu arren, motolegiak dira administrazio horren ekintzak eta beraz pribatuaren inguruan mugitu beharra dute.

Egoera hau izanik ez da sarien banaketa Fort-de-Francen egindako «Images Caraïbes» Zinealdiko punturik garrantzitsuenak, lana burutu ahal izatea benetako saria izaten baita gehienetan. Egoerak iradokitzen duenez, laburmetraiak eta bideo lanak dira nagusiak eta askotan hizkuntzen gainetik (baita kreoloren gainetik) pasatuaz, musika

eta erritmoan bilatzen duten batasun-puntuak.

Puerto Rico, Santo Domingo, Jamaika, Frantzia eta Haitiko ordezkariak osatu dute aurtengoko epaimahaia eta jarraian aipatuko ditugu emandako sariak: Laburmetraia onenerako saria, ex-aequo, Eric Knight-en *Baobab* (USA) eta Isaac Julien-en *Looking for Langston* (BH) filmeek eskuratu dute. Epaimahaiaren aipamen berezia jaso du bestetik Menelik Chabbaz-en *Time and Judgement* filmeak, aurkeztutako saiorik interesgarrienetakoa izanik. Haile Selassie-ren azken hamar urtetako historia kontatzen du «rap» komentarioekin. Azkenik, Martinikako «Soleil Noir» eta Trinidadeko «Crossing Over» lanek jaso dute bideolan hoberenerako saria.

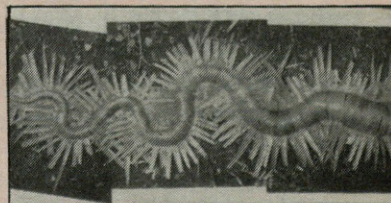
Eta bitartean aurrera segitu du aurtengo otsailean Bob Prada-k sortutako telebista piratak (Helen Television System, HTS). Santa Luziatik emititzen du eta oraingoz filmeak, berriak eta kirolak ematen ditu iragarleek autofinanziatzeko aukera emango diotelako esperantzan. Konkurrentzia larria benetan, Karibealdeko irudien munduan.

J.M. HERITZ

Zipristinak

ARTE FERIA GARRANTZITSUA SUIZAKO BALE HERRIAN

□ Europako arte-feriarik garrantzitsuenak da, zalantzarik gabe Suizako Bâle herrian ospatzen den *Art* izenekoak. Hogeitabatgarren edizioa da aurtengoa eta kalitateari dagokionez aurreko urteetako bidean segitu du: Dubuffet, Calder, Klee, Bonard, Balthus, Bacon.... Feria itxi ondoren jakingo da, askorentzat oso puntu interesgarria, dirua nola eta nora mugitu den. nazi kontra egindako erasoaren ondoren, basakeriaren kontrako deia sianu duten hogeitamar idazle, argitaratzaile eta artista plastiko frantziarrek. Bortxaren eraso berri honen kontra «lan kritikoa» proposatzen dute, hiru ardatzen inguruan: memoria («gertatu dena ulertu»), ikuskizuna («ikusentzunezko komunikabideen profanazio orokorraren kontra bururatu») eta hizkuntza (gero eta pobregoa den hizkuntza zaindu).

ANDY GOLDSWORTHY NATURA ETA OREKA

□ Natura da lehengaia Cheshire-n jaioa: Andy Goldsworthy-rentzat, baina hartzailea ere natura bera ere ez ote den galdengin di? iokegu geure buruari. Aldez aurretik ezinezkoa dakigun orekaren bila edo, lurra berak bereganatu beharko litzukeen proposamen artistikoak egiten ditu: harbelaz egindako ortzadarrak, belarrezko arrak...

ARGAZKILARIEK ARGAZKILARIAK SARITU

□ «Prentsaren alorrean argazki pertsonalizatua bultzatu dutelako eta argazkiei zor zaien errespetuaren alde burrutatu dutelako» eman diete *Droit de Regarde* saria Michael Rand, *Sunday Times*eko arte-zuzendariari eta Giovanna Calvezi, *Corriere della Sera*ko asteko osagarriaren orain arteko arduradunari. Sariok prentsako argazkigintzaren defentsarako *Droit de Regarde* kolektiboak emanak dira.

Zinema

Zur eta lur

● **Se Armo La Gorda.** Monthy Pytonen filmea. Batetik izenburuaren itzulpena guztiz kritikagarria da, jendea erakartzeko komertzializaturikoa, jatorrizkoarekin zerkikusirik ez daukana. Talde hau aspaldian banandurik egonik, bakoitza bere aldetik dabilela, beste bat ehortzia dagoe-larik; berandu datorkigun filmea dela esan, banatzaileek auskalo ze arrazoiz orain zabaltzea erabaki dutena. Orain taldeak umore berezia distilatzen jakin izan du eta hona hemen beste froga adierazgarri bat.

● **Warlock.** Itzelezko bortizkeria dario filmeari. Sorgin baten bihurrikeriak. Beldurrezkoa. Baina trama aldetik ez dakar ezer berririk. Agian sorginaren itxuran. Amerikanoek ohitu gaituzte ilehoridunak onak erakusten (Westernetako ereduak lekuko). Oraingo honetan txarra ilehoriduna dugu; zintzoa, oster bel-tzarana. Baina beltzarana izanda ere begiurinduna, Iparraldeko estereotipoaren aztarnen arabe-ra.

'IRISENTZAKO KARTAK' IRAKURMEN IXILA

Zuzendaria: Martin Ritt. **Antzezleak:** Robert de Niro, Jane Fonda, Swoosie Kurtz. **Gidoia:** Harriet Frank Jr. eta Alex Winitsky. **Argazkia:** Donald McAlpine. **Musika:** John Williams. Estatu Batuak, 1989.

Ixilka mixilka. Azkenengo happy enda kenduta sano pelikula atsegin da. Lehengo aldiz badirudi egunerokoak izan daitezkeen balore batzuk azaltzen direla U.S.A.-ko pelikula batetan. Familia arrunt baten gorabeherak. Bertoko protagonista Jane Fonda. Hau pastel fabrikako langile xumea delarik. Inongo glamour (Holywoodko ohizko erreferentzietatik aldentuta alegia nahiz produzakzioa Metro Goldwyn Meyerrena izan) eta dizitirarik gabeko alarguna, dirutan arazoak dauzkana, familiarekin ere badauzkana, zuri eta niri gerta dakizkigukeen gorabeherak.

Bestalde Robert de Niro. Gizon honek dauzkan taulak paregabeak dira. 'Nunca Fuimos Angeles' pelikulatik urruntzen dela, hainbat hobeto. Azken honetan askoz naturalago garatzen da, keinu eder batzuen eta umore finaren laguntzaz. Egokitzen zaion rola adierazgarria da. Nonbait Ipar Ameriketako gizarte industriaren izkuturiko aurpegia ordezkatzen du. Nolatan egon daiteke gaiurko egunean irakurtzen ez dakienik? Pentsatu al duzez inoiz zenbat gauza ezin daitezkeen egin irakurtzen EZ jakinez gero? Hasi pentsatzen eta harrituta geratuko zinatekete. Mapa bat ezin irakurri. Botika bat bestetik ezin bereiz. Baina, kontuz, irakurtzen ez jakiteak ez du leloa zarena esan nahi.

Robert de Nirok, filmean Stanley-k beraz, Estatu Batuetako gaur egungo analfabetismoa isladatzen du, ez baitaki irakurtzen. Irakurmina, kostatuta bada ere, Fonda ligatzeko era bat da. Horretan ere igerri egiten du pelikula. De Nirok ez baitio nihola ere Fondari honenganako gogoia ohostontzen, guztiz alderantziz. Sexual aldetik hurbiltzeko erritmoan. Ohizkoa izaten da berehala sexual harremanak edukitzea. Honako honetan ez, astiari astia eman behar zaio eta, gauzak legez egin nahi direnean, bederen.

Dialogo puska zenbait ez daude ondo landuak, heldutasun eta naturaltasun falta somatzen zaie. Esan bezala azkenengo happy-enda guztiz artifizia. Agian produktorei amore eman behar izana eta horretatik ezin salbatu, gizarte arrakastatik alegia. Baina azken bi txikikeriok ahaztuta, atsegin erabat.

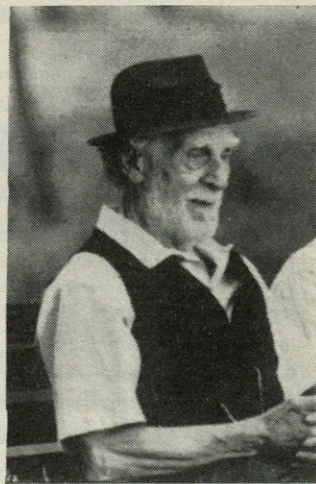
ERMINE M. BELAUSTEGIGOITIA

Zine Klubak

● Mutrikun Ekainaren azken egunean **Polizia Akademia Eroa** filmearen eamanaldia, Zabil Kultur Etxean, 19.15etan.

● Bilboko Arte Ederretako Museoa, ekainaren 28tik 30 barnera, Bava zuzendariaren **Seis mujeres para el asesino**.

● Azkoitiko Gaztetxe eta Zinezaleen eskutik, segida emanez Alemaniako expresio eta errealismoari, Uztailaren 1ean, igandez, **Das Testament Des Dr Mabuse** Fritz Langena, 1932koa, gaztelerazko azpitu-luez. Zoriontzekoa hauek egiten ari diren lana. Eredugarria.

Dantza

Ikuskizunak

● Ekainaren 30ean **Zortziko** euskal dantza folklorikoen ikuskizuna eskainiko dute Heraniko polikiroldegian gaueko 10etatik aurrera, Juan Antonio Urbeltzek zuzendurik.

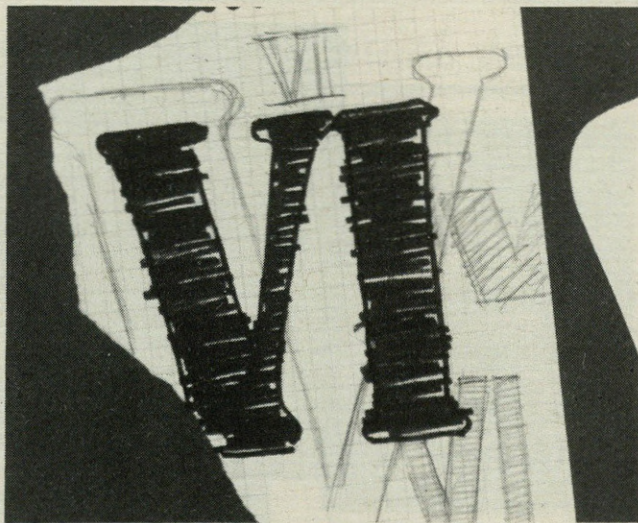
● Mutrikuko Gure Ametsa Dantza Taldearen 30. urteurrena ospatzen dela eta, talde honek dantza ikuskizuna eskainiko du Itxasi taldearekin batera, Txurruka plazan gaueko 10,15etan.

● Zumarragan **Dantza solteko XIX. lehiaketa** jokatu da Uztailaren 8an, igandez, udal pilotalekuan, arratsaldeko 7retan hasita, bikote guztientzat dieta ere izango delarik, sariez gain; 14 urtetik gorako bikoteek hartu ahalko dute parte bertan.

● Zumarragako jaietako ekitaldien barne, Uztailaren 1ean, igandez, Irrintzi dantza taldearen emanaldia izango da udal pilotalekuan, goizeko 11,30etan.

Lehiaketak

● Iruñeko Udalak antolatuturik, *Egile berrientzako olerki, narrazio labbur eta komikien VI. Lehiaketa* martxan da aurtean ere, berritasun batekin gainera: bertso-paperetara ere zabaltzen dela estraineko aldiz. Euskaraz idatziriko lanetara mugatua, saritan 800.000 pezetatik gora banatuko dira, eta egileek berek helbidea Nafarroan finkatuta bahrko dute izan.

Olerkigintzan 15-25 folio bitarteko lanak onartuko dira, narrazio laburrean 15tik 40ra bitartekoak, komikiak folio tamainan (edo proportzioa mantenduz), eta bertso paperetan 25-40 bitarteko bertsoak eskatzen dira.

Lanak Iruñeko Udaleko Erregistro Ofizialera bidali beharko dira, Urriaren 27a baino lehen; argibide edo informazio zehatzagoa eskatzekotan, jo Iruñeko Udaletxera.

● Roka Taldea eta Hernaniko Gaztetxeak antolatuturik, **Euskarazko komiki lehiaketa** burutzeak dira Hernanin. Gipuzkoarra beharko da izan bertan parte hartzeko, eta edozein aldizkari edo egunkaritan profesionalki ezer argitaratu gabea. Gaia librea bada ere, pertsonaiak norberak sortu behar ditu, lanak zuribeltzean eginez, eta ezaugarri hauek mantenduz: 18x24 cm edo proporzionalak, eta errotulatuak. Orijinalak Hernaniko Gaztetxera bidali beharko dira Uztailaren 9a baino lehen, egilearen datuak ere idatziz. Sariak Uztailaren 28an emango dira erakusketa aretoan. Orijinalak egileei bueltatuko zaizkie, baina Roka taldeak hauek fanzinean argitaratzeko eskubidea du.

● Gernikako Musikazale Gazteak aurtan ere **Piano lehiaketa** berriarekin datozkigu. Epeak, konposizioak, sariak eta abarren berri izateko, dei 685 50 60 telefonora.

● BBKren eskutik **Gazteentzako Azkue 90 ipuin eta bertsolehiaketa** zabaldu berri dute, euskarazko lanentzat. Edozein argibide nahi izanez gero edota lanak bidaltzeko, hona zuzenbidea: Bilbao Bizkaia Kutxa. Gazteentzako Azkue. Gran Vía 30. 48009 Bilbao.

Erromeria

Leitzarango erromeria

● Igandez, Uztailaren 1ean, **Leitzarango Erromeria** izango da **Bertxinen**, Andoaindik Leitzarango bailarara sartu eta 4 kilometrotara.

Iaz antolatu zen estraineko aldiz ekitaldi hau, eta mendian egun-pasa ederra egiteaz gain, Amasa-Mendia gunen arbolatu, heze eta ospelak, Gipuzkoan urri heldu zaizkigun horietakoak autobien proiektuarekin jasan dezakeen sunsipena nozitu zuten hanbildutakoek.

Aurtengoan beriz animatu dira ekitaldi ludiko eta erreibindikati bo hau antolatzen, eta igandera-ko egitarau erakargarria prestatu digute:

Goizeko 9,30etan erromeriaren irteera iragarri dute Andoaingo beheko plazatik, ondoren hamaitakoa egiteko Bertxinen. Barrerak baretuta Autobiarako igoera hasiko dute, Bertxin-Errosariako Harkaitzak-Urdunzulo-Ibarrola Erreka-Bertxin ibilaldia burutuz, eta eguerdi partean bazkaria egingo dute Bertxinen bertan. Entsalada eta babarrunak prestatuko dira han, baina antolatzaileek bertaratzeko direnei janaria ekartzeko gomendatzen diete.

Bazkalondoan, trikitaliak iragarri dituzte, eta egun-pasari amaiera emateko **Tupari** Hego Ameriketako musika taldearen emanaldia.

Bertsoak

Plaza saioak

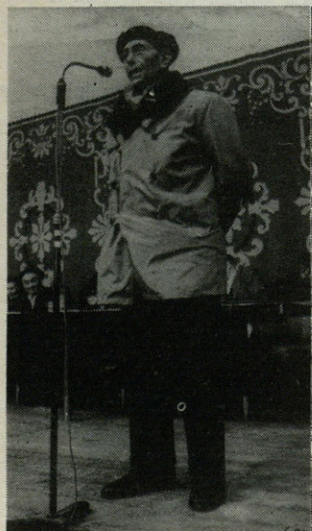
● **Muxikan** Uztailaren 1ean, goiz eta arratsalde, Bizkaiko Bertso Txapelketako lau lehenek eta Garaiko Bertso Eskolako partaideek jaialdia eskainiko dute.

● **Mutiloan** jaiak direla eta, hilaren 1ean, igandez, bertso saioa antolatu dute Sebastian Lizaso eta Iñaki Murua izango direla kantari goiz eta arratsalde.

● Igandez baita, **Betelun** jaietan izango dira bete beteetan eta Mikel Mendizabal eta Mañukorta iragarri dituzte bertso saiorako.

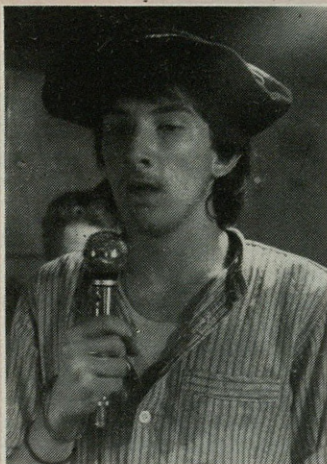
● Uztailaren 2an, Santixabel eguna dela eta, **Usurbilen** gai librean arituko dira Amuriza eta Lopategi eguerdi partean Udaletxeko balkoitik.

● Astelehenez, hilak 2, **Igeldon** Peñagarikano eta beste bost bertsolari bertsotan izango dira arratsaldeko 8etatik aurrera iragaritako jaialdian.

Jon Maia:

«Eskolarteko Txapelduna izatea aspaldiko ametsa nuen»

ARGIA.— Nola sentitzen zara eskolarteko bertso txapeldun berria izanik?

Jon Maia.— Euskadiko Txapelduna izateak izugarrizko poza sortarazten dit, orain arte izan dudana ametsa bait da. Nire adinekoen artean topea jo dudala iruditzen zait.

A.— Ez al da bertso gutxi kantatzen txapelduna neurtzeko orduan?

J.M.— Hori egia da, eta gainera oztopo handia gure adinekoentzat. Besteentzat, nagusientzat alegia, agian ez da komenigarria hain bertso gutxi kantatzea, baina errezago da erregularasuna edo oreka erakustea. Baina gu oraindik egiten ari gara bertsolari bezala, eta nahiko zaila egiten zaigu bertso lanak botatzea; gainera, bertso gutxi izatean hutsen bat eginez gero oso aukera gutxi dugu akats hori konpontzeko.

A.— Atzetik gazteak eta haurrak badatozela nabarmentzeak ez al du poza ematen?

J.M.— Bai, ni talde honen barne sentitzen naiz eta oso pozgarria da bertsolaritzaren mundu honetan zenbat jende mugitzen den ikustea. Ikusten da goian daudenentzat erreleboa badatorrela, bertsolaritza gero eta gehiago ari da zabaltzen, jendearen artean, irratan, telebistan...

A.— Txapel hau irabazteak zer nolako aukerak zabaltzen dizkizu hemendik aurrera plazan aritzeko?

J.M.— Txapel hau irabazteak ate asko zabaltzen ditu, eta jadanik igarri dut, etxera hots egin didatela hainbat ekitalditara joan nadin. Orain arte bezala jarraituz, plazak ez zaizkidala faltako uste dut. Gainera, honelako adinarekin egin ditudan plazak ikusita ezin naiz kexatu, gutxi bait dira nire urteekin paretsu ibili direnak.

BOTA PUNTTUBA

Plaza saioak

● Uztailaren 6rako bertso jaialdia iragarri dute **Lesakan** gaueko 10,30etatik aurrera, Sebastian Lizaso, Jon Lopategi, Euskitze, Peñagarikano, Mañukorta, eta Jon Sarasuaren eskutik, Arozena izango delarik gajartzaila.

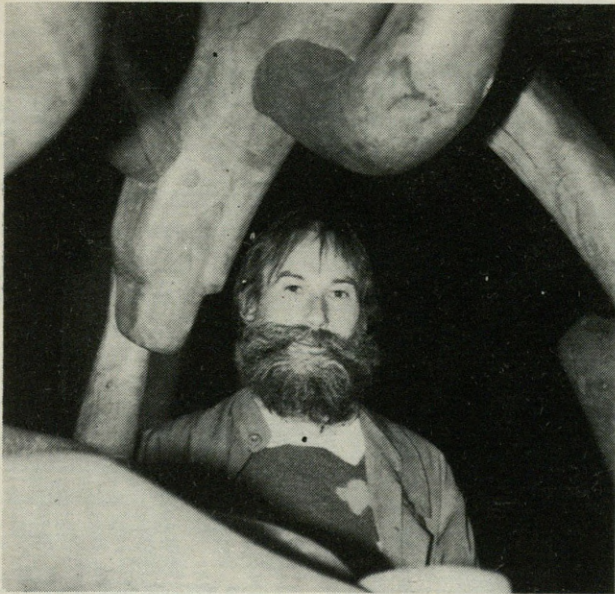
● **Usurbilen** Uztailaren 7an Lizaso, Euskitze, Lazkao Txiki, Mañukorta, Peñagarikano eta Egaña bertsotan arituko dira gaueko 10,30etatik aurrera, Jose Mari Izeta gajartzaille dute.

● **Zumarragako** Zelai Arizti zineman Luzio Gabiria Alustizaren omenezko V. Bertsolari Jaialdia egingo da Ekainaren 30ean, larunbatez, gaueko 10,30etan. Juanjo Sagastibel-tza aurkezte lanetan eta Andoni Egaña, Jon Enbeita, Xabier Euskitze, Jon Lopategi, Mikel Mendizabal eta Anjel Mari Peñagarikano arituko dira kantari.

Uztailaren 2an berriz, astelehenez, Agirre eta Lazkao Txiki arituko dira bertsotan eguerdiko ordu batetan.

Artea

● Tomaya-Japongo Hirurtekoan parte hartu aurretik, Donostiako **Okendo** Kultur Etxean **Ricardo Ugarte** margolariaren azken lanen sintesi ebolutiboa agertzen duen erakusketa ikusgai dago Uztailaren 1era arte.

● Donostiako **San Telmo** museoan Jorge Gonzalezen lanen erakusketa zabalik dago egunotan. Aipagarri, Ekainaren 29an eta Uztailaren 5ean, arratseko 8retan egingo diren *performance*ak, plastika, koral ahotsak, dantza eta argiak konbinatuz.

● Zarauzko **Sanz Enea** erakusgelan **Euskadiko IV. Zeramika Bienala** ikusgai izango da Ekainaren 22tik Uztailaren 7a bitartean.

● Gasteizko **San Prudentzio** aretoan José Guerrero margolari granadiarraren erakusketa antologikoa Ekainarekin batera amaitzeaz dago.

● Ekainaren 22an inauguratuko da Bilboko Arte Ederretako museoan **Henry Moore**en eskultura, marrazki eta grabatu erakusketa.

● Remigio Mendibururen oroimenez, **Juan Gorritiren** erakusketa ikusgai dago Hondarrabiko Zuloaga Etxean Ekainaren 30era arte, Amuitzak Elkartea, AEK eta EHEK antolatuturik.

● **Indalezio Ojanguren**: Iraganaren Historia deitu ikusentzuteko erakusketa martxan jarri dute Eibarren, Amaña Kultur Aretoa eta SCR Arraten proiektatzeko.

● Tapia, Arocena, Bizkarrondo eta Graceneak osatzen duten «UR» kolektiboaren lanak ikusgai izango dira Donostiako **San Telmo** museoan, Uztailaren lehena bitartean.

Musika

Getxoko Jazzaldia

● Uztailaren 3tik 8ra bitartean burutuko da Getxoko Nazioarteko Jazzaldia, honako egitarauarekin:

Uztailaren 3an San Nikolas plazan Taldeen Lehiaketa hasiko da, hurrengo egunean toki berean jarraitzeko; hilaren 5ean Taldeen Lehiaketako irabazleak *Pegasusekin* batera kontzertua eskainiko du aipatu plazan, eta Uztailaren 6an Poloniako *Andrei Olejniczak's Connection* eta *Rava-D'Andrea-Vitous-Humair* taldea arituko dira Fudurako polikiroldegian.

Uztailaren 7an Stephane Grapelliri omenaldia eskainiko zaio, *Catherine/Nhop/Queen* eta *Stephane Grapelli Trio* hirukoteen kontzertuarekin, eta azkenik, Uztailaren 8an San Nikolas plazan *Javier Garayalde* eta *Zubipeco Swing* taldeen kontzertua izango da.

Jazzaldi osoan zehar, gauzarik erakargarrienetakoa Ekialdeko jazza ezagutzeko aukera izan daiteke, poloniar taldearen esku-tik, eta dudarik ez *Zubipeco Swing* talde getxotarrak maila politeko amaiera eskainiko diola Getxoko Nazioarteko Jazzaldihoni.

Kontzertuak

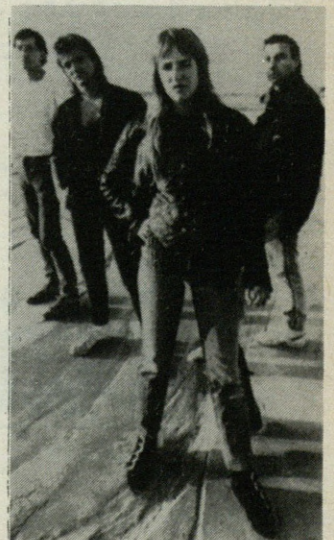
● Ekainaren 29an, ostiralez, Urretxuko frontoian kontzertua eskainiko dute **Su ta Gar** eta **Zarama** taldeek, gaueko 10,30etan hasita.

● **Delirium Tremens** taldearen kontzertua iragarri dute Ekainaren 30erako Pasai San Pedroko dorrean, gaueko 11ak aldera.

● **Su ta Gar** taldea Donostiako Zurriola pasealekuan arituko da hilaren 30ean, larunbatez, gaueko 9etatik aurrera.

● Dimako plazan **Anje Duhalde** kantari izango da Ekainaren 30ean, gaueko 10ak inguruan hasita.

● Iparraldeko Azkarateko frontoian **Jotakie** taldeak kontzertua eskainiko du Ekainaren 30ean, gauerdi partean.

ARGIA

sorginek ez zuten akelarrenik egin

(Sorginenganako jakimuna duen irakurlearentzako gutuna)

Agur irakurle agungaria: Itun hau irakurtuz eta ijezia dezakezunez, zuk ere i buruzko edozerk jentaz erakartzeko jentimena nabarmena oinak gaitzat harturi, antolatzen dira hitza bururen bat argitara da. Eta, beti, kontu berehalako oihartzute komunikabideetan, prentsa idatzian, o hardunaldiak dira go adibidea.

berri askorik ezin u entzun edo leitu, so india errepikaz bat da egin. Le-ndu gorabehera-oziki, akelarreaz kindu nahi nizu-

Euskal Herri- gertaera beza-uta dago gure i ziurtat zera re, aintzinako lo, behintzat, bait talde- etan parte hitura zaha- Zehaztasu- skaini ezin o Olearen 7 agertzen eskribape- z (suton-

berri irudik, ez du orduko errealtateirik aldentzen uzten, dira. Eulsi diezaiogun, bada, Historiaz atzeman daiteke- nari, Historialari eta adituen lanei eta orduko dokumen- tuel so eginik, akelarrearen izana batezatu dokumen- Zenbait ikerlari jakintsu- kin bat eginik, nik ezeiz su- te du.

Historikoki, arazo hau txiki batetik dator. XVI. mendearen bukaeran eta XVII.aren lehen...

te be l honian, l dot nereg da: euska zetbait es, ko behar i nazenean, naz gogor, Txomin de Norbaitek gaitzak hau, atzei dago!

Nik burutian pentzatz hartuko nire aburuz. Ag ren arloan Cerv laniarenean i za dot giegiz e. Bere eleba en dodazen dodaz hen o luzeratu ko. Horrega bi edo hiru ze ik eta nabari na izango oh, in da abazi aren aberas za: solasetan, l akerea aget ina, berbaiku idikatzen o

(1610-1614 bitarteko) handiena hatz-mahatz ikeritu ondoren «amets epidemia» batekin egin du topo. ez. ordea, inolako talderekin. Azpima- trazeakoa da, hain zuzen, aitorten azterketa. beronek aitorten eginda zintudien zuten arabera moldatuak z- rela erakusten bait du. Azkenik, irakurlea, ho- naino alegatu bazara, xeh...

kezan zurrarak nabarme tzen: batean, umezurzate bakartada, bestean, ita soaren gogortasuna menpe ratu ondoren, marinen minduak bihoiz maminean euki leikezan zauriak uer- tzea. Eta beste zenbat ara- zo!

Dana bildu ezinik, hitru ke esan gura dodana: zeure lanagaitik, eskerrik Txomin!!!

Bizia, zabala, zorrotza.

Festak

Irundarren parte hartzea San Martzialen indarra

Joan den astean hasi genuen jaiei eskainitako sail berri honetan Tolosako San Juan eguna eta honen ezaugarriak aipagarrienak azaltzen genituen. Oraingoan Irunera goaz, aurrekoa bezain egun konpletoa den San Martzialak aurkeztera; jai honek ezaugarriren bat baldin badu, herri osoaren partaidetza da.

Irungo San Martzialak Ekainaren 30ean hasten dira alboradarekin, goizeko 4etan. Musika bandako tanbor eta tronpetek jotzen dutenean 1552.eko San Martzial guda garaipena oroitzen ari dira. Handik bi ordutara banda osoak diena egiten du San Juan plazatik abiatuz, herriaren bihotza izan zena mende hasieran hiria mendisketatik Bidasako zelaietara zabaldu eta berritu zen arte. Pla-

za honetan 1564ean San Juan Haria jarri zen, eta honen kontura, beste hainbat kontutan bezala, arazo ugari izan dira Hondarribia eta Irunen artean. Plaza honetantxe egin zuen 1763an Udaletxea Felipe Cramek.

Goizeko 9etan burutzen da San Martzial eguneko ekitaldirik ezagunena eta ikusgarriena. Duela mende bat baino gehiagotik egiten den alardean parte hartzen duten 19 konpainiak bil-

tzen dira Urdanibia plazan, Jose Antonio Apalategi Jeneralaren agindupean. Hauek dira auzoen ordezkari gisa irteten diren konpainiak: Bidasoa, zaharrena izateagaitik bandera eramaten duena, Azken Portu, Belaskoenia, Behobia, Bentak, Meaka, Ama Shantalen, San Migel, Olaberria, Santa Elena, Anaka, Buenos Amigos, Urantz, Santiago, Lapize, Mendibil, Artilleria, Kalleria, Danborrada eta Banda. Bakoitzak bere kapitaina, tenientea eta abar aukeratzen ditu, kantinera urtero aldatuz, eta atzetik udal korporazioa doa soldaduak bezala jantzita. Bizpahiru ordutan alde zaharrean kalez kale ibiltzen dira txilibitarien doinu alaiaren martxari ja-

rraituz. Udaletxean eta Junkaleko Parrokian hiruna deskarga egiten dituzte.

Alardea bukatu ondoren herri osoa San Martzialera doa eta 12etan bertako ermitan meza izaten da. Orduan kapitainek bakarrik egiten dute deskarga, ondoren guda garaipena ospatuz bazkaria eta erromeria eginez.

Arratsaldean, San Martzialetik itzuli ondoren, alardea berriz abiatzen da 5ak aldera Urdanibiatik, txilibituek beste doinu bat joaz, bizpahiru orduren buruan San Juan plazan bukatzeko. Parrokian azken deskargak egiten dituzte soldadu guztiek, eta ondorengo meriendarekin konpainietako partaideak libre gelditzen dira beren kontura festarekin jarrai dezaten.

Orduan erantziko dituzte kantinerek egun osoan ibili dituzten gona, banda, eskularru eta bota txuriak, gerrera beltza eta txepela gorria, eta abanikoa, galoiak eta barrika utzi, hurrengo urtean beste norbaitek eramateko, ohitura mantenduz. Soldaduek berriz, urtero izango dute alkondara, galtza eta alpargata txuriak, jaka beltz edo urdina eta txapela gorria jatzeko aukera. Eta hurrengo urtean, San Martzial bezperan jenerala auzoz auzo zaldiz bere soldaduak aztertuz doanean, berriro hasiko da Irungo egun handi honen prozesua.

JOXEMI SAIZAR

Telebista - Irratia

Botoia sakatu aurretik

Ikusitakoak ikusita

Etxeko Zinea

Izenburu honenpean antolatu du ETBk pelikula emanaldi saio berezia. Lau astetan zehar, ostiral gauean, zine aretoen merkatal zirkuitoetatik kanpo (*Karlsten Kronika* eta *Oraingo izen gabe*) ala isilpean (*Eskorpion* eta *Balantza-Viento de Cólera*) igarodiren lau filme euskaldun ikusteko aukera izan dugu.

Honekin batera jakin izan da pelikula berri bat errodatzen hasia dela, Santa Kruz apaizaren bizitzan oinarrituta, ETBk eta Eusko Jaurlaritzak emandako laguntzaz. Dirudienez laster ezarriko den euskal zinemagintza-ren sustapenerako eredu berriaren estreinaldia da pelikula hau. Horren arabera instituzio biek osatu eta finantziatuko duten erakunde berri bat, iazko Donostiako Nazioarteko Zinemaldian proposatu zen «Euskofilm» alegia, arduratuko da aurrerantzean proiektuak aukeratu eta laguntzak emateaz.

Orain arte Eusko Jaurlaritzak eta ETBk zinemagintzan jarraitutako politikak proiektu bana-koen finantziaketan oinarritu izan dira, azpiegitura sendo eta merkataritza sareen eraketari garrantzia eskasa eman izan zaion bitartean. Telebista eta zinemagintza, Europa eta mundu osoan, gero eta elkarlotuagoak agertzen direnean, eremu banatu biak gainditzeko dituen kontzeptu berri bat, ikusentzutekoa, sortu da, eta telebista bilakatu da bere motorra. Euskal ikusentzuteko indartsua ala kontzientziak lasaitzeko urtean behin «etxeko zinea»? Ez da kultur prestigio arazoa, kultur nortasuneko baizik.

PATXI AZPILLAGA

● Larunbatez, hilak 30, arratsaldeko 4,20an **Pistola-ren aurren eztabaidarik ez**. Rivertowneko sheriffa eskontzen den bitartean, bi gizon maskaratuk banketxeke dirua lapurtu eta kutzazaina eta zuzendaria tirokatzen dituzte. Garret sheriffa garaiz heltzen da zuzendariaren azken hitzak entzuteko, eta hiru laguntzailerekin iheslariaren bilaketa hasten du.

Zuzendaria: Mario Caiano.
Antzezleak: Rod Cameron, An-

gel Aranda, Horst Frank.

● Uztailaren 2an, astelehenez, gaueko 9,50etan **Gonbidatua**, *Alfred Hitchcocken ordua* sailaren barruan. Itotzeko zorian daudela, Ray Roscoek Sally Mitchel eta honen seme gaztea salbatu egiten ditu. Eskerrak emateko, Sallyk salbatzailea afaltzera gonbidatzen du, eta bertan emakumearen senarra ezagutzen du. Armada utzi berririk, bizitza normal bat hasteko irrikan dago az-

ken hau, laranjak landatuz. Harremanak okertzen joango dira hortik aurrera.

● Asteartez, hilak 3, gaueko 9,50etan Etxeko Zinea sailaren barne **Bizirik iraun** (1983). Sei urte iraganak dira Tony Manerok Brooklyneko zubia pasa zuenetik lana eta arrakastaren bila. Dantzari trebe eta berezia, gaez taberna bat eramaten du eta egunez jazz klaseak jaso, denbora librean dantzatuz. Bertan, Broadwayko zingaro baten laguntza lortzen du.

Zuzendaria: Silvester Stalonne. Antzezleak: John Travolta, Cynthia Rhodes, Finola Hughes, Steve Inwood.

● Hilaren 4ean, ostegunez, Gaueko Pelikula: **Amerikar bat Parisen** (1951). Jerry Mulligan amerikarrak bizitza xelebre antzerakoa darama Parisen, eta bizitzeko dirua ematen dion emakume amerikarra ezagutzen du. Jerry dendari batez maitemintzen da, zeina zoritxarrez bere lagunminaren andregai den. Zorionaren bila, senargaiari eta neska dirudunari aurre egin beharko die.

Zuzendaria: Vincente Minnelli. Antzezleak: Gene Kelly, Leslie Caron, Oscar Levant.

● Larunbatez, hilak 4, gaueko 10etan **Parranda Tropikala** (1985). Baxter gobernadoreak Cascarako irla txiro eta hondagarriaren buru da, eta pozik bizi da bere lantxoak eta hobbikiak eginez.

Zuzendaria: Dick Clement. Antzezleak: Michael Caine, Valerie Perrine, Brenda Vaccaro.

Ikusi baietz...

● Astelehenetik igandera, arratsaldero 3retan **tenisa: Wimbledon Txapelketa**.

● Asteartez, Uztailak 3 betetzear, arratsaldeko 6,30etan **Pausoka**: Gernikako Barrutia eskola eta Zarauzko Salbatore Mitxelena ikastolaren arteko finala, Luxenburgoko Europako Gazteluan grabatua.

● Ostegunez, hilak 5, gaueko 10,50etan **Nortasuna agerian** saio berria. Euskal Herriko kultura, arte eta kirol munduko pertsonaia ospetsua beste pertsonaia ezaguna elkarriketatzen.

● Uztailaren 6an eta eguerdiko 12ak baino zertxobait lehenago, Iruñetik zuzenean **Txupinazoa**, San Fermin jaiei hasiera emateko.

Telebista - Irratia

Airean erantzun

Pello Zabala:

«Euria falta zela eta...

orain etorriko dira falta zirenak»

Amezketan jaioa 43.ean, 10 urterekin Arantzazura ikastera joan eta 20 urtetatik fijo dago bertan. Apostoladutzarekin batera, bere bizitzako puntu nabarmenenak musika eta euskaraz idaztea direla dio. Azken urteotan berak ematen du Euskadi Irratian eguraldiaren berri.

ARGIA.— Amezketarra, eta Pernandoren segidakoa omen zara...

Pello Zabala.— Bai, odoleko lotura da. Zabala Bengoetxea naiz, eta amaren aldetik zuzen zuzen, uste dut zazpigarren belaunaldikoak izango garela gu. Ia berrehun urte izango da hura hil zela. Amezketan Pernandorengandik geratzen den familia bakarra geu gara, gainerakoak kanpora joanak dira. Ospakizun bat izan zen orain dela 20 bat urte Pernandoren omenez, eta orduan atera zituen bertako apaizak harengandian datarren enborraren adarrak.

A.— Euskadi Irratian eguraldiren berri emateagatik ezagutzen zaitugu batez ere, baina horrez gain zertan aritzen zara?

P.Z.— Hori da adarraren puntaren punta... baina nolabait ere ezagunena gertatzen dena, ezta? Hemengo obserba-

torioan eguneko datuak hartzeaz gain —datuak egunean hirutan hartzen dira— horiekin irratia puntualki ematen dituen minutuez gain, orain artean lan egin dut seminarioan irakasle eta hezitzaile bezala, eta hori istera goaz jada. Basetik, igandetan komentuan, organista egon naiz urte askotan eta azken urte hauetan herriari kantaerazten. Orain bertako koruaren kanta konposatu, zuzendu, eta halako lanak gehienbat. Baita euskaraz idatzi ere. Beti izan dira nere bi puntu nabarmenenak, apostoladutza alde batetik, eta euskara eta musika.

A.— Nondik datorkizu bada musikarako joera hori?

P.Z.— Hori, nik uste, bizitzako suerte bat izan da. Zortzi bat urte genituela, Amezketan, nahiz herri txikia izan, bazen apaiz bat afizioa zuena, eta solfeoa erakusten zigun eta koruan ere kantatzen genuen.

Honunza etorritakoan ere koruan kantatzen nuen eta jarri ninduten pianoa ikasten. Organoa jotzen ere ikasi nuen.

A.— Idatzi ere egiten duzula diozu. Zertan aritzen zara?

P.Z.— Arantzazuko errebitan batetik, eta artikulu gehienak Habe aldizkarian. Gero, han hemenka, kolaborazioak eskatzen dituztela eta. Lehenengo artikuluak Hegan hartan idatzi nituen, estudiante ginenen. Jakinen ere bai hemendik zuzentzen zenean. Afizio hori beti izan dugu eta lan du ere bai piska bat.

A.— Eta nondik nora hasi zinen eguraldi kontuetan?

P.Z.— Hemen obserbatorioa nola dagoen, hor datuak apuntatzen ibiltzen zen frailea hil zenean; ni harekin gertu samar ibiltzen nintzen, lan hori hartu nuen. Gero, Euskadi Irratia martxan jarri zenean, hor ere programak egiten zebilenari gogoratu zitzaion, zenbait puntutara deitu, eta Arantzazura deitzen zuten, San Migelera edo Urbiara bezala. Elurra dextente egin zuteneko egun batzuetan, zenbat elur dago? eta azkenean: *hi, ez al hintzateke atrebituko zer eguraldi dagoen eta zer eguraldi egingo duen esatera?* Atrebitu-atrebitu, nola ez... eta gero, zeure burua ikusten duzu zerbait ikastera behartua. Liburu batzu hartu, eta saiatu nolabait ere. Bakarka ikasitako kontuak dira.

A.— Zein sistema erabiltzen duzu eguraldia asmatzeko?

P.Z.— Prebisioak egiteko, hemen obserbatoriokoak ez du ezertarako balio, dagoen eguraldiaren datuak besterik ez dira eta. Ni adi egoten naiz telebistak ematen duenetik, irratan esaten denetik, baina espero dut lehen bait lehen mapak edukitzea. Gero, tenporak direla eta, nolabait, nere eskola eta martingalak erabili behar izaten ditut.

A.— Fidagarriak al dira zuen iragarpenak?

P.Z.— Pronostikoak, normalean, denak Madritetik datoz, pronostikoa ezin da bakarka eman. Handik Santanderre bidali, eta Santanderrekoak egokitu egiten du Kantauri inguru honetarako. Usabiagak ere, bere jakintzarekin, hori gehiago zehazten du gure lurrrari begira. Hori egiten dugu. Ez bait da berdina haizea Santanderren edo hemen. Guk batez ere bereizten dugu kostaldea eta barnekaldea.

A.— Udarako nolako eguraldia izango dugu?

P.Z.— Eskaxa. Hamabost egun hauetan dabilena izango da gutxi gora behera. Laino askorekin gelditu dira tenporak, eta ez dut uste hiru bat egun segidan on-onak egingo dituenik. Eurria falta zela, eta orain etorriko dira falta zirenak.

AMAIA ETXEARRETA

Liburuak

IZENBURUA: POESIAK.

ANTOLOGIA.

EGILEA: INAZIO

GOIKOETXEA «GAZTELU».

ARGITARATZAILEA:

ETOR.

Iaz Orixeren omenaldian eragile aritutako taldeak, aurten ere beste omenaldi bat erakarri digu, «Gaztelu»rena hain zuzen. J.M. Leikuona, L.M. Mujika, J.M. Aranalde, G. Etxeberria, P. Iztueta, X. Azurmendi, eta barrek frogatu duten seriotasunagatik, jarraipena merezi du saioak. Omenaldien gurpilean inoiz falta izan den funtsa eta segida eman diezaiketelakoan.

Inazio Goikoetxea «Gaztelu»ren poemagintzaren barruan, bere azken etapako poemak ziren ezagunak, batez ere Irun Hiria sarira irabazitako bi liburuak. Oraingoan, goian aipatutako taldearekin batera haren bi ilobek egindako bilketan lanaren ondorioz, ikaragarri zabaltzen da Gazteluren poesiaren panorama, eta are neurri haundiagoan, berekiko mirespena. Alde batetik, aldizkarietan emanak eta barreiatutako zeuden poemak bildu egin dituztelako, eta bestetik (batik bat), argitaratu gabeko koadernoetatik dozenaka poema ezezagun erreskatatu dituztelako.

Lau atal ditu antologiak. Aurrenekoan, gazte denborakoak biltzen dira (1933-58); gehientsuenak Ameriketara idatzitakoak dira. Ameriketatik etorri ondoren sorturiko lanaren be-

rri ematen da bigarren atalean, 1959tik hasi eta 1979ra arte. Kronologikoki hortxe bukatzen da Gazteluren emaitza poetikoa. Beste bi ataletan, ordez, bestelako erizpideak jarraitu dira. Hirugarrenean, fexta jakin batean ezin kokatuzkoak, eta laugarrenean, 1970-71 urteetan Irun Hiria sarira aurkeztu eta irabazle suertatutako bi poema bildumen hautaketa. Egileak berak prestatutako antologia partzial bi errespetatu egin dituzte antologiagileek (1933-58 eta 1970-72 aldiei dagozkienak), gainerakoan aukeraketa beren kargu hartuz.

Liburu honek Gazteluren poemagintzaz eskaintzen duen irakurtaldi berriaren ondoren, nik behintzat ezusteko atsegina jaso dut. Halako denbora tarte luzean zehar, eboluzio izuga-

rri baten barruan garaiarekin bat eginda ageri bait da bere poesia. Izadia, aberri-mina, gizakien sufrimendua... sentiberatasun garaiakidea agertzen du aldian aldiro. Lizardi, Oteiza, Gandiaga... forma aldetik ere eraginak jaso eta bere konstanteak (etsipena, gaua, e.a.) modu guztiz pertsonalean adierazteko gaiatasuna frogatzen dio antologia honen 1983an hildako poeta honi.

ALDIZKARIAREN IZENA:

ARTZAI ORRIA.

EZAUGARRIAK:

GIPUZKOAKO LATXADUN

ELKARTEAREN

ALDIZKARIA. 3.

ZENBAKIA. 1990-EKO

MAIATZA.

Duela urte gutxi sortutako ELE (Euskadiko Latxa-

dun Elkarte) gogor abiatu dela dirudi. Gipuzkoakoek aldizkaria kaleratu dute (hirugarren alea dugu honakoa), baina aldizkarian bertan isladatzen dena Elkar-tearen bizigarritasunaren seinale nabaria da.

Hamabi orrialdetan hainbeste informazio nola sartu lezioa eman digute oraingoan ELEkoek. Iazko urte bukaeratik hona esneak eta gaztak nozitu dituzten salneurri gorabeherak dira lehenengo artikularen gaia (otsaila bitartean behera eta gero berriz gora). Duela bi urte Ordizian abiatutako Gaztandegi Kooperatibaz dugu bigarren artikulua, gazte jendeak garatutako esperientzia eragingarri bezala aurkeztuz. Hirugarrenak zutigarra gaisotasunari buruzkoa da, Deba aldean hamaika ardi eraman omen dituen. Gaztandegi baterako behar diren tresnen zerrrenda ere badator, itxuraz behintzat zeharkako publizitate gisa.

Puntako argitalpenak

(Donostiako «Hontza» liburudendak emandako datuak)

LITERATURA

- 1.— «Obabakoak», Bernardo Atxaga. Erein.
- 2.— «Arinago duk haizea, Absalon», Felipe Juaristi. Erein.
- 3.— «Ifarraldeko orduak», Joseba Sarrionandia. Elkar.
- 4.— «Ilargia lekuko», J.M. Mendizabal. Erein.
- 5.— «Ispiluan barrena», Lewis Carroll. Itzultzailea, Manu Lopez. Pamiela.

OROTARIKOAK

- 1.— «Euskal Gramatika Praktikoa», Butron. Erein.
- 2.— «Bakarka», EHU. Eusko Jaurlaritzak.
- 3.— «Hiztegia 2000», Xabier Kintana eta beste. Elkar.
- 4.— «EGA Hegan», Bergarako UNED. Elkar.
- 5.— «Hautalanerako Euskal Hiztegia», Ibon Sarasola. GK.

IZENBURUA: ATZERRIA

GOAZ. ZER EGIN

DEZAKET ATZERRIAN.

1990.

EGILEA: GAZTEENTZAKO

INFORMAZIO ZERBITZUA.

ARGITARATZAILEA:

EUSKO JAURLARITZA.

KULTURA ETA TURISMO

SAILA.

Ez da lehenengo aldia Eusko Jaurlaritzako Gazteentzako Informazio Zerbitzuak honelako liburua kaleratzen duela. Aipatzen ari

garen honekin batera, Euskadiri buruzko beste bat argitaratu ohi dute, udan gazte jendeak bidaiazteko, hizkuntzak ikasteko edota lan egiteko izan ditzakeen aukerak agertuz.

Iazkoan bezala, datu mordo eskaintzen da liburu honetan, beharrezko argibide guztiak modu txukunean sailkatuta eta ordenatuta: kontsulatuak, turismo bulegoak, euskal etxeak, agiri eta aseguruak, dibisak, karnetak, garraioak, *au-pair* zerbitzuak, etabar

luze bat. Horrezaz gain —aurtengo berritasuna da hauxe— poster tolestu batean koadro erraldoi batzu

argitaratu dituzte, eta bertan, herrialdez herrialde, hizkuntz ikastaroen, udalekuen eta gazte auzoldegien gidak ematen dira, beharrezko datu guztiez horniturik.

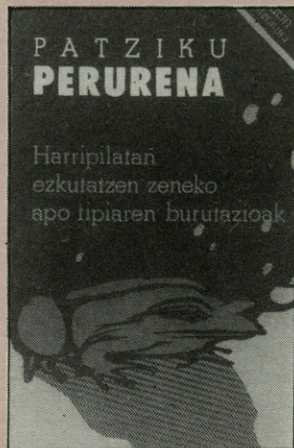
Liburuotan agertutakoaren arabera, badirudi Estatu espainiarrean ez dagoela planik gazteentzat. Ez batean ez bestean ez da ageri Andaluzian edo Extremaduran egin daitekeen ezer. Baliteke nolabaiteko boikot kultural-turistikoa egin nahi izatea, baina seguru aski

Aberria/Atzerria banaketa behar bezala ez egiteak ekarritako ondorioa baizik ez da izango.

Aldizkariaren bukaera aldera, guri behintzat bitxi-iruditu zaigun orrialdea dator. Bertan adierazten zaizkigu subastan saltzekoak diren bi dozena ahari-eratuak (adina, esnealdiak, kalifikazioa, aita, e.a.). Nonbait, elkartean jaiotzen diren aharirik onenak Arkautera eramaten dira, eta subastan ateratakoak berriz atzera botatakoak dira.

Mamiak harrotzen

Izaki isolatuaren diskurtsoa

baziorik bilatzen, baina guxti falta zaio.

Onaren eta txarraren, ongiaren eta gaizkiaren gaine-etik, halako diagnosis egin nahi izaten denean, arazo erretoriko bati aurre egin behar zaio: urrundu beharrena. Zuek gaixook hor, eta ni medikua hemen. Parabola bat hautatzen da horretarako: apo tipiarena. Apo tipiarekin identifikatzen da egilea eta bere hitz-jarioaren bidez egiten du gogoeta. Apo tipia, gizakiek gorrotatu eta harrikatzen duten animalia da, baina aldi berean naturala, memoriarik gabea, itxura narratsekoa baina sentibera, kasik ideala. Malditismo perfektua, baina aldi berean ludikoa, ongi pasa eta atsegina jaso beste xederik ez duen jokua. Ni apo tipia, eta zuek gizartea. Apo tipiaren hitzetan mintzo da filosofoa, literaturgilea.

Alemaniko filosofo irrazionalisten bidetik, kultura kristauaren kontra altxatzen da Perurena, errukia eta zorionaren kontra. Plan-
teamendu eta jokabide ko-

lektiboak ere oro dira kristautasunaren moralaren ondorio. Kristauak dira apo tipiaren etsai naturalak, eta kristautasuna dioenean, mendebaleko kultura dio. Kristo txikien eta apaiz berrien aurka, paganismoa da bidea. Bizitzea sentitzea da, ez pentsatzea. Atsegina bilatu behar da, ez zoriona. Etika moralkeria zomorrotua baizik ez da.

Liburuko apo tipiak ere, harripila baten eta hurrengoaren azpian sartu bitartean, bizi egiten du eta beraz ez du idazten, ez du pentsatzen; sentitu besterik ez du egiten. Bizitzak eta gizarteak irents dezan arriskua nabari orduko bilatzen beste harripila eta haren azpian idazteari eta gogoetatzeari ekin.

Emakumeak ere badu bere presentzia apo tipiaren diskurtsoan. Hamasei urtekoak, hamazazpi urtekoak, gutxi jantzitako neska gazteak... horietako bakoitzak nola sentitzen duen eta zer den ongi daki, misoginoek harrotasunean aurkitzen duten babesetik hitz eginez.

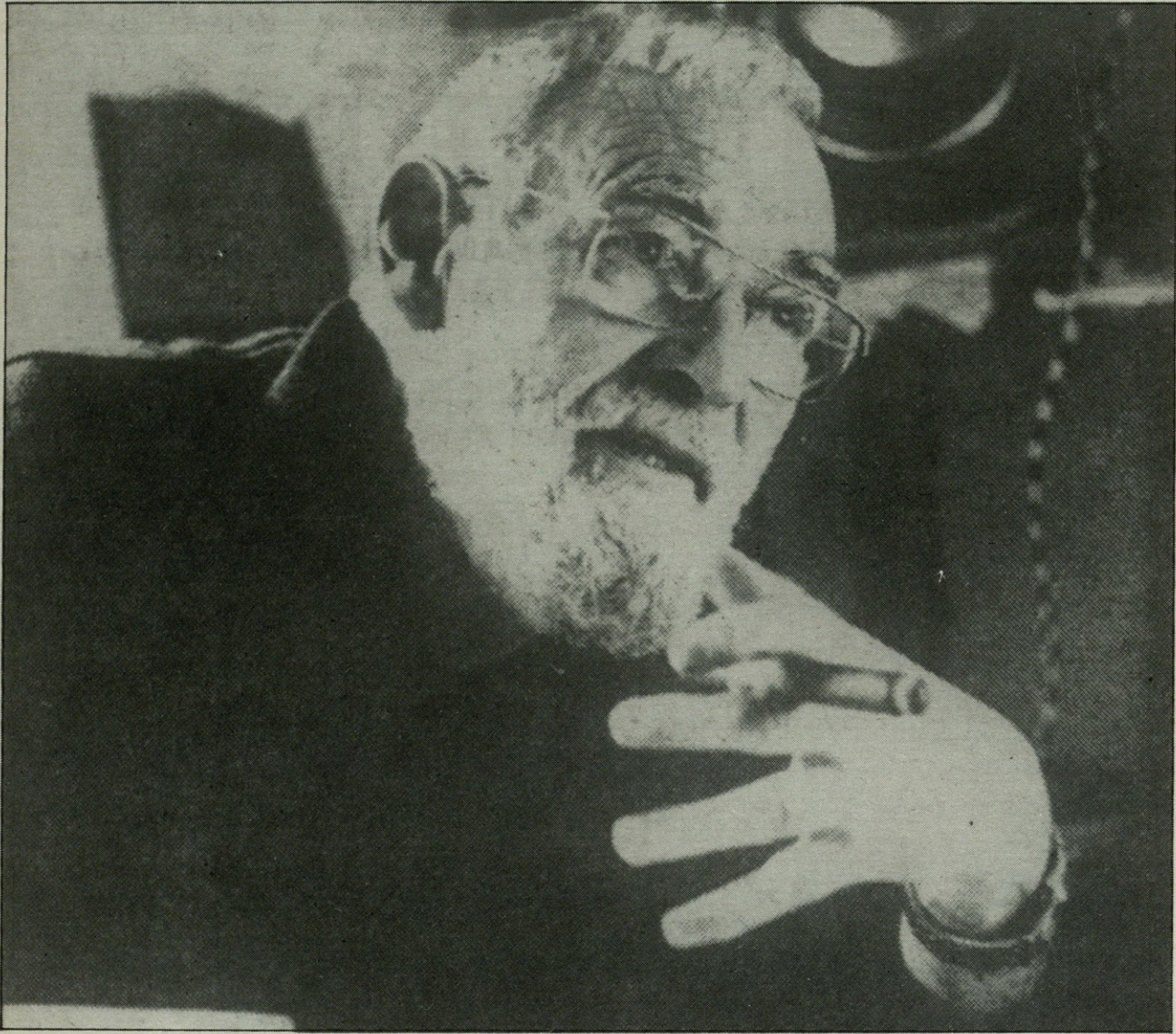
Liburuak guztiz harrapatu egin nau, hitzak gauzarik faltuenak direla dioenean, izenek gauzak traizionatzen dituztela. Hastapeneko

adostasun horrek porrot egin dit bukaerarako, azkenean apo tipia ere hitzen tranpa horren katibu dela ohartu naizenean. Poeta omen da hitzen traiziotik liburu honetako poetak ez behintzat. Hasierako orrialdeetan salatutako iruzur askoren praktikatzailerik izaten bukatzen du. Kasu batera, galderak egitearen gaitzetik libre omen dagoen apo tipia, azkenerako gaitz berraren jarraitzaile sutsua gertatzen zaigu. Gizon publikoak gizarteko merkatuan saltzen omen ditu bere haragiak. Liburu guztiak erre behar omen lituzke mundura egokitu nahi duen pertsonak. Etabar, etabar, efektismo sinesgaitz baten atzetik.

Desgizonaren diagnosis egiten duen bitartean, ongi ari da apo tipia. Sinesgarri eta zorrotz. Supergizonaren eredua finkatzen saiatzen denean, aldiz, huts egiten du, ezagutzen ditudan prezidente guztiek bezalaxe, azken finean guztiaren atzean itxurak egitearen saioa besterik ez dagoela pentsatzeraino. Baina ez, liburu hau posea baino harago doa.

JOSU LANDA

Oteiza - Chillida: bero-bero

ASPALDIKOAK dira, eta betirakoak honez gero, Oteiza eta Chillida eskultoreen arteko liskarrak. Mende honetan euskal eskulturgintzak munduan barrena izan duen inportantzia eta harrera dela eta, lehen harrria nork jarri ote zueneko eztabaidatik hasi eta gaur egungo arteari buruzko politika instituzionala bitartean, ekaitza da nagusi.

Iragan astean trumoi eta tximistek jo zuten berriro, Oteizak «El Diario Vasco» eta «Egin» egunkarietan argitaraturiko artikulo bat dela medio. «Chillida eskultorea salatzzen dut» izenburupeko Oteizaren gutunak Chillidari ez ezik Gasteizko Gobernuako Kultur Sailari egiten zion eraso.

Chillidak maiatzak 20 zituela egindako adierazpen batzu argitu zituen Oteizak: es-traineko eskultura abstraktoa ez zuela Chi-

llidak zizelkatu, honek esan ohi duen beza-la. Baina areago, Oteizak bere plagiatzaile deitu zion Chillidari, eta nazioarteko merkatuaren asmakizun bat baino ez dela gaineratu gero. Chillidaren erantzuna laburra izan zen ondorenean: «*lasai, lasai*».

Ostera, «*lasai, lasai*» baino «bero-bero» daude kontuak berriro, Gernikan 1988an Chillidaren «*Gure aitaren etxea*» 'plagioa' paratu zutelako, orain haren aldamenean

Henry Moore eskultore ingelesaren azken aldiko obra bat ezartzen dihardutelako —uztailaren 7an inauguratzekoa—, eta bien bitartean, alde batetik, Oteizaren Bilboko kristalezko kuboaren proiektua atzera bota eta, bestalde, Chillidaren faboretan Oteizari Gernikako lekua ukatuz Donostiarako enkargu bat eginagatik.

Bi eskultoreetarik euskal eskulturgintza modernoko lehen harria nork paratu dueneko eztabaidak ez du piperrik merezi gaur egun, gure ustetan; merezi du ordea, kultur politika instituzionalaren arduradunak saltsa mikaztu honetan egiten ari direna aztertzeak.

APAINGARRI kontsumotzat jo du Oteizak Gasteizko Kultur Sailaren artearekiko jarrera, bide batez PNVren, Joseba Arregiren eta honen kontseilariak diren Durana eta Barañano jaunen atzerakeria salatuz. Chillida zaleentzako eritzi diskutigarria izango da Chillidaren eskulturgintzarekiko Oteizak ageri duen 'apaingarri' eritzia, baina instituzioen kultur politikagintzari buruz gogoeta egiteko zirriborro mamitsuak topa ditzakegu Oteizaren zenbait hitzetan.

Erraldoikeriaren sasoian sartuak dira kultur politikariak. Agintea eskuratu eta le-

henengo arreta komunikabideak hobetu eta frontoiak eraikitzean ipini zuten; komunikabideak eta frontoiak eta gero ordea, botereak zigilu artistikoa falta du itxuraz. Eta horretarako, botereak aurkitu du nork igaro eraziko dion etorkizunera: Bilboko alkatea den Gorordok Oteiza hautatu zuen kristalezko kubo erraldoia diseinatze-ko; Joseba Arregi kontseilariak ordezkatzen duen Eusko Jaurlaritzak Chillida aukeratu du, bai *Bakearen ikurra* —eta beste hainbat sortzeko— bai *Gernikako ikurra* bitartez immortalizatzeko.

Eta Chillidak amore eman du, Oteizak ere beharbada emango zukeen modu berean. Eta artea *apaingarri* bilakatu dute. Eta apainarria *pegatina* gero. Eta, tamalez, antzerakoa gertatuko bide da PNVren ostean ondorengorik baldin badago.

HENRY Moore eskultore ingelesaren erakusketa berezi bat Bilboko Arte Ederretan zabaldu izana gertatu da joan den aste-ko arte munduko bigarren notizia. Duela lau urte hil zen eskultorearen *«Large figura in a shelter»* (1981) —Madrilgo eta Gasteizko Gobernuaren artean 600 milioi pezetaren truke erosia— Gernikan erakutsi aurretik, aipatu bi kultur departamenduek Moore-ren 47 obraz osaturiko erakusketa apailatu dute Bilbon, abuztuaren 12 bitartean ikusgai izango dena.

Eskultura ttiki batzuez gainera, litografiez, grabatuez, pinturez eta marrazkiez hornituriko erakusketa honek artista ingelesaren alderdi ezezagunena agertarazteko asmoa du, Henry Moore Fundazioko arduraduna den David Mitchinson-ek aditzera eman duenez. Politikariaren adierazpenak bestelakoak izan dira: *«Henry Moore fue uno de los artistas que más trabajó para romper el cerco fascista contra los luchadores vascos»* (J. Arregi).

Henry Moore-n Gernikarako eskulturaren inguruko Jorge Oteizaren eritzia gorde gabe ez dugu kronika hau amaitu nahi: *«el monumental engendro (lo peor del gran escultor inglés), una concha gigante con su gran clitoris que parece simbolizar la inglesa no intervención que permitiría abrasar Gernika»*.

Euskañi monumentala.

GORKA ARRESE

Gerra izkutua iparraldean

AZKEN aste hauetan, halako hotzikaran uzten gaituen baketaz, informazioak pilatzen ari zaizkigu. Alde batetik, GALEko ekintzaileen auzia delata Pauen edo Bixente Zelaiari egin mehatxuak, eta bestalde Trevi-ko taldeak Luxenburgoren ospatu bilkura —hitzarmen ezkutu batek lotzen zituela estatu batzuetako poliziak jakitera eman digute orduantxe, eta Espainiak sartu nahi duela...— edo bi Alemanien arteko kolaborazio berria RAFaren ekintzaile aspaldikoak atxilotzeko, Europako IRaren aurkako ofentsiba Holandan eta Belgikan —«modelo» bat Bretania Handiaren iritziz— edo Mugica-ren erranak Sevillano-ren heriotza ez dela asunto politikoa... Borroka armatuaren aurkako estatuen fronte berritu baten aurpegia.

INORK ez dezala duda ipar Euskal Herriari, hegoaldeari bezalako tratamendua aplikatzen zaionik kontrola mailan. ZEN planoak jarraitzen du, Bidasoa igaro duelarik aspaldian eta Europako gunen minbera ofizialki deklaratu da dokumentu askotan. Nahiz politika fikzioaren tentaldia dugun maiz, fikzio horren egiztatzeko elemen-

LUZIEN ETXEZAHARRETA
(GURE IRRATIako kazetaria)

tuak gero eta gehiago ditugu.

Zer gertatzen ari da une honetan iparraldean borroka armatuaren suntsitzeari buruz? Iraganaren ezagupenak argitzen du ere gaurkoa. Duela zenbait urte inoiz plazara zabaltzen utziko etzirenak, gaur entzun ahal dira. Paueko auzian, akusatuek, manipulatuak izan direla frantses eta espainol zerbitzu segetuenganik aitortzen dute, defentsa bezala. Alabainan, hala ere, idealistak direla bidenabar deklaratu... terrorismoaren aurka doazela! Eta lekukoek erranak? Are gehiago polizi komisario baten aitortuak, normalizat joz manipulazio eta kontaktu horik oro!

Guzi horren inguruan frantses zerbitzu segetuak erleak kafiaren bazterrean burrunban sumatzen dira, eta sarearen hariak, ezin ukatuzkoenak behintzat, lasai —gero ta lasaiago— aitortzen dituzte.

Loturak zerbitzu espainolekin? Frantses poliziak, apirilean atxilotu «iparraldeko komando ibiltariaren» garaian aitortu dutez lasai —gero eta lasaiago— «en temps réel» eskuz esku aritu direla espainolekin elkar lanean jakin arazi dute. Madrilen, frantses gendarmeriaren ordezkaria dago, ofizialki. Gasteizen ere, berriki jakitera eman dutenaz. Eta fikzio piska baten jauziz suma dezagun Baionan badirela polizi espainolak, ofizialki, Hendaiako PAFen Imanol Txabarri torturatu zuten antzekoak.

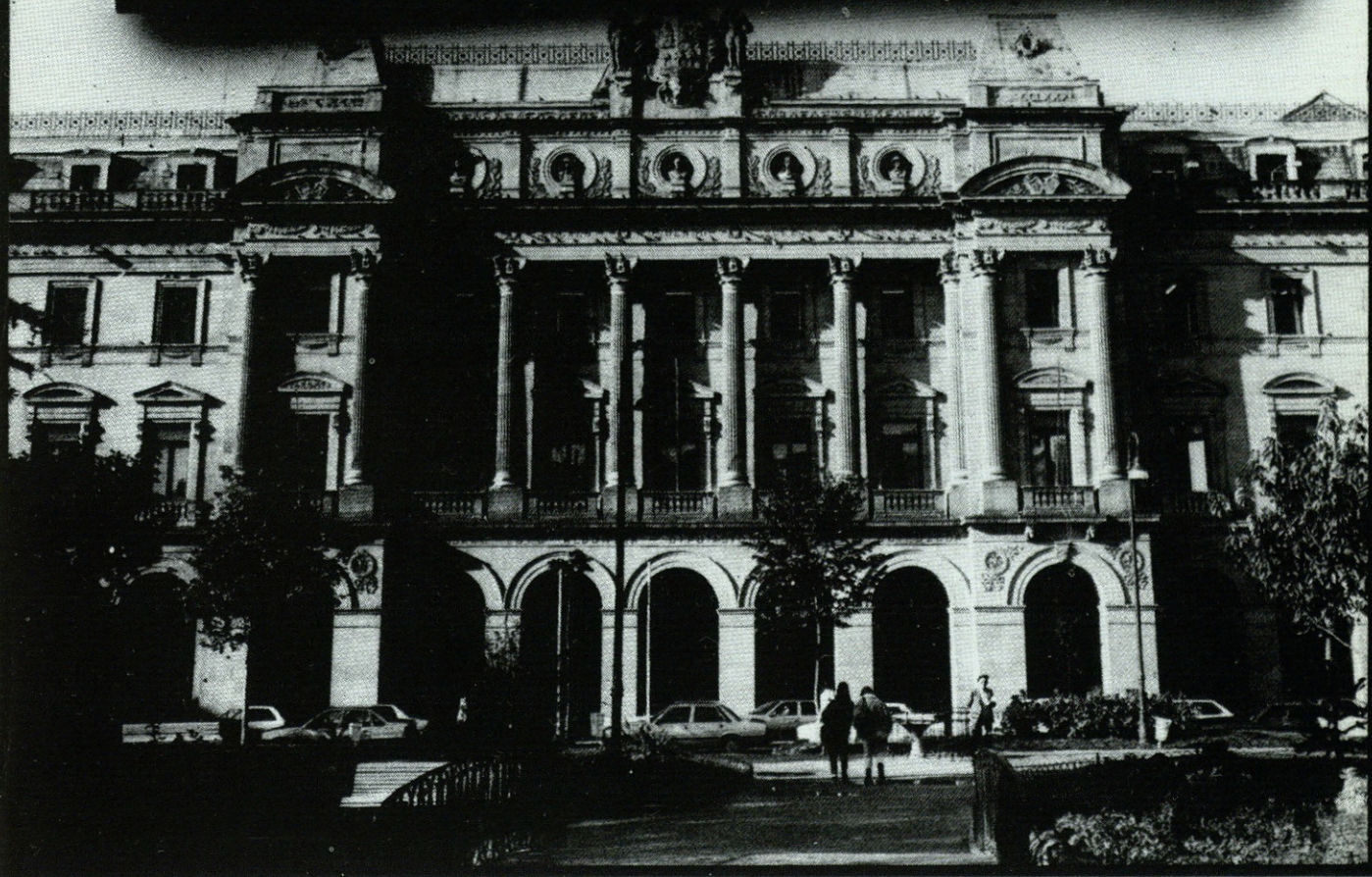
Azken hau akats bat zenez? Ez. Normala litekeena, hedatuko dena.

BIXENTE Zelaiari gertatu zaiona adierazgarria da bere garapenean. Ez betiko estrategiatatik, kolaboratze proposamena ETArekin kontra, ez eta betiko teknikatik, di-ruaren truke edo heriotz mehatxupear, bainan ofizialki polizi espainolak zirelakoan eta iparraldean bizi diren hegoaldekoak desestabilizatu nahi dituztelako. Ez liteke bakarra Bixente, baina mintzo den lehena da garai honetan.

Artikulu honen borobiltzeko saiatu naiz Bixentez informazio biltzera. Batek daki non dagoen baina ez dit esanen, beldur da. Piska bat baizik ez du ezagutzen, dionaz, eta afera horretaz ez daki idatzi dena baizik. Ikustera etorri zaio ere neska gazte bat, espainola oso ongi dakien bat, erakunde kontaktatu omen nahi duela. Ez dio esan ezer, ez baitaki ezer. Beste ixtorio bat dago ere dionaz, etorri zaizkio galdezka zenbaitz Bixentez galdezka, polizi espainolak litezke, baina ez daki ezer eta gisa oroz ez du gehiago ikusten... Ez dut bigarren salaketa aipamenik azalduko hemen.

Garai beldurgarriaren usaina, gerra izkutuarena, iparraldean.

GIPUZKOAKO FORU ALDUNDIA ZURE ZERBITZURAKO

Gipuzkoako Foru Aldundia

Seguruetan aintzindari.

Egunetik egunera guztion beharrei egokitzen ahalegintzen garelako pertsona, familia, industria bakoitzaren neurriko egunerakotutako poliza gama, errazak eta ekonomia guztietara moldatzen direnak ditugulako.

Poliza aintzindariak.

 LAGUN ARO
SEGUROS ASEGURUA